

למנוח

מדינת ישראל

משרדי הממשלה

משרד

ישיבות הועדה להתיישבות

17.4.1977 — 3.1.1977

מס' תיק מקורי

מחלקה

שם תיק: ישיבות הועדה להתיישבות

מזהה פנימי: ג-15/13092

מזהה פריט: 001flhr

כתובת: 2-111-6-1-1

תאריך הדפסה: 24/06/2018

114-6-1-1

W61

מוכירות הממשלה

סניגוריה

עמך 1 חמין 2

ס/כ' ב'א'ח

~~סמ"ר~~

פרוטוקול

ישיבת השרים חברי הוועדה להתיישבות

(על-פי החלטה מס. 444 של הממשלה מיום י"ד באדר א' תשל"ו - 15.2.76)

כ"ט בניסן תשל"ז - 17.4.77

נכחו חברי הוועדה - השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, מ. ברעם, ש. הלל, א. ידלין, ש. פרס, מ. קול, ח. י. צדוק, ש. רוזן

נעדרו חברי הוועדה - השרים: י. אלון (בחו"ל), י. רבינוביץ

ש. אבני	-	משרד השיכון
אלוף א. אורלי	-	מתאם הפעולה בשטחים
א. ביידיץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
א. מקובר	-	לשכת השר י. גלילי
מ. נצר	-	משרד הבטחון
ד. רוזנפלד	-	מינהל מקרקעי ישראל
סא"ל א. תהלה	-	לשכת שר הבטחון

סדר היום : 8/הת האחזות נח"ל

החלטות 18 בפ"ג

ש. / השר

החלטות 18 בפ"ג

הח/8 - האחזות נח"ל

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה, שנועדה

לדון בנושא הישוב באיזור מסחה.

אני רוצה לתת שחזור קצר של השתלשלות הנושא.

לראשונה, הועלה הנושא בישיבת

הממשלה במאי 1975, כאשר היה דיון כללי על כווני הפעילות ההתישבותית ואז הזכרנו שלשה אתרים בפריצה מזרחה של הקו הירוק: באיזור ואדי ערה, מסחה וחורון. לאחר מכן, המקום הספציפי מסחה הוצע כאלטרנטיבה לאנשי אלון מורה בסבסטה-קדום.

השר מ. קול:

בשביל ישוב עירוני - לא חקלאי?

היו"ר השר י. גלילי:

בשביל ישוב עירוני. אנשי אלון

מורה דחו אלטרטיבה זאת. זה היה

ביוני 1976. בינואר 1977 כללנו את המקום הזה במסגרת של 30 האתרים שהצבענו עליהם לתכנון, בכל מה שנוגע לצד הקרקעי ולצד של כח האדם. במשך כל הזמן, נמצאנו בלחץ התביעה של הגרעין, אשר הועיד את עצמו למקום ואם כי לא ניתנה להם כל התחיבות, הצטבר מתח רב בקרב הגרעין. לא הבאתי נושא זה לאישור, בעיקר בגלל עיכובים של ריכוז שטח הקרקע. כלומר, לא מחמת עיכובים עקרוניים או מדיניים, אלא בעיקר בגלל אי-הצלחה לרכז את משבצת הקרקע הנדרשת. הדבר הגיע לידי כך, שהגרעין לא גבר על יצרו ונעשה נסיון של התנחלות ללא אישור. אמנם, הגרעין פינה את משטרת מסחה, לפי תביעת צה"ל.

היו"ר השר י. גלילי:

היו שלש הצעות לסדר היום בכנסת ואני השבתי בשם הממשלה. לפני שהשבתי בשם הממשלה, כתבתי אגרת לחברי ועדת השרים, בה הבהרתי מה אני מתכוון להגיד בשם הממשלה. אמרתי בכנסת, כי אינני בא לנקוב בתאריכים. אני מתיחס במלוא הרצינות לדברים שאני אומר ואני מקוה, שללא דיחוי נתגבר על הקשיים וההחלטה על הקמת ישוב זה תמומש - ובלבד שלא יהיו מפגנים אחרים נוספים, שיגרמו נזק. להלן הדגשתי, שאיננו זקוקים לתמריצים והעיכוב אינו עקרוני או מדיני, אלא אך ורק מחמת קשיים של ריכוז הקרקע.

מה פתאם אמרת, שאתה מתיחס במלוא הרצינות?

השר מ. קול:

משום שחברי הכנסת, אשר העלו את ההצעות לסדר היום, החשידו את

היו"ר השר י. גלילי:

התיחסותנו לעניין.

עתה, אני בא להציע לוועדת השרים לאשר סידרת פעולות להקמת הישוב מטיפוס עירוני באיזור מסחה. בשים לב לנושא הקרקעי, אנו מצביעים על אתר במרחק של כ-5 ק"מ מראש העין, היינו, 4 ק"מ ממזרח לקו הירוק. יש שם שטח של כ-4,000 דונם, שמתוכו אנו רוצים לרכז, בשלב ההתחלתי, כ-500 דונם, על מנת שאפשר יהיה להתחיל בהקמת הישוב. הישוב מיועד למסגרת של 500 בתי אב, תוך 4-5 שנים. הדבר יעשה באורח הדרגתי. השלב ההתחלתי יהיה מאחז של גרעין נח"ל בבנין המשטרה שהוא ברשותנו. לאחר מכן, תשולב קבוצת חלוץ

היו"ר השר י. גלילי:

מאנשי הגרעין האזרחי ותוך כדי כך, ימשכו המאמצים לרכישת 500 דונם באתר המיועד לכך. נסתייע בהצעות של קרקע לחליפין, אולם אין זה מן הנמנע, שיהיה גם צורך בסגירה ותפיסת השטח לצרכים צבאיים, על מנת לסייע לתכנית שלנו. זוהי ההצעה בעיקרה.

מה אתה מציע היום להחליט?

השר מ. קול:

אני מציע להחליט, שאנו מעלים מאחז של גרעין נח"ל לתחנת המשטרה.

היו"ר השר י. גלילי:

לאחר מכן תשולב קבוצת חלוץ מאנשי הגרעין האזרחי ונמשיך במאמצים לרכישת 500 דונם באתר מס' 2, אך להיות מוכנים - אם המאמצים לא יצליחו - לרכז את הקרקע ע"י סגירה או תפיסה לצרכים צבאיים, על מנת להתקדם בדרך זו בהקמת הישוב.

כאמור, היו שתי אלטרנטיבות -

מר ש. אבני:

אתר מס' 1 ואתר מס' 2. מבחינת

אופי השטח, שני האתרים טובים לבינוי, אך כי מבחינת הסווח הארוך, יש לאתר מס' 2 יתרון של שטח יותר גדול, אך לא זו הסיבה שאנו עומדים על אתר מס' 2. באתר מס' 1 יש 2,000 דונם ובאתר מס' 2 4,000 דונם. התאחדנו על אתר מס' 2, היות וכביש קיים חוצה את אתר מס' 1 וזה מה שמכביד על בינוי מידי.

האתר של 500 דונם ראשוניים, מחוץ

4,000 דונם, הוא שטח טרשי, כולו סלעים ואיננו מעובד.

מר ש. אבני:

הפרוגרמה שעובדנו היא, כפי שאמר היו"ר, של 500 יחידות לטווח של 4-5 שנים. תהיה כאן צפיפות נמוכה, כלומר, בנינים של קומה אחת, וזאת כתמריץ לאנשים ממרכז הארץ.

השר מ. קול: מדוע לא לבנות יותר קומות, אם אין קרקע?

מר ש. אבני: אם אין קרקע, לא נוכל לבנות בכלל. אחד הגורמים למוטיבציה של אנשים ממרכז הארץ לבוא למקום כזה הוא לקבל את הבית עם פיסת אדמה. מבחינת צפיפות כללית, ההבדל לא גדול. גם בימית ובקצרין הגענו ל-3 יחידות לדונם, למרות שאלה בתים של קומה אחת.

מבחינת אופי הישוב, אני רוצה

לציין מספר נקודות:

(א) יהיה זה ישוב פתוח, למרות שהיום יש גרעין ואין זה מן הנמנע שיבואו עוד גרעינים. קביעת הזכאות להתישבות שם תהיה בדרך המקובלת, ע"י הרשמה פתוחה לכולם. מכאן באה נקודה שהיא ספציפית למקום זה. אנו נשתף את אנשי הגרעין בבחירת המועמדים להתישבות, אך ההחלטות והתנאים צריכים להקבע כמו בשיכון ציבורי.

(ב) עד כמה שאנו יודעים רצונות ואפשרויות של הגרעין, הרי שרובם ככולם יעבדו במקומות העבודה שלהם במרכז הארץ, כך שאין בכוונתנו ליצור מקורות תעסוקה מאסיביים, כפי שמקובל במקרים אחרים. אך אם תהיה יוזמה של אנשים שיתישבו שם, לא תהיה מניעה ונתחום איזור קטן למלאכה קלה או לתעשייה.

מר ש. אבני:

ג) את התנאים למשתכנים אנו מנסים להצמיד לתנאים של בית שמש, בכדי שלא יתחיל ויכוח. מתוך מכלול איזורים מצאנו, שיהיה מוצדק להצמיד את הסיוע לתנאים של בית שמש ואני מציע, לצרף את הפרוגרמה לסיכום.

ד) העליה הזמנית המידית במסגרת גרעין נח"ל היא סבירה ויכולה להתבצע מהר. יש לי רק ספקות אם כדאי להעלות גם משפחות. סידורים ושרותים למשפחות לא יהיו קיימים, או שיהיו כרוכים בהשקעה גדולה לתקופה זמנית. מתוך ידיעת הלחץ של הגרעין, אני מציע שמא להגביל זאת רק לראשי המשפחה לתקופה הזמנית.

מר א. ביידן:

לגבי הבעלות, מבחינה משפטית השטח הזה הוא בלתי מוסדר והבעלות היא לפי משלמי המסים ולפי העיבוד בפועל. תחנת המשטרה נמצאת בבעלות המדינה. זהו שטח של כ-10 דונם ולהערכתנו, יש עוד כמה עשרות דונם בשוליים של גבעת המשטרה, שבוצרו ע"י הצבא הירדני לפני 1967. יתרת השטח באתר מס' 1 שייכת לעשרות בעלים מהכפרים בסביבה ובחלקם גם לנפקדים מכפר קאסם. לגבי אתר מס' 2 שנמצא מתאים, אם ניקח את לב השטח, הרי 1,500 דונם שייכים לשלשה אחים מכפר קטן, אשר מתפרנסים מחקלאות.

לגבי רכישות שלנו באיזור זה,

הרי שמאז קיץ 1976, כאשר הוכרז על שלשת הישובים, התחלנו בפעילות לרכישת קרקעות באיזור. באקלים הציבורי שנוצר בכפר הערבי, קשה מאד למינהל לרכוש. הגענו למספר של מאות דונמים שרכשנו באיזור זה, אך

מר א. ביידץ:

לא באותם המקומות המתאימים לבניה. אנו ממשיכים במאמצים. לדוגמא: יש לנו היום איתור של כ-200 דונם באיזור זה שנרכש. אנו ממשיכים במשא ומתן.

אם יותר לי להשיב על השאלה מה יקרה, מבחינתנו, אם יעלו לגבעת המשטרה - ידוע לנו, שבאיזור ידוע למתישבים שהיהודים החליטו לישב מקום זה והערכתנו היא, שיותר גרוע מהמצב היום, לא יכול להיות. יכול להיות, שזה יביא אותם להחלטה, שמאחר שכלה ונחרצה עם היהודים להתישב כאן, הרי טוב יותר שנרכוש את השטח, מאשר שנתפוס אותו.

השר מ. ברעם:

האם מ-500 הדונם שמדובר עליהם
אף חלק עדיין לא ברשותנו?

מר א. ביידץ:

לא, אין עדיין אף חלק ברשותנו.

השר מ. קול:

אני רוצה להביע כמה שיקולים לגבי ההצעה. אני מבין, שאנו דנים בנושא זה מתוך מצוקה מסוימת, כי הממשלה לא תתבזה שוב לאחר פרשת קדום ובעיקר לאחר הודעת יו"ר ועדת השרים להתישבות בכנסת, שהיא מעין התחיבות מסוימת לגבי הקמת הישוב. אינני מתנגד באופן עקרוני להקמת ישובים מעבר לקו הירוק - לתנועתי יש ישובים לא מעטים מעבר לקו הירוק - ואינני מתנגד להקמת ישוב באיזור זה. אולם אני מתנגד לתפיסת קרקעות ולהפקעת קרקעות עכשו. לדעתי, זה לא נחוץ לנו. הודענו בשעתו, לאחר "הסקנדל" שהיה ב-30/3, שאיננו מתכוונים עכשו לעסוק בקרקעות וזוהי מדיניות הממשלה. יש לממשלה מספיק אפשרויות לפתח את הארץ

השר מ. קול:

ולחקים ישובים, גם בלי הפקעות ותפיסות. אין כל נימוק צבאי לתפיסה באיזור זה ואי אפשר להסביר זאת. במקום שיש איזו סבירות לענין של תפיסה מנימוקים צבאיים, אפשר לעשות זאת. אך כאן אין שום סבירות ואין אפשרות לפרש זאת. זה יתפרש כענין שרירותי בהחלט.

אם יו"ר הועדה יציע להקים גרעין נח"ל במסמרה, שזו עדיין אינה התחייבות להקמת ישוב קבע, אני לא אתנגד לזה. כי בשביל זה לא נחוץ הרבה קרקע וגרעין נח"ל זה ענין בטחוני ויש לנו החלטה, שגרעיני נח"ל אינם ישובי קבע. אם יו"ר הועדה מציע בהחלטתו, כפי שאני מבין, שהכוונה היא גם לאפשרות של תפיסת קרקע, אצביע נגד ואבקש לערער על כך בממשלה.

השר ש. פרס:

זו קרקע טרשית כמעט כולה.

השר מ. קול:

אני בעד זה שנעשה חילופין עם הערבים ואני בעד התישבות בארץ. אך אני נגד זה שאנו נלך לאיזו שערוריה חדשה עכשו. זה לא נחוץ לנו היום. האם אני חייב ללכת לשערוריה חדשה עכשו, מכיון שאני חייב מס לגוש אמונים, או מכיון שהיתה הודעה בכנסת? היו הודעות של בר-לב ונדמה לי גם של ראש הממשלה, שאין עכשו מדיניות חדשה. אמרנו, שבעתיד נדון בכך. מה השריפה עכשו בענין זה?

אינני מתנגד להעלות למקום גרעין

נח"ל, אם זה פותר איזו בעיה, אך אני נגד זה שאנו נגדר קרקע בשביל תפיסה צבאית. אני בעד זה שיוחלט, שהמינהל צריך לעשות מאמצים לרכוש קרקע, בחילופין או בכסף. לא נתחייב עכשו להקמת ישוב שם, בטרם נדע

השר מ. קול:

אם נוכל לרכוש קרקע. זה עלול להקפיץ את מחירי הקרקע בצורה מבהילה, כי הם ידעו שאנו רוצים לבנות שם ישוב עירוני. מדוע אנו צריכים להרע לעצמנו?

השר ש. רוזן:

צדק היו"ר כשאמר, שבהזדמנויות שונות הוזכרה ההתנחלות במסחה, אם בהקשר לאלון מורה, או בהקשר לתכנית הכללית. אולם, כאשר הובאה לפנינו התכנית הכללית, הודעתי כבר אז שאני רושם לפני רק חלק מתכנית זו. בסעיף 4 של אותה החלטה נאמר, שכל ישוב וישוב יובא לדיון ולאישור והיום מובא לאישור ישוב אחד.

אינני מפקפק בזכותו של יו"ר הועדה, על בסיס הסיכומים שהיו, להודעתו בכנסת. אני רוצה להתייחס לגופו של עניין. לעתים, אני מצביע נגד - אך לא תמיד. אך זהו חידוש. זו הפעם הראשונה שאנו מתנחלים באיזור שנקרא "שומרון", אם כי זה רק 4 ק"מ מהקו הירוק. אולם, את גבול הבטחון שלנו לא קבענו ע"י ה"מינור אדג'סטמנט", אלא ע"י הירדן. אפילו במפלגת העבודה היה ויכוח על זה והיה פירוט, שלא כלל את השומרון ומול זה היתה הצבעה על התנחלות בגדרה - והיא נפלה.

לפני ימים אחדים שאלתי את שר הבטחון על מערב השומרון והוא אמר לי, שמדובר בשלב זה במסחה ובוודי ערה. אעפ"י ששר הבטחון הודיע זאת, מפלגתי החליטה לערער בפני הממשלה בעניין זה, משום שזוהי חריגה מהפרמטרים שקבענו לעצמנו עד כה.

ענין תפיסת קרקע או סגירת קרקע מחמיר מאד ואני חושב, שההגיון הפוליטי מחייב לעשות הכל, על מנת להמנע מפעולה זו.

השר ח. צדוק:

אנו נמצאים במצוקה בנושא זה.

לחברי הממשלה יש דעות שונות לגבי

התנחלות וצריך לחפש דרך לצאת ממצוקה זאת.

קו המחשבה שלי, בשלב זה, דומה

לקו המחשבה של השר הקול. אני מציע לשקול, שמה שאנו נחליט היום הוא, שלשטח המסורה עולה גרעין נח"ל, אך אני חייב להגיד כאן דברים ברורים. צריך להיות ברור, שזה יהיה תוך שילוב גורם אזרחי; כי אחרת, אין יציאה מהמצוקה שבה אנו נמצאים. במקביל, תהיה החלטה להמשיך במאמצי הרכישה. אם יתברר, בשלב מסוים, שלא הצליחו במאמצים אלה, אנו נחזור ונדון בנושא הקרקעי. אין הכרח שהיום נדון ונחליט בנושא הקרקעי.

השר ש. פרס:

לדעתי, כדאי שנחליט היום על

המועד בו נתפוס את הקרקע.

השר ח. צדוק:

הדבר שהעליתי אותו לשיקול הוא,

שהיום אנו לא מחליטים החלטה

לגבי התפיסה. אנו מחליטים היום החלטה לגבי תחנת המסורה, גרעין נח"ל, שילוב גורם אזרחי והמשך המאמצים לרכישת קרקע.

כעבור זמן, נחזור לדון בנושא.

השר ש. פרס:

אני מניח, שהעניין לא יעבור

בלי הדים בישוב הערבי. צריך

להתכונן לזה. השאלה היא מדוע עלינו לעשות פעמיים עניין. אנו יכולים לתפוס את הקרקע בנימוקים צבאיים. הנימוק הצבאי הוא, שהיות ומדובר במאחז נח"ל, יש צורך בשטח אימונים. בתחילה, חשבנו לתפוס 2,000 דונם, אך צמצמנו זאת ל-500 דונם, שרובם אדמת טרשים, שאינה מביאה כל תועלת. לדעתי, אנו לא מצילים שום דבר אם נדחה זאת. כאמור, מדובר באדמה טרשית בלתי מעובדת והיות ועולה הנח"ל, חשבתי שהועדה תחליט שתי החלטות: (א) על עליית הנח"ל ומשפחות הגרעין; (ב) על תפיסת הקרקע במועד שיראה כנכון, לא בבת-אחת.

אני מציע להחליט על תפיסת

ה-500 דונם ונראה מה תהיינה התגובות. התפיסה יכולה להעשות במרחק של שבוע - שבועיים - חודש. אם זה יהיה רק ישוב אזרחי, הנימוק של תפיסת קרקע יהיה חלש יותר. אני תארתי לעצמי, שנסגור את 500 הדונם האלה, הנח"ל יתחיל להתאמן ונראה את התגובות. לי נדמה, שנחסוך לעצמנו מהלך כפול.

אני מאד ממליץ שנעשה את שני

הדברים האלה. כי בתחנת המשטרה יש רק 30 דונם ואם לא נתפוס, החשדנות תהיה טוטלית לגבי כל השטחים. אם נתפוס, יש בזה אלמנט אדמה יותר מרגיע. ה-500 דונם, כאמור, זו טרשית, לא מעובדת ואינה שווה שום דבר. בדקנו את השטח טוב טוב וכמעט שאין שום בעיה.

השר מ. קול:

אני אומר, שישנה הבעיה של אמינות

הממשלה. הממשלה אמרה שהיא אינה

הולכת לתפוס ולהפקיע קרקעות בזמן הקרוב. כמה שרים דיברו על כך.

השר מ. קול:

לשם מה נחוצה לנו עכשו התבעה הזאת? לשם מה נחוצה לנו עכשו החלטה על תפיסת קרקע?

אינני מתנגד למה שאמר שר המשפטים,

שבגרעין הנח"ל יהיה משולב גרעין אזורי. אולם, אינני רוצה עכשו משבר. אנו הולכים עם הציבור הערבי ממשבר למשבר. רק עכשו היה "סקנדל" במשולש ועכשו אנו רוצים לעשות, באותה הסביבה, דבר חדש. למי בוער דבר זה ולשם מה זה נחוץ? זה נחוץ רק כדי להרגיע את "גוש אמונים". בעיני, גם להרגיע את הציבור הערבי זה חשוב מבחינת המדינה.

לכן, אני מסכים שנעלה לתחנת

המסורה גרעין נח"ל, בשילוב עם גרעין אזורי ונטיל על המינהל לעשות כל מאמץ לרכישת קרקעות. אני נגד זה שנחליט היום על תפיסה.

השר ש. הלל:

אני מבין, שיש הסכמה שעולים

לתחנת המסורה ויש הסכמה של שילוב

נח"ל עם גרעין אזורי. לפי הפרקטיקה שקיימת אצלנו, הודעת שר הבטחון על כוונתו לתפוס שטח היא במסגרת סמכויותיו כשר הבטחון. דומני, שעד עכשו דבר זה היה בבחינת הודעה ולא היה בבחינת דבר שמחייב הצבעה. לפיכך, אני רואה שאת החלק שאנו חייבים לקבל - מקבלים ושר הבטחון הודיע מה שהודיע.

השר מ. קול:

אני מתנגד לזה ומבקש להביא זאת

למשלה.

השר א. ידלין:

אני רוצה לשאול את השר קול.
אם מתקבלת, תיאורטית, הצעת קול-

צדוק, האם אתה מוותר על הערעור בממשלה?

השר מ. קול:

כן, אני מוותר.

השר ש. רוזן:

אני לא מוותר, כי אצלי זה ענין
עקרוני.

השר ש. פרס:

אם תביא זאת לממשלה, זו פרסומת
קולנית.

השר א. ידלין:

הנקודה המרכזית שאני רוצה להדגיש,
שיש לעשות כל מאמץ, שלא יהיה ברור

בממשלה, כי ע"י כך מעוררים את התגובות. אני היום מחפש נוסח, על
מנת לא להביא את הענין לממשלה.

השר מ. ברעם:

אני מוכן להצטרף לפשרה של צדוק.

השר י. גלילי:

אני רוצה לנסות להציע סיכום, אך
לפני כן דברים מכבידים ובסיפא

אולי דברים מקלים. הדברים המכבידים הם, שבמדה שיש חברים כמו רוזן,
ששוללים הקמת ישוב מטיפוס עירוני באיזור זה, בנתונים הידועים לו,
אז זו השעה ה-12 להביא זאת בפנינו. כי אין טעם להעלות גרעין נח"ל
בשילוב עם חברים מקרב הגרעין האזרחי, שלא במגמה לפתח את הפעילות
ההתישבותית שם לישוב עירוני, בסדרי גודל שמסרנו עליהם.

היו"ר השר י. גלילי:

לכן, מה שלא נסכם אח"כ ביחס להיבט האופרטיבי, לשלבים, ללוח הזמנים וכו', חייבים להיות מודעים למגמה הזאת.

נכון, שאני דנים מתוך מצוקה,

שאני מגדיר אותה כמצוקה יהודית-ציונית. לא מכל מצוקה ציונית אנו מאושרים. יש מצוקות ציוניות, שאני מעדיף להתיסר בהן, מאשר להיות פטור מהן. ואני אומר דבר זה גם על דעתו של קול, במלוא הבטחון. כי, למשל, אילו קול היה מצטרף אלי לביקור ברמת הגולן, כדי להסביר לחברים מדוע צריך לזוז מהקו הסגול בזמן הסכם הפרדת הכוחות, הוא היה - כמוני - מברך על יצר העמידה של החברים והיה מתיסר במצוקה לשכנע אותם.

אינני חושב, שהקמת הישוב במסחה

הוא המהלך האסטרטגי המכריע להגשמת הציונות, אך איני יכול להקל ראש בנכונות אנשים לעזוב דירותיהם בשפלה וללכת לתנאים חלוציים שם, כי הם טועמים בזה טעם של ישוב הארץ. אינני יכול להתעלם מהעובדה, שנצטבר קוצר רוח עקב המצב, שלא הצלחנו לרכז את שטח הקרקעות. ואכן, אנו מדברים על יסוד מצוקה זאת.

לכן אני מציע, שאנו נחליט על

כך, שאנו מעלים מאחז נח"ל בשילוב עם אנשים מקרב הגרעין האזרחי, לאיזור המשטרה במסחה, ממשיכים במאמץ לרכז את הקרקע, ע"י רכישה או חליפין ומסמיכים את קבוצת השרים, המורכבת מראש הממשלה, שר הבטחון, שר החקלאות, שר המשפטים ויו"ר ועדת השרים להחליט בנושא הסגירה והתפיסה לעצם העניין ובעיתוי שיראו אותו לנכון ולהודיע על החלטתם לוועדה.

השר מ. קול:

לתוספת הזאת אני מתנגד.

היו"ר השר י. גלילי:

אם גם לאחר מכן חברים ירצו לערער בממשלה, לא תהיה ברירה אחרת. אני מאד ממליץ להמנע מערעור בממשלה, כי בתנאים הקיימים, הערעור עצמו, לא עפ"י תוכנו המריטורי, אלא בגלל פרסומו, יכול להכשיל את הפעולה.

השר מ. בועם:

בשביל מה נחוצה לך עכשו הועדה המצומצמת?

השר מ. קול:

אני קיבלתי את התיקון של צדוק. אני מבקש, שאת התוספת הזאת לא

נקבל היום.

השר א. ידלין:

אם יתעורר הצורך, תכנס מיד את ועדת השרים ואז נחליט אם צריך

לסגור את השטח.

השר ח. צדוק:

אנו נפנה לרוזן ונבקש ממנו לחזור ולשקול את ענין הערעור.

השר מ. בועם:

הואיל ואני מניח שיהיה קונצנזוס, אני אומר שאם נגיע לשלב הזה של

הצורך בתפיסה, תכנס ישיבה מיוחדת של ועדת השרים ונחליט.

היו"ר השר י. גלילי:

לפני הישיבה הזאת קיימתי התיעצות

עם מספר שרים. אני מוכן לחזור

ולבדוק דבר זה, שמא תמצא בכל זאת דרך. אך לא יכול להיות פה מקום

לטעות, שאם אנו עולים לשם, אנו עולים במגמה זו.

השר ח. צדוק:

הקושי ברכישת הקרקע הוא חלק

מהמצוקה.

השר מ. ברעם:

עליתנו על הקרקע תכביד על רכישת

השטח ולא להיפך, משום שאז כאילו

הם נותנים ידם להתישבות ציונית.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מציע לכם לקבל את ההצעה שלי,

להסמיך את השרים שהצעתי ואם נחליט

על תפיסה, נביא זאת לידיעת הועדה. אלמלא הנסיבות האוביקטיביות, לא

הייתי מציע זאת.

השר ש. פרס:

אני מאד ממליץ, שמלבד יו"ר הועדה,

כולנו נמנע מלהוציא הגה מהפה בנושא

זה.

היו"ר השר י. גלילי:

אני שואל את חברנו רוזן, האם הוא

רוצה להצטרף לוועדה?

השר ש. רוזן:

למה לי עוד להכביד על העניין?

היו"ר השר י. גלילי:

אנו מחליטים על הועדה בהרכב
המלא, שכולל גם את חברנו משה

קול.

אני רוצה להצטייד בסמכות

הועדה להסתערויות אחרונה על שר האוצר, לקראת ישיבה הועדה שלנו ביום שלישי. קיימנו מערכת התיעצויות של נציגי שר השיכון, ראש המינהל לבניה כפרית וכן המחלקה להתישבות, כדי להביא לכלל הסכם, עם אגף התקציבים ועם שר האוצר, את תקציב ההתישבות לשנת הכספים הנוכחית. כזכור לכם, הדבר טרם נסגר ויש לי היסוד לחשוב, שבמאמץ אחרון, אם אני אהיה מצויד גם בסמכות שלכם, אוכל להביא לקראת יום ג' הצעה מפורטת, בדבר תכנית התישבותית יותר נרחבת מזו שהיתה ידועה לוועדה, אשר טרם תוקצבה ובתוכה גם מסחה. זה יחייב את משרד האוצר לאשר למשרד השיכון תכנית לשנים קדימה ותקציב מוגדר לשנת התקציב הנוכחית. אבל אז זה יאפשר לנו תנופה התישבותית ראויה לשמה.

דיברתי עוד הבוקר עם שר האוצר

והממונה על התקציבים ואם כי לא אמרתי שאצטייד בסמכות הועדה, אני רואה את עצמי מצויד בסמכותכם. את תוצאות המאמץ אביא ביום ג' בישיבת הועדה.

השר מ. קול:

יש לי שאלה. לאחר שעניין קיום

ישיבה זו פורסם בעתונות, מה

תודיע לעתונות? אינך יכול להחמק מזה. אני מציע שתודיע, שהיה דיון על אפשרות של גרעין נח"ל.

היו"ר השר י. גלילי:

אינני נוהג להודיע, אך מכיון

שהדבר פורסם צריך לחשוב מה להודיע.

מ ח ל י ט י מ:

1. לאשר הקמת מאחז של נח"ל בשילוב עם קבוצת חלוץ מאנשי הגרעין האזרחי, באזור תחנת המשטרה של מסחה.
2. במגמה לפתח באזור מסחה ישוב מטיפוס עירוני, במסגרת של 500 בתי אב, תוך 4-5 שנים (הביצוע בסמכות משרד השיכון-המינהל לבניה כפרית), להמשיך במאמצים לרכישת 500 דונם באתר 2, תוך הסתייעות בהצעות קרקע לחליפין.
3. ככל שיהיה הכרח בסגירה או בתפישה של שטח, להסמיך את ראש הממשלה, שר הבטחון, שר החקלאות, שר המשפטים, שר התיירות ויו"ר ועדת השרים להחליט בנדון ולהודיע על כך לוועדת השרים.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

W63

מזכירות הממשלה

סגנון עריכת

עמ' 1 מתוך 3

18-7-77

~~שם~~
15/10/77

פ ר ו ט ו ק ו ל
ישיבת השרים חברי הוועדה להתיישבות
(על-פי החלטה מס. 444 של הממשלה מיום י"ד באדר א' תשל"ו-15.2.76)

כ"ד באדר תשל"ז - 14.3.77

נכחו חברי הוועדה - השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון,
מ. ברעם, ש. הלל, י. ידלין, ש. פרס,
ח. י. צדוק, י. רבינוביץ, ש. רוזן.

נעדר חבר הוועדה - השר מ' קול.

אלוף א. אורלי	-	מתאם הפעולה בשטחים
י. אדמוני	-	הסוכנות היהודית
א. ביידיץ'	-	מינהל מקרקעי ישראל
תא"ל א. בראון	-	לשכת שר הבטחון
מ. גבאי	-	המנהל הכללי, משרד המשפטים
א. מקובר	-	לשכת השר, י. גלילי
ד. רוזנפלד	-	מינהל מקרקעי ישראל
אלי"מ א. שגב	-	צבא הגנה לישראל
א. ליזנסקי	-	מזכיר הוועדה

המלצות בהתאם להחלטה מס. 341 (הת/5) של הממשלה
מיום ד' בשבט תשל"ז - 23.1.77

סדר היום : 7/ה

/ המלצות

15/10/77

ס ו ד י

הח/7. המלצות בהתאם להחלטה מס. 341(הח/5) של הממשלה מיום ד' בשבט תשל"ז (23.1.77) - (קרקעות לישובים: משואה, ייטב, בקעות ב' וגיתית)

היו"ר השר י. גלילי: כזכור, קיימנו ישיבה ב-11.1.77, בנושא השלמת משבצות הקרקע לישובים

בבקעת הירדן והחלטנו להטיל על צוות, בהרכב נציגי משרד הבטחון, החקלאות, המשפטים והמחלקה להתישבות של ההסתדרות הציונית העולמית, להביא תוך זמן קצוב בפני הועדה המלצות בדבר הפעולות הנדרשות להשלמת משבצות הקרקע לישובים בבקעה, וכן בנושא עבוד הקרקע ממזרח לגדר המערכת.

הצוות הוקם ונכנס לפעולתו ללא דיחוי והיום מוגשות לנו המלצות חלקיות, לא בכל הנושאים אשר הוצגו בישיבה הקודמת, אלא בחלקם. המלצות אלה מוגשות בהסכמה כללית של כל חברי הצוות.

אבקש מאדמוני להציג את הנושא.

השרים יוכלו להציג שאלות והנוגעים בדבר ישיבו.

מר י. אדמוני: אני אציג את התביעות שלנו ויו"ר הצוות יביא את ההחלטות.

בין שאר הבעיות שהצגנו, היתה בעית השלמת משבצות למשואה, הנמצאת בבינוי. ישוב זה עלה על הקרקע כישוב נח"ל, הוא מצוי בבינוי ולצורך השלמת המשבצת אנו זקוקים ל-680 דונם, אשר נמצאים בכביש קיים, שחוצה את השטח הדרוש לנו. כאמור, העלינו תביעה ל-680 דונם ונראה היה, שאין בעיה. אורי יציג את העניין וגם את הפתרון.

ס ו ד י

מר י. אדמוני:

נושא שני שהעלינו הוא נושא ייטב -

האחזות נח"ל שהפכה לשוב קבע לפני כחצי שנה ואנו ביקשנו כאן תפיסת שטחים לשתי מטרות: (1) להקמת הנקודה; (2) לצרכי עיבוד חקלאי. שני השטחים האלה בחלקם בידי הווקף ובחלקם בבעלות ממשלתית. אנו הצענו להעמיד שטחים אלה לרשותנו, על מנת שאפשר יהיה לבסס ישוב זה כהלכה.

כאן אין לנו אלטרנטיבות בבחירת השטחים. כאשר אנו מציעים לתפוס שטח זה, הדבר נעשה לאחר שבדקנו מספר אלטרנטיבות מבחינת התכנון ההתישבותי והגענו למסקנה, שאין אפשרות אחרת. אותו הדבר לגבי ייטב. ניסינו לזוז ימינה או שמאלה, למעלה או למטה והגענו למסקנה, שאין דרך אחרת אלא להתישבות ממש מסביב להאחזות הקיימת. היינו ערים לענין, שיש בשטחים אלה אדמות ווקף, אך אלה שטחים שמעולם לא עובדו ואינם יכולים להיות מעובדים ועובדה זו תחייב אותנו ללא מעט עבודות עפר. בעיה זו היתה קיימת, גם כשהעלינו את האחזות הנח"ל.

אני חוזר ומדגיש, שבדקנו מספר אפשרויות והגענו למסקנה, שזהו המיקום היחידי הבא בחשבון באיזור זה.

נקודה שלישית בה דשנו לא מעט פעמים,

היא בעית בקעות ב'. כאן הצענו לתפוס 2,600 דונם ועוד שטח נוסף לצרכי בינוי נקודה, אשר נותנת לנו נקודת אחיזה חשובה מאד בקו השני של הישובים. כי, למעשה, מבקעות עד עמק בית שאן אין לנו נקודה נוספת. לכן, האחיזה הנוספת באיזור בוקייע מאד חשובה לדעתנו וזו תכנית המוצגת על סדר היום כבר שבע שנים. שטח זה סגור כבר למעשה כמה שנים וצריך לעשות בו את הפעולות, כדי שאפשר יהיה להקים את הנקודה, שחשיבותה היא ממדרגה ראשונה.

ס ו ד י

מר י. אדמוני:

נושא אחרון הוא גיתית. כאן אנו מבקשים להוסיף 700 דונם, שבעצם כבר קבענו עליהם עובדות. בתחילה חרשנו שטח זה ברצועות צרות ולאחר מכן, חרשנו אותו ברצועות יותר רחבות. לא היו כל תגובות ובחירת שטח זה יכולה לעבור ללא קשיים מיוחדים. זאת, כפי שקרה בעבר במכורה, שתחילה עשינו חריש נסיוני ולאחר מכן הקמנו האחזות נח"ל במקום. שטח זה משלים את השטח הדרוש לחצר המשק. מבחינת השימושים האלטרנטיביים לשטח זה, הרי שהשימושים הם מעטים מאד גם לאחרים. השטח מצוי בשולי הישוב הקיים, בין שתי ואדיות, ונראה לנו, שהוא אינו צריך להיות בעיה מיוחדת.

מכלל הנושאים, אלה הנושאים שהוצעו

היום לדיון. ישנם עוד מספר נושאים ואני מקווה, שבזמן הקרוב אפשר יהיה להביא גם אותם לדיון, אם אנו רוצים לקדם את העניין.

מר א. ביידן: הצוות עסק ב-11 הצעות, כפי שהמחלקה

להתישבות ביקשה מועדת השרים. מה

שהנחה את הצוות בעבודתו ובהמלצותיו היה: לצמצם את הצורך בתפיסת קרקעות לאותם מקומות, שהם חיוניים להקמת המשקים. גם כאן בחנו את הדברים עם צוות מקצועי של הסוכנות ובמספר מקרים, במהלך הישיבות, הצוות המקצועי גם ניסה לשנות. בשמונה מקרים צמצמנו את היקף התפיסה, במיוחד בכל מה שקשור בקרקעות מעובדות.

נקודה ראשונה - משואה. הדרישה

המקורית של הסוכנות היתה ל-785 דונם. ההצעה שלנו היא ל-682 דונם, מאחר ובמהלך עבודת הצוות צמצמנו את הדרישה. בתחילה היה מדובר על כ-30 בעלים, אך לאחר צמצום השטח המעובד מדובר ב-15 בעלים, שמקום מושבם הוא בשכם. לבעלים אלה יש בין 50 ל-380 דונם פרט לשטח הנחפס.

ס ו ד י

השר י. אלון:

למדתי את החומר לפני הישיבה

ואני תומך בהצעות הצוות. אני

רק מציע לאלה שיטפלו בביצוע ההמלצות, אם תאושרנה ע"י ועדת שרים
זו, לעשות זאת, ככל שניתן, בצורה מתוחכמת. אני יודע שזו עצה
מתוחכמת מאד, לא פשוטה, אך אני זוכר שבישיבות קודמות היו כל מיני
רעיונות לגבי צורות שונות של תפיסת קרקע והפקעת קרקע. אינני רוצה
להשאיר כל ספק - אני בעד ההמלצות, כי אחרת אין תקווה לישובים אלה.
אנו מתקרבים לסיטואציה פוליטית, שהמעקב אחרי פעולותינו ההתישבותיות
מחמיר והולך בעולם ועכשו יש לנו עניין עם מימשל, שבשם זכויות האדם
עלול להציג לנו כמה בעיות, שהייתי רוצה להמנע מהן ככל האפשר.
יותר ויותר מדברים אתנו על עניני ההתישבות בשטחים ואין כמעט ממשלה,
באירופה ובארה"ב, אשר מקיימת אתנו מגעים, שאינה מזכירה את ההתישבות.
הערבים למדו שאפשר לעשות בעיות - פה הפגנה ושם תזכיר וחלק מהקונסולים
הכלליים של כמה מדינות, אשר יושבים כאן בירושלים, ממלא תפקיד שלילי.
זו בעיה שיש לתת עליה את הדעת. לכן, אני מציע לבצע זאת במקסימום
של זהירות וחשאיות, שאם זה יפרוץ, לא יהיה זה בגלל קלות דעת, אלא
בגלל שאין ברירה אחרת.

אני מחייב את ההמלצות, אך אני

מציע לבצע אותן בטוב שכל.

השר ח. צדוק:

כתוב שהשטח מעובד חלקית. אני

מניח שמדובר באותם 100 דונם. מה

פרוש חלקית?

ס ו ד י

מר א. ביידץ:

האיזור הוא שחון בעיקרו. זה איזור בלי מים. לפני שנתיים לא עיבדו אותו. כלומר, שטח זה אינו מעובד באינטנסיביות כמו במקומות אחרים. אין זו אדמת משטח. השטח הוא בין גיאיות.

השר ח. צדוק:

כמה מתוך ה-100 דונם מעובדים?

מר א. ביידץ:

כל ה-100 דונם מעובדים חלקית.

השר ש. רוזן:

בלי ה-100 דונם זה בלתי אפשרי?

מר א. ביידץ:

זה התחיל ב-200 דונם והגענו ל-100 דונם. שטח זה היה הכרחי לגבי חצר המשק, בגלל מבנה טופוגרפי ומיקום הישוב.

השר ח. צדוק:

האם יש אפשרות להציע לבעלים אלה קרקע חלופה בערך חקלאי שווה?

מר א. ביידץ:

נוכל להציע להם מגרשי בניה בשכם, דבר שאנו עושים אותו עכשיו, וגם

קרקע של נפקדים בסביבה.

אלוף א. אורלי:

אך זה, בדרך כלל, לא עובד. הם לא מוכנים להתישב על קרקע נפקדים, בגלל סיבות שאין צורך לפרטן. אני אומר זאת מתוך נסיון.

השר ש. פרס:

כמעט ואין סיכוי להגיע להסדרים של חילופי קרקע.

ס ו ד י

היו"ר השר י. גלילי:

האם ענין קרקע חליפה בשכם הוא
פעשי?

מר א. ביידן:

עתה, פעם ראשונה אנו ניגשים לחכנית
בניה וחלוקת מגרשים ויש לנו, במסגרת

התכנית, אפשרויות להציע.

השר מ. ברעם:

בשכם זה קרקע של המדינה?

מר א. ביידן:

כן.

השר ח. צדוק:

האם הבעלים הם חושבי ערים?

מר א. ביידן:

כן והם ידועים בציבור - ביניהם
חבר פרלמנט.

השר ח. צדוק:

אם לוקחים ארבע נקודות אלה
שלפנינו, האם מבחינת הביצוע יש

איזה סדר עדיפויות?

מר י. אדמוני:

שלשה מתוך הישובים קיימים כישובים
אזרחיים: משואה, ייטב וגיתית.
ההצעות כאן הן רק להשלמות. בקעות ב' קיים היום רק בסטטוס של האחזות
נח"ל.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רואה בהמלצה בנושא משואה כמתקבלת.

השר ח. צדוק:

אולי רצוי שנסכם בסוף.

ס ו ד ימר א. ביידץ:

אנו מגיעים לייטב, שזה איזור נערן.

גם כאן זהו ישוב קיים, שמדובר בהרחבתו.

הדרישה המקורית של הסוכנות היחה כ-1,200 דונם. במסגרת הבדיקות ראינו צורך לצמצם ואכן, ניתנת אפשרות לצמצם כ-200 דונם. כלומר, ההמלצה שלנו היא ל-1,000 דונם, כולל השטח שכבר יושבים בו, בהיקף של 500 דונם. מבחינת המצב המשפטי, זוהי אדמה שמוכרת כאדמת ווקף, אך זהו שטח טרשי, לא ראוי לעיבוד ומעולם לא עובד. עד כה, לא נעשו כל פעולות בשטח ואנו מציעים, שהוא יתפס, כאשר יש לנו אפשרות, במדה ונגיע למשא ומתן, להציע להם שטח חליף דומה.

השר מ. ברעם:

לנו השטח ישמש רק למבנים?

מר י. אדמוני:

רק למבנים.

מר א. ביידץ:

בשלב ראשון, אנו מציעים להקיף את

השטח המבוקש בדרך עפר וזו תהיה

אינדיקציה לגבי תגובות. באשר לחלק המישקי, בהקשר ליישוב, ביקשה הסוכנות כ-1,700 דונם, שמתוכם 700 דונם רשומים כאדמת ווקף. אנו מציעים, באיתור זה, לא לעלות על אדמת הווקף, שהיא אינה מעובדת, ולהצטמצם רק לשטח של כ-1,000 דונם, ש-500 דונם הם אדמות מדינה ו-500 דונם הם אדמות שווה ערך לאדמות הנציב העליון לטובת הכפר. גם אלה אדמות לא מעובדות.

אנו מציעים, איפוא, לתת לעיבוד

למשק ייטב 1,000 דונם ולא לעלות על שטח של 700 דונם, שהם אדמות ווקף, כדי לא להחריף את הבעיה.

ס ו ד ימר י. אדמוני:

אני רוצה להסתייג מהצעה זו. ברצוני

להציע כאן תיקון קטן. לגבי 700 דונם

אלה, אני מציע לנהוג בדומה למה שהוצע כאן, ז"א לנסות לעשות פעולת גישוש. יכול להיות, שלא תהיה אותה תגובה שאנו חוששים לה. זה לא היה שטח מעובד שאנו גוזלים אותו. מנסיוננו בבקעה ראינו, שבשטחים לא מעובדים, כאשר קבענו עובדות בהם, לא היו תגובות ולא בהכרח תהיה כאן תגובה. יכול להיות, שבהחלט אצלנו להסיר זאת מסדר היום, אנו מחמיצים אפשרות להשלים את המשבצת לישוב זה. אם תהיה תגובה, יש לנו מספיק זמן להגיד, שאנו חוזרים להצעת הצוות. אם לא תהיה תגובה, יכול להיות שהשלמנו לעצמנו משבצת. שיטה כזאת נתנה לנו ישוב כמו מכורה, שאחרת לא היתה קיימת היום על המפה, ומכורה לא עוררה מהומה. לפיכך, אני מציע לתקן את הצעת הצוות לגבי ה-700 דונם האחרונים.

השר ש. פרס:

לפי הערכתנו, יהיו בנושא זה בעיות,

בגלל שתי סיבות: (1) גם החלק הראשון

שתופסים הוא אדמות הווקף; (2) ה-700 דונם מתוך ה-1,700 הן אדמות ראויות לעיבוד. אני מציע, לא לגייס את כל כלי הקודש בבת-אחת. אנו הולכים לשורה לא מבוטלת של תפיסות להתישבות וצריך לשמור על חוש מדה. אני לא מוציא זאת מכלל אפשרות בעתיד, כמו שעשינו לגבי כוכב השחר, אך היום הרגישות היא בשיאה ולא הייתי מציע לגייס היום את הווקף נגדנו בנושא כל כל רגיש. אנשינו חושבים, שגם בהפקעה הראשונה עלולות להיות בעיות.

השר ח. צדוק:

מבחינת הראוי לעיבוד, האם יש הבדל

בין ה-1,200 דונם ל-700 דונם?

ס ו ד י

בס"ה, זה אותו אופי של שטח, להבדיל מהשטח הראשון שהוא טרשי.

מר א. ביידן:

על איזה ווקף מדובר?

השר ח. צדוק:

ווקף צחיח. זו תוצאה של הסדר

מר א. ביידן:

קרקעות, שבפועל לא נעשו בקרקעות

אלה כל מעשים, לא לפני מלחמת ששת הימים ולא לאחריה, אלא על ידינו.

אנו עוברים לשטח בקעות ב'. מדובר

בשני שלבים א' ו-ב', כאשר בפועל מה שתחום בשטח א' הם 2,600 דונם,

אשר שייכים ל-46 בעלים מהעיריה חובס. השטח נסגר לפני כשלש שנים

ונעשים בו עיבודים חלקיים ע"י הסוכנות.

מה היה שם לפני הסגירה?

השר ח. צדוק:

שטח מעובד. להזכירכם את ההיסטוריה

מר א. ביידן:

של השטח הזה. יש לנו באיזור 2,600

דונם אדמות נפקדים והצענו לבעלים חליפין. צו הסגירה בא [] לתת את

המסגרת, על מנת לאפשר להם לקבל הצעה זו, אך הם לא נענו לה. בפועל,

אם יענו להצעה, יש לנו קרקע חליפה ל-2,600 דונם, באותו טיב. ההצעה

שלנו היום מדבר על מעבר מסגירה לתפיסה בשטח שבפועל התחילו לעשות בו

מעשים.

מה שמוצע היום זה לא שינוי מצב פיזי,

השר ח. צדוק:

אלא שינוי מצב חוקי. השינוי של המצב

הפיזי הוא אינטנסיפיקציה של העיבוד בשטח, שהוא כבר בחזקתנו ושאו

בחלקית כבר מעבדים אותו. השינוי הפיזי היה לפני שנתיים. אני מבקש

לשחזר את התהליך של אז.

ס ו ד ימר א. ביידץ:

בדיונים עם המחלקה להתישבות, משרד
הבטחון ושלטונות צה"ל, הוחלט לתחום
שטח זה בחביות והוצא צו סגירת השטח. זה היה בתחילת 1974. במקביל,
היה משא ומתן על חילופי קרקע - לדאבוננו, ללא הצלחה. הבעלים אינם
מוכנים לקחת קרקע חליפה, גם בגלל אי הרצון והאקלים הפוליטי ששורר
באיזור זה נגד שתוף פעולה. מזה למעלה משלש שנים השטח סגור ונשמר
ע"י צה"ל. כרגע, בקשת הסוכנות היא לאינטנסיפיקציה של העיבוד בשטח,
כלומר: הנחת צינורות ומטעים.

מר י. אדמוני:

בתחילה, כאמור, היתה הסגירה. אח"כ
נתקבלה כאן החלטה על עיבוד אלף דונם
מתוך השטח, ואז עיבדנו אלף דונם בבעל. אח"כ היתה החלטה נוספת
לנסות לעבד חלק מהשטח בשלחין ואנו מעבדים 100-150 דונם בשלחין; ז"א
בשליבים ביצענו פעולות שונות בשטח.

למה חשובה לנו קבלת החלטה זו היום?
כי אם נתקבל כאן החלטה, אנו יכולים להקים ישוב קבע במקום. עד היום,
על סמך החלטות חלקיות, לא יכולנו לקבל החלטה על הקמת ישוב, כי אין
לנו בסיס להקמת ישוב. היום זה בסטטוס של האחזות נח"ל. מבחינת כוח
אדם לא תהיה לנו בעיה לאיש ישוב כזה במקום.

מר א. ביידץ:

להזכירכם, שהיתה בקשה נוספת להשלים
את ה-2,600 דונם עם עוד 800 דונם
וכאן החלטנו להמליץ, בשלב זה, על שלילה. זהו שטח העיבוד היחידי
לישוב והישוב זקוק לפחות ל-3,000 דונם.

ס ו ד י

השר ח. צדוק:

עם הבעלים אין כל הסדר?

מר ד. רוזנפלד:

שני בעלים החליפו אתנו בערך 60 דונם.

מתוך ה-2,600 דונם יש 400 דונם של

נפקדים, כך שישירות זה נובע לכ-2,100 דונם.

מר י. אדמוני:

אנו החחלנו את ריכוז הקרקעות בבקעה

זו לבקעות הראשונה. את זאת עשינו

עם כפר תמון ופה דוקא הצלחנו וריכזנו כמה מאות דונם במשא ומתן.

כאשר רצינו להשלים את המשבצת, באנו לאנשי תמון ואז הם אמרו: "תעשו

איזה צעד עם אנשי חובס ואז תחזרו אלינו ונשלים לכם".

אני מאמין, שאם נעשה מה שאנו מחליטים

על בוקייע, אפשר יהיה להשלים גם את המשבצת של בקעות.

מר א. ביידן:

נקודה רביעית ואחרונה היא גיתית.

השטח, שהוא בפועל 600-700 דונם,

מעובד באינטנסיביות ע"י המשק. השטח בלתי מוסדר. הבעלים לא מאתרים.

במדה שנאתר אותם, יש לנו אפשרות לתת להם קרקע חליפה באיזור זה.

היו"ר השר י. גלילי:

היתה איזו תביעה?

מר א. ביידן:

לא היתה כל תביעה ומתוך מגעים שקיימים

בשטח, הדבר ידוע למוכתר ויש גם הסכמה

בגין שטח זה.

השר ח. צדוק:

השטח לא היה מעובד?

ס ו ד י

זה היה מעובד. זהו חלק משטח הריסוס המפורסם.

מר א. ביידן:

זה לא שטח הריסוס שאנו מעבדים אותו כמה שנים. זהו שטח אחר שאינו מעובד.

מר י. אדמוני:

התחומים הפיזיים שלו - בין ואדי ובין גבעה - הם כאלה, שעושים אותו נפרד מהשטחים האחרים. אנו חרשנו אותו מסביב לפני כמה חודשים ולא היתה כל תגובה. שטח זה לא היה מעובד.

האם בשטחים המוצעים יש גם אדמה זרועה?

השר י. אלון:

לפני חודש לא היה זרוע.

מר ד. רוזנפלד:

השטח היה מעובד בעבר. היום, בגלל צו התפיסה, הוא כבר אינו מעובד.

השר ש. פרס:

האם ההצעה היא לעשות פעולות בבת-אחת לגבי כל ה-8,000 דונם?

השר י. רבינוביץ:

כבר אמרנו, שלמשל ב-1,200 דונם של ייטב, שלב ראשון לתחום זאת בדרך עפר

מר א. ביידן:

ולאט לאט להתחיל לבנות, בהתאם לתגובה, כי זהו שטח של הווקף. גם במשואה זה יהיה שלב אחרי שלב. אין כאן אקט ראוּתני, שיש בו לעורר תגובות.

אני שואל מבחינת הפרסום.

השר י. רבינוביץ:

ס ו ד י

היו"ר השר י. גלילי:

אתה שואל אל השאלה שלך מתוך נסיון של הפקעות בתחום מדינת ישראל, לגביהן

יש חובת פרסום. זה לא חל על פעולה זו, אם כי צריך להביא בחשבון שהדבר יוודע.

אלוף א. אורלי:

במדה שאתה מוציא צו, למשל ביחס לאותם ה-100 דונם, אתה צריך להודיע לבעלים.

שטחים שיש עליהם בעלים, אתה חייב להודיע ברגע שאתה מפרסם את הצו, שאמנם אתה תופס את השטח. לגבי אדמות בלתי מוסדרות, אינך חייב לפרסם את הצו, אך ברגע שאנשים מתעניינים, אתה חייב להכנס אתם למשא ומתן.

השר מ. ברעם:

אני רואה, שביחס לבקעות יש 2,151 דונם. העובדה שהשטח סגור אומרת

שכבר הודיעו לבעלים?

מר א. ביידן:

על הסגירה כבר הודיעו להם. על התפיסה צריך להודיע להם.

אלוף א. אורלי:

הייתי שמח אם לא היינו צריכים לממש את ה-100 דונם, כי הבעלים הם אנשי ציבור ואלה, לפי דעתי, יעשו לנו את עיקר הבעיות.

מר א. ביידן:

לגבי כל דבר שנעשה פה ברור שתהיינה תגובות; השאלה היא עוצמת התגובות.

היו"ר השר י. גלילי:

אנו מתיעצים עם גורמי הבטחון ומינהל מקרקעי ישראל ועושים זאת במיטב האחריות

והזהירות. כך גם ננהג בעתיד, אך לעולם אי אפשר להתחייב שלא תהיינה תגובות, ואפילו הדים פוליטיים.

ס ו ד יהשר ח. צדוק:

ברור, שעל כל פעולה כזו צפויה

תגובה ואני רוצה לנסות, לפי מה

ששמעתי, לדרג לי את השטחים לפי עוצמת התגובה הצפויה.

לגבי מה שמומלץ על בקעות ב' וגיתית,

אם כי השטחים גדולים יחסית, אני מתרשם שעוצמת התגובה הצפויה היא

בדרגה יחסית נמוכה יותר, מאחר שמדובר כאן בשינוי סטטוס חוקי

ובאינטנסיפיקציה של הפעילות בשטחים, שהם כבר תפוסים והם כבר בשליטתנו.

אני מצביע בעד המומלץ לגבי שני שטחים אלה.

לגבי משואה, אם כי המדובר בשטח

קטן יחסית, לפי עובדת העיבוד והזהות של הבעלים, אני חושב שזה שטח

פרובלמטי וצפויות שם תגובות יותר אינטנסיביות, אך אני מוכן, בענין

זה, להיות מודרך ע"י חוות דעתו של שר הבטחון, אשר בתוקף תפקידו,

בודאי רגיש לצד זה של הענין.

לעומת זאת, אני מבקש התחשבות

ברגישותו של שר הדתות לגבי ההמלצות להפקעת אדמות ווקף ואני מבקש

שהות לשקול ענין זה לפני ההחלטה.

מר י. אדמוני:

לגבי שטח הווקף, הרי לא מוצע שאנו

נעשה כאן צעדים ממשיים, פרט לענין

פריצת הדרך.

השר ח. צדוק:

אני לא קובע עמדה. אני רוצה אספקט

מיוחד זה לבחון בעצמי.

ס ו ד י

השר י. רבינוביץ:

אני מניח, שמרכיב השכל קיים. אני

רוצה לדעת מהו משך הזמן, בו חושבים

לבצע את הפעולות בשטחים אלה. אלה שטחים של 7,000-8,000 דונם. אם ענין זה מתפרס לזמן ממושך, אינני מתנגד; אך אם מדובר על עשית פעולות כלשהן בבת אחת, בכל השטחים האלה, לא הייתי עושה זאת, בגלל עוצמת התגובות. אני שואל, האם עכשו צריך לעשות דבר זה בפרק זמן קצר.

מר י. אדמוני:

אני מוכן להגיב על משאלה זו. בהחלט

אפשר לבצע את הפעולות בפרק זמן ממושך.

אם תתקבלנה כאן החלטות עקרוניות חיוביות, שהן חשובות לנו כהחלטות תכנוניות, אפשר בהחלט, מבחינת הפריסה בשטח, למשוך זאת על פני זמן. אני אומר זאת באחריות ובכנות מלאה. אם תתקבל כאן החלטה האומרת לא להכנס לעיבוד מידי של כל ה-2,600 דונם, אנו יכולים במקום 1,000 דונם שלחין לעבד 400 דונם שלחין ולהשאיר את ההתפתחות האחרת לשנה יותר מאוחרת. מבחינתנו, דבר זה אפשרי. גם לגבי ייטב אין כל מניעה, שהפעולות שאנו נבצע תהיינה פעולות בשלבים.

אני חייב להעיר לשר האוצר. ברוב

השטח הזה אנו יושבים היום. מדובר בשינוי של סטטוס ולא שינוי של עצם פעילותנו ונוכחותנו בשטח. לכן, אין כאן משום הפגנה קיצונית. בבוקייע אנו יושבים על כל השטח ובחלקו הגדול אנו מעבדים אותו. בגיתית, אנו יושבים כמעט על כל השטח וכבר חרשנו אותו, ללא כל תגובה. עוצמת הפעילות היא לא כזאת, שאנו בבת-אחת עולים על שטחים ועושים פעולות. מבחינת פריסת העבודה בשטח, משאלה זו ניתנת לביצוע.

ס ו ד י

השר י. רבינוביץ:
אני מדבר על עוצמת ההודעות המתחייבות
כדין. אם אנו צריכים להודיע על שינוי
הסטטוס של השטח תוך חודש-חודשיים, אני חושב שזה יכול להיות מאד מסובך
מבחינה פוליטית.

היו"ר השר י. גלילי:
נראה לי, שאין חובה לרכז כל זאת
במהלך של חודש ונביא בחשבון הערות
אלה. אנו עושים זאת בעצה אחת עם גורמי הבטחון ועם גורמי המינהל,
ולעתים גם בהתחשב עם המלצות משרד החוץ.

השר ש. פרס:
לשם מה צריך את ה-100 דונם מערבית
למשואה?

מר א. ביידן:
לצורך חצר המשק.

מר ד. רוזנפלד:
אנשי הסוכנות טוענים, שיש כאן שני
ואדיות שיורדים ואינם מאפשרים לפרוס
את הישוב מעבר לוואדיות.

היו"ר השר י. גלילי:
הצעתי היא, שאנו מחליטים היום לקבל
את ההמלצות בנושא גיתית ובקעות. מה
שנוגע לייטב, נשאיר לשקול דעתו של שר המשפטים ומה שנוגע למשואה, נשאיר
זאת לחוות דעת נוספת של שר הבטחון ואני אבוא בדברים עם שניהם בנדון.

השר ש. רוזן:
כידוע, הצבעתי נגד הקמת ישובים אלה
בבקעת הירדן. ההצעות המובאות כאן
הן קשות מאד, מכל הבחינות, והדבר בא לידי ביטוי בדברי החברים. אני
מצביע נגד.

ס ו ד י

מ ח ל י ס י ם, בהמשך להחלטה מס' 341(הת/5) של הממשלה מיום
ד' בשבט תשל"ז (23.1.77):

(א) לאשר את המלצות הצוות שמונה על פי ההחלטה הנ"ל, בדבר קרקעות
לבקעות ב' ולגיחית.

(ב) להשאיר ל:-

- (1) חוות דעת נוספת של שר הבטחון את נושא הקרקע של משואה;
- (2) לשיקול דעת שר המשפטים את נושא הקרקעות של ייטב;
- (3) יו"ר ועדת השרים, השר י. גלילי, יבוא בדברים עם שרי
הבטחון והמשפטים בנדון.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

8 יוני 1977

W65

מוכירות הממשלה

סגנון

ש מ ו ר

פרוטוקול
ישיבת הוועדה לענייני התיישבות המשותפת
לממשלה ולהסתדרות הציונית
כ"ח בטבת תשל"ז - 18.1.77

נכחו: חברי הוועדה - השרים : י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, ש. רוזן.

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: ר. ויץ, מ. קרונה.

נעדרו: חברי הוועדה - השרים: י. אלון, ש. הלל, א. ידלון, ש. פרס,
ח.י. צדוק, מ. קול, י. רבינוביץ,

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: י. אלמוגי, מ. בר-און,
א.ל. דולצין, ר. יגלום,
ח. פינקלשטיין, מ. קירשבלום,
י. קלארמן, א. שנקר, ע. שפירא.

ש. אבני	-	משרד השיכון
ג. אבנר	-	מזכיר הממשלה
י. אדמוני	-	הסוכנות היהודית
י. גוטמן	-	לשכת שר המשפטים
פ. גונן	-	משרד החוץ
תא"ל ד. הגואל	-	מפקד יהודה-ושומרון, צה"ל
ח. צבן	-	משרד החקלאות
י. צור	-	הקרן הקיימת לישראל
ח. קוברסקי	-	המנהל הכללי, משרד הפנים
מ. ריבלין	-	המנהל הכללי, הסוכנות היהודית
אל"מ א. שגב	-	צה"ל
מ. שמיר	-	הקרן הקיימת לישראל
מ. ניר	-	המשנה למזכיר הממשלה

סדר היום : הת/6. היערכות להקמת יישובים חדשים

/היערכות.

בפרוטוקול זה 25 דפים.

סגנון: צביה חמ.

ש מ ו ר

הת/6 - הערכות להקמת ישובים חדשים

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה.

מטעמים של זהירות בפני

פרסומא בישא, אני כותב בסדר היום כוחרת, שלא תמיד היא מלמדת, בדיוק, על התוכן, כדי "לבלבל את האויב".

אני רוצה לומר דברי הקדמה

אחדים לנושא העומד לפנינו. אני מזכיר לכם, שבראשית אוקטובר שנה שעברה היה בועדה שלנו דיון לקראת הקונגרס הציוני ובו הוצגה, מטעם המחלקה להתישבות, הצעת תכנית לשנים אחדות קדימה, שהקיפה כ-55 ישובים מועמדים להקמה משני עברי הקו הירוק. בינתיים, מהמת טעמים שאינם תלויים בנו, נדחה הקונגרס, אך הדבר לא דחה את הפעולות המתחייבות מתכנית כזאת. כמקובל אצלנו, אנו מקבלים החלטות שמשמעותן היא כפולה: מדינית ותקציבית. באשר לנתונים המקצועיים, הדבר עובר את כור המבחן של המינהל לתכנון, המשותף להסתדרות הציונית ולמשרד החקלאות, ורק הצעה שעברה את המבחן של המינהל לתכנון, מובאת לאישור הן מהצד המדיני והן מצד התקציב. בכך נקבע גם לוח הקדימויות בפעילות של ההתישבות החדשה.

התכנית שהובאה לפני הועדה

באוקטובר עברה, איפוא, את המבחן של המינהל לתכנון ואבקש את שר החקלאות למסור הודעה על כך. התכנית המפורטת תהא במזכירות הממשלה וכל אחד מהשרים שירצה בכך, יוכל לעיין בה בפרוטרוט.

השר א. ארזן:

אבקש לאפשר למנהל הרשות

לתכנון למסור את ההודעה.

ש מ ו רמר ח. צבן:

מינהל התכנון דן בתכנית

ההתישבות הכפרית ל-5 השנים

הקרובות, כאשר עיקרי התכנית היו: הקמת 56 ישובים חדשים, הרחבת ישובים קיימים באיזורים מועדפים והשלמת ישובים. מינהל התכנון דן בנושאים אלה וההחלטות הן כדלקמן:

(א) עקרונות התכנית אושרו. כל ישוב יובא, בנפרד, לאישור מינהל התכנון, על מנת לבדוק את התכנית המשקית המפורטת.

(ב) הרשות לתכנון ונציבות המים יגישו למינהל התכנון המלצות בנושא פיתוח מקורות המים, על מנת להבטיח את ביצוע התכנית.

(ג) מאשרים הכפלת מספר בתי האב בישובים קטנים בגליל (ישובים קטנים - 40-60 משפחות) על בסיס גורמי היצור הקיימים, כאשר כל חכנית של ישוב תידון בנפרד ע"י הרשות לתכנון.

השר א. און: להשלמה, אני מבקש להוסיף,

כי יש לנו עוד החלטה של

מליאת הנהלת התכנון והיא שייכת למושב גוש קטיף. נושא זה היה בועדה ואח"כ היו שיחות, אם יהיה זה מושב אחד, שניים או שלשה. הסיכום שנתקבל במינהל לתכנון, שיהיו שלשה מושבים: שני מושבי עובדים ומושב שתופי אחד, המיועד לעולים חדשים מארה"ב. שני המושבים יתקיימו על גידולי יצוא של ירקות ופרחים, כמו פיתחת רפיח והמושב השיתופי יתקיים גם על ירקות ליצוא וגם על תעסיה, כי המבנה שלו דומה יותר לקבוץ.

היו"ר השר י. גלילי:

ומה באשר לשירותים איזוריים?

ש מ ר

השר א. ארזן:

יש שם מרכז גושי, על מנת

שיתן שירותים לשלשת המושבים

הללו. היות ואלה שלשה מושבים, המשתייכים לאיגוד המושבים של הפועל

המזרחי, אני מניח שיהיו שם שירותי דת - אולי ישיבה.

מר ש. אבני:

אני מברך על ההחלטה. זה

יאפשר לנו להשלים את מבני

הציבור בקטיף א', מה שלא יכולנו לעשות עד כה, היות וחיכינו להחלטה זו.

בקטיף ב', יחד עם המגורים והתשתית, יבוצעו גם מבני הציבור. בקטיף א'

המגורים מוכנים לאכלוס ובסוף החודש, המתישבים הראשונים יעברו למקום

הקבע שלהם, בלי מבני ציבור, כי לא יכולנו לבנות, לאור החלטה קודמת

שהיתה. נעשה מאמץ, שתוך חצי שנה נשלים את מבני הציבור. בקטיף ב',

מבני הציבור יבנו יחד עם המגורים והתשתית. אותו הדבר לגבי קטיף ג'.

היו"ר השר י. גלילי:

אם אין התנגדות, אנו רושמים

לפנינו שתי הודעות אלה.

מר ר. וייץ:

אני רוצה להדגיש, שבמינהל

התכנון מיוצגים גם באי-כח

המתישבים מכל הזרמים, כך שזו דעה כללית של כל הנוגעים בדבר.

היו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש לעיין בהצעת ההחלטה

ואבקש את אדמוני לפענח את

סעיף א', בו מדובר על רשימת ישובים חדשים, שיש להעריך להקמתם למן שנת

1977 ואילך, בכוונה לעסוק בנושאי ריכוז הקרקע, המים, התכנון וכח האדם.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי

אני רוצה להדגיש, שברשימה אותה יציג אדמוני, לא כלולים ישובים שכבר החלטנו על הקמתם, בכלל זה ישובים שיש לנו התחייבויות על הקמתם. כאשר נבוא לקבוע את הרשימה המפורטת של הישובים בשנת התקציב 1977/78 נצטרך, כמובן, להביא בחשבון גם את הישובים שיש לנו כבר התחייבויות כלפיהם.

מר י. אדמוני:

בהודעה הראשונה שנמסרה הבוקר

ע"י חיים צבן, בעקבות החלטת

מינהל התכנון, דובר על רשימה של 55 ישובים שהוצעו להקמה, בתכנית ארוכת טווח. אני מקוה, כלשונו של יו"ר הועדה, שנמהר בביצוע. הרשימה קצת תוקנה. בישיבת מינהל התכנון הוגשה רשימה מתוקנת מזו שהוגשה על ידינו. כאן מדובר בתכנית ספציפית, אשר מצויה לעיון במזכירות הממשלה.

מתוך רשימה זו, אנו מציעים

לקדם תכנון קבוצה של 32 ישובים, שאנו מקוים, שאת מרביתם ניתן להתחיל לממש כבר במהלך שנת התקציב הבאה. ז"א, מבחינת לוח הזמנים, היינו רוצים להיות במצב, שנוכל לממש את הקמת כל הישובים ברשימה זו כבר בשנה הבאה. אם, אכן, יותן הדבר או לא, תלוי בהקצאות התקציביות. היות ותפקידי לפענח את סעיף א', אני מנסה לפענח את רשימת 32 הישובים שמוצע להתחיל לעשות את כל ההכנות התכנוניות, כולל בדיקת הקצאת מים, ריכוז שטחים, תכנון פיזי וכו'. כפי שאמרתי, כל הישובים כלולים באותה רשימה שאושרה ע"י מינהל התכנון.

בתוך התכנית, יש תנופה גדולה,

שהיא המשך התנופה שהתחלנו בה השנה, שעדיין לא באה לידי ביטוי בשטח, אך באה לידי ביטוי במערכת קבלת ההחלטות והיא: פיתוח הגליל. במסגרת זו,

ש מ ר

מר י. אדמוני

אנו מציעים הקמת 9 ישובים נוספים בגליל, במהלך השנה הבאה, שוב בהסתיגות, במדה שיאושר התקציב. בין ישובים אלה אנו רוצים להקים: 2 ישובים נוספים בגוש תפן, המצוי בין מעלות לכרמיאל. קיימת בו, כבר היום, האחזות כישור וקיים תקצוב להקמת ישוב הקבע הראשון בתפן. ההצעה אומרת להוסיף עוד שני ישובים, האחד יהיה קבוץ והשני יהיה מושב. אנו מציעים להוסיף שני ישובים בגוש שגב. בגוש זה, עד היום, תוקצבו שלשה ישובים ואנו מציעים להוסיף עוד שני ישובים, שיהיו מושבים, או מושבים שיתופיים-תעשייתיים.

אנו מציעים להשלים את תכנית ההתישבות באיזור הר חזון, ע"י תוספת שתי חוליות נוספות, בין חלזון ורמה. זה מצטרף לצלמון שכבר קמה כהאחזות נח"ל בנובמבר שנה שעברה.

אנו מציעים עוד שלשה ישובים, שהיעוד המרכזי שלהם הוא קליטת בני דורהמשך של המושבים בגליל והם: עמקא ב', שנמצאת בשוליים המערביים של איזור תפן, טפחות וקדריין, שנמצאות בשוליים המזרחיים של הגליל, האחת לציר פריצה חדשה בין פרוד לבין עמיעד והשניה לציר הדרך עלבון-מגדל. ז"א, אנו מציעים כאן, נוסף למה שמניחי קודם, הקמת שלשה מושבים לקליטת בני דורהמשך: ישוב אחד לקליטת בני דור ההמשך מאיזור מעלה יוסף - וזה עמקא ב'; שני ישובים לקליטת בני מישובי מרום הגליל - בטפחות ובקדריין, האחד יהיה ישוב לבני המושבים הדתיים והשני יהיה ישוב לבני המושבים החילוניים.

זו התכנית לפיתוח הגליל.

היו"ר השר י. גלילי: לגבי הגליל, מה מזה מביא בחשבון את בני המושבים בגליל?

ש מ רמר י. אדמוני:

4 ישובים: אחד בגוש תפן, אחד
בעמקא ב', בטפחות ובקדרין.

השר ש. רוזן:

כמה ישובים יהיו בס"ה?

מר י. אדמוני:

יחד נגיע ל-15 ישובים.

בגולן אנו מציעים השלמת

ההכנות התכנוניות ובעקבות זאת גם מקוים לקבל תקצוב להפיכת 4 הישובים, אשר הוקמו על ידינו במבנים זמניים, לישובים של קבע. אנו נמצאים בשלב בינוי של אחד מהם והוא: יונתן, עפ"י החלטה קודמת של הועדה. אנו מציעים לכלול את כל ארבעת הישובים במסגרת התכנית המשלימה את התכניות והן: גמלא, שעל, הר אודם ויונתן. אלה ישובים שכבר קיימים בגולן והם עדיין במבנים זמניים. אנו מציעים להשלים את התכנון שלהם. נוסף לאלה, אנו מציעים להוסיף עוד שני ישובים: גשור ב', המשלים את קבוצת הישובים של דרום רמת הגולן והוא יהיה קבוץ שני של הקבוץ הארצי ברמת הגולן. ישוב זה כבר ממוקם בתל-נטור. הישוב השני הוא דלווה, שגם כן יהיה קבוץ ומוצע בצפון רמת הגולן, בסמוך לגוש נאות גולן - עין זיון. מיקום סופי טרם נקבע.

אנו עוברים מצפון לדרום

ואני רוצה להזכיר הקמת שלשה ישובים לאורך הקו הירוק, בשוליים המערביים של השומרון, בתחום אין-כפרים, בצמוד לקו הירוק והם: מי-עמי ב', שמצוי בערך שלשה קילומטרים מערבה למי-עמי א'; מסחה, שנמצאת כ-5 ק"מ מהקו הירוק, באיזור ראש העין; חורון ד', שמצויה באיזור באר-טל - מודיעין. היא משלימה לנו את תכנית ההתישבות העכשווית לגוש של עמק אילון - איזור מודיעין.

ש ט ו ר

מר י. אדמוני

אני מדריס ומגיע לבקעת

הירדן. בבקעת הירדן - בעוונותינו - אנו מציעים רק ישוב אחד נוסף, והוא מושב רביעי בגוש המושבים בבקעת פצאל, שהוא פצאל ד'. אני אומר בעוונותינו, כי אנו לא מוכנים עם תכניות יותר גדולות מעבר למה שכבר אושר בישיבות קודמות של ועדה זו, שלא הכל בא לידי ביטוי בשטח עד כה. למשל, האחזות רימונים, שהיתה כאן החלטה עליה, תקום רק במהלך חודש זה ועדיין אין לה ביטוי בשטח, אך היא תצטרף למסכת הישובים. קליה ב' תאוכלס בשבוע הבא ולכן, יהיה לה ביטוי רק במהלך החודש הקרוב. כישוב חדש אנו מציעים רק את פצאל ד', בין פצאל למשואה.

בגוש עציון אנו מציעים להוסיף

ישוב נוסף בגוש הישובים הכפריים והוא עציון ה', שיהיה מושב שיחופי, שקיומו על התעשיה.

אנו מציעים הקמת ישוב בחקוע,

שאופיו המדויק צריך להקבע. יש החלטת ועדת השרים על תקוע כהאחזות וכאן אנו מציעים על נסיון לבדוק תכנית לאחיזה של קבע יותר משמעותית באיזור זה. תכנון מפורט עדיין אין. בעקבות החלטה עקרונית שתתקבל היום, אנו רוצים לגשת לתכנית יותר מפורטת. במדה מסוימת זה נכון גם לגבי ישוב כפרי, שאנו מציעים לתכנן באיזור יתיר, שבדרום הר חברון, שהוא איזור שיש בו פעילות של הקרן הקימת לישראל מזה מספר שנים ואנו רוצים לבדוק תכנית להפיכת איזור זה לאיזור של התישבות.

אני מגיע לאיזור שהוא בעל

חשיבות גדולה מאד מבחינה כלכלית והוא איזור חבל רפיח ודרום רצועת עזה, שמתקשרת אליו בקשר פיזי של שטח. כאן אנו מציעים להוסיף את הישוב השלישי בגוש קטיף, להוסיף שני ישובים בגוש הנוסף מדרום לקטיף, בין

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

קטיף לימית, שעליהם סוכם כבר בישיבה קודמת, להוסיף שני ישובים בגוש ישובי שדות ולהקים ישוב של קבע בחרובית. כל הישובים הללו הם ישובים, שקיומם על חקלאות אינטנסיבית והם מתקשרים לתכניות קודמות שיש לנו לאיזור זה.

אני מדריש ומגיע לאיזור

הר הנגב. אישרנו כבר הקמת ישוב אחד והוא: אשלים. אנו מציעים להוסיף עוד ישוב אחד: רמת הנגב ב', אשר יצטרף לקבוצה של 3-4 ישובים, שאת התכנית שלהם הצגנו באחת הישיבות הקודמות.

היו"ר השר י. גלילי: אולי תמסור לחברים על הקידוח.

מר י. אדמוני:

בישיבה קודמת דיברנו על הקמת

3-4 ישובים, אשר צריכים לקבל

מים משלושה מקורות: מים מתוקים, מי קולחין ומים מליחים. לגבי המים המתוקים, דיברנו על כמות של כ-750 אלף קוב לכל משק וכמות זו כבר אושרה בתכנון. בעצם, מבחינת התכנית האופרטיבית להולכת מים לאיזור הנגב, אנו מביאים כבר בחשבון כמות זו, כך שאנו רואים אותה כמוסדרת. לגבי מי הקולחין לא היה ויכוח ואת קולחי באר שבע אנו רוצים להעביר לאיזור דרומה לבאר שבע, על מנת שנוכל לתת כמיליון קוב מים לכל ישוב ובנינו על מים מליחים.

לפי המידע שבידינו, קיים

מאגר מים של 10 מיליון קוב לשנה. קיבלנו הסכמת מוסדות התכנון ויהיו לרשותנו עוד כמיליון ורבע קוב מים מליחים לכל ישוב. באיזור כבר קיים קידוח אחד למים מליחים, שאנו מנצלים אותו. קידוח שני הוא על יד קיבוץ רביבים. נעשתה בו שאיבת נסיון, אשר העלתה כמויות גדולות מאד של מים,

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

למעלה מ-500 קוב לשעה. דברים אלה היו צפויים. המליחות היא די סבירה, עומדת על 500 מיליגרם וזו כמות טובה. המים יוצאים בטמפרטורה של כ-40 מעלות. לכן, אנו עכשו במערכת של ביצוע נסיון לשמוש במים חמים אלה או לחמום מבנים לצמיחה או לחמום קרקע בתוך מבנים לצמיחה. האלטרנטיבות האלה נבדקות, כי לאיזור רמת הנגב אין יתרונות האקלים שיש לאיזור פיתחת רפיח. היות ואיננו רוצים ללכת לטפוס משק שיגרת באיזור רמת הנגב, אנו מנסים פתרון של גדולים מיוחדים, תוך שימוש בעובדה שיש לנו אנרגיה נוספת במים. ידוע לנו כבר, שהיחס בין כמות המים הדרושים לחימום לבין כמות המים הדרושים להשקאה הוא גבוה מאד. המאגר הוא מאגר היסטורי, שתהליך החידוש שלו עדיין אינו ברור, אך אנו מסתכלים עליו היום כמאגר רח"ף (רזרבה חד-פעמית), המתוכנן לשאיבה במשך כ-30 שנה.

באשר לערבה, אנו מציעים להקים

מושב נוסף: עידן. יש החלטה על כך גם במינהל התכנון וגם בועדה. זהו מושב, לפי החלטה ועדת גבתי, שיהיה מסונף לתנועת המושבים.

אני מדריש ומגיע לשני הישובים

האחרונים: נביעות ב', במניפת נביעות, בנוי על חקלאות ותיירות ואנו רוצים לבדוק הצעה להקמת ישוב נוסף באיזור אופירה, שמיקומו טרם נקבע סופית. הוא יהיה או בסביבות אופירה עצמה או במניפת נבק, הנמצאת 15 ק"מ צפונה לאופירה. גם כאן אנו מדברים על מושב, שיהיה מבוסס על חקלאות ותיירות. באיזור זה של מפרץ אילת, אנו רוצים לנצל משאבים מקומיים של טמפרטורות נוחות מאד לגידולים חקלאיים ואוצרות התיירות שיש במקום. יחד, זה משלים את המספר ל-32 ישובים, שכולם כלולים ברשימה. אנו מציעים בכולם לעשות את כל ההכנות התכנוניות הנדרשות ומתוך אלה, בודאי תקבע רשימת הישובים שיוקמו במהלך השנה הבאה.

ש מ ו ר

מר ר. וייץ:

אני רוצה להעיר שלש הערות,

לא בתפקידי כראש המחלקה, כי

תכנית זו נעשתה על דעתי ובהשתתפותי, אלא כחבר הועדה, לשיקול דעתה.

(1) אני סבור, שועדה זו צריכה לתת את דעתה להחליט על הקמת ישוב דרוזי כפרי בגליל לדור ההמשך של הדרוזים. זו מחשבה שכבר דנים בה ואני לא מצאתי מקום מתאים להביא את הענין לכלל הכרעה. אני יודע, ששר החקלאות דן בענין ואשמח מאד לשמוע את תגובתו להצעה. אני סבור, שצריך להטיל על המוסד המישב, שיש לו הכלים התכנוניים, אולי בהשתתפות משרד הפנים ומשרד השיכון, לערוך תכנית כזאת.

(2) אני סבור, שצריך להקים ישוב בדואי בפתחת רפיח והדעות בענין ידועות; אם לא להחליט על תכנית שיקום גדולה כפי שהוצעה, אז משהו צנוע, שהוא בגדר יכולתנו, על מנת להשלים הנסיון הראשון החיובי, שנעשה ע"י הפרשת שטח עבוד לבדואים. אתם יודעים, שאחרי כמה היסוסים ראשונים, התוצאות לא אחרו לבוא.

(3) אני מסתכל בדאגה רבה על קצב גידול היצוא החקלאי, לא של הדרים ולא של הדברים הרגילים. אני סבור, שאם לא נגדיל את הקצב, אנו עלולים לאחר הזדמנות היסטורית להכנס לשוק האירופי, שבו עד כה אנו לגמרי בשוליים ולא מהווים גורם רציני בשוק המתרחב. אי לזאת, מאחר שהממשלה, והאוצר בעיקר, מחפשים פרויקטים להגדלת היצוא, לאו דוקא פרויקטים חקלאיים או התישבותיים, והיות ואני סבור, שיש לנו הזדמנות חד-פעמית להגדיל בקצב הרבה יותר גדול את היצור מאיזור פיתחת רפיח, יש להניח את האריח הראשון של המפעל הדרומי ואולי למטרה זו אפשר יהיה לקבל כספים, שאינם מיועדים למפעלי התישבות, אך מיועדים לעדוד היצוא. לכן, יש להגדיל את הקצב בפיתחה, על מנת להתאים אותה ליעדים הכלכליים של היצוא. אני מוסיף זאת לא מטעמים התישבותיים, אלא מטעמים של הגדלת היצוא.

ש מ ו רהיו"ר השר י. גלילי:

אני מבקש את מר צבן לומר
לנו מה המצב לגבי צינוור המים

מא-טור לאופירה.

מר ח. צבן:

הצינוור הולך ונשלם בימים
אלה, כחמשה חודשים לפני הזמן
המתוכנן. אפשר יהיה להעביר למעלה מ-500 אלף מטרים מעוקבים מים לשנה,
כאשר התצרוכת היא 200 אלף מטרים מעוקבים, כך שנותרים 300,000 לצרכי
פיתוח חקלאי ליצוא, כאשר לפי האומדן הממוצע, אפשר לדבר על 30 יחידות
משק חקלאיות שלמות, שזה אומר הקמת ישוב לאלתר.

היו"ר השר י. גלילי:

בקשר להערות שהשמיע רענן
אני רוצה לומר, שהנושא של
ישוב דרוזי בגליל הוא בתהליך די מתקדם של דיונים ושל הכנות. עוסק
בכך משרד השיכון ואני נדרש ע"י משרד השיכון להביא דבר זה לוועדה. אך
בהתייעצות עם ראש הממשלה, דבר זה עוד מתעכב, אך בהזדמנות הראשונה,
הוא יובא לפני הוועדה ואז תהא אפשרות לחברים לחוות דעתם.

שאלה לאבני: היות ואנו צריכים

להשלים את הדיונים עם משרד האוצר על תקציב 1977/78 ורק אז נוכל להביא
לוועדה הצעה מפורטת של מספר הישובים וסדר הקדימויות, אני שואל, האם
אתה רואה אפשרות שנישם את ההחלטה העקרונית שקיבלנו בוועדה, שנלך למספר
יותר גדול של ישובים במסגרת התקציבית שתאושר, בהנחה שתהיה בניה
תשתיתית בחלק מהישובים, כלומר: שרותים ראשוניים, מגורים וכו', על מנת
שנוכל, במסגרת התקציבית שתאושר, אולי אפילו להגיע עד כדי הכפלה של
מספר הישובים, ביחוד באותם המקומות שיש חשיבות מדינית להחיש את תקיעת
היתר בהם.

ש מ ו רמר ש. אבני:

אם כי אני מבין, שזו רשימה

להחלטה עקרונית, יש לי הערה

אחת מתודית, שבאופן רגיל לא הייתי מעיר אותה. אנו יודעים, עפ"י הנסיון, שכבר לאחר קבלת החלטה עקרונית מתחילים לחצים לביצוע והעניין הוא יותר מורכב, הן מבחינת המיקום והתכנון והן מבחינת המשאבים. למשרד השיכון יש מזל מיוחד, שכאשר מחליטים היום, רוצים שיהיה גמור שלשום. אז גם כלי החקשורת נכנסים לתמונה ומתחילים לבחוש.

אינני רוצה שיתפרש, שיש

הערות עקרוניות נגד התכנית, אך אני רוצה להסב תשומת לב הועדה, שהרשימה למעשה היא יותר גדולה, כי לא מופיעים ברשימה כמה מקומות, שהם על הפרק לביצוע בשנה הקרובה, כגון: אשלים, שיש החלטה על כך. יש שני מרכזים איזוריים בגליל, שהועדה הבין-מוסדית החליטה עליהם ויש עלינו לחץ כביר - ובצדק - להתחיל לבצע.

היו"ר השר י. גלילי:

אני רוצה להשלים. אמרתי,

שבשעה שנבוא לקבוע סדר

קדימויות, נצטרך להביא בחשבון התחייבויות, זאת נוסף לשני המרכזים שהזכרת בגליל. אני רוצה להזכיר: ישוב אחד באיזור טורען, ישוב בעציון ד', ישוב באיזור מודיעין, ישוב בחורון ג' ואשלים. זאת, במסגרת הישובים במבנים זמניים שהחלטנו עליהם.

מר ש. אבני:

מבחינה תקציבית ואופרטיבית,

אני זוכר ארבעה ישובים:

אשלים, מצפה שלם ושני המרכזים האיזוריים בגליל.

ש מ ר

מר ש. אבני

אני רוצה להסב תשומת לב הועדה להערה מתודית. מבחינת תכנון והכנות תכנון, יש לנו הדברות מוקדמת עם המחלקה להתישבות ואנו לומדים, מבעוד מועד, את הרשימה והאפשרויות, גם מבחינת התכנון, ההערכות ולמוד השטח. מרשימה זו, שראיתה רק הבוקר, אנו מכירים, גרוסו מודו, בעשרים וכמה ישובים. חלק לא הובא לידיעתנו. אתן לכם דוגמא: רק השבוע אנו עוסקים בתנוריה. אנו חייבים להזיז את התכנון, למרות שהיינו כבר מוכנים לביצוע, כי מחבר שיש שם מי תהום. אם לא ניתנת לנו שהות מבעוד מועד ללמוד, הרי ההחלטה נשארת בחזקת החלטה. מן הראוי למצוא דרך, שלפני שהדבר מובא להחלטה, יהיה תאום בין-משרדי. אינני רוצה, חלילה, לפגוע בסמכויות משרדים אחרים, אשר רשאים להחליט בתחום שלהם. אך במקרה זה, כשעיקר המעמסה, הן המבצעית והן התקציבית, נופלת על משרד השיכון, זה לא יכול להיות ללא הדברות מוקדמת.

יש לי הערה נוספת: שני

מרכזים איזוריים חסרים פה להחלטה, משום שהחלטה עקרונית של ועדה זו אינה קיימת. מתאריך מסוים, אנו מקפידים שגם בתוך הקו הירוק לא יוקם ישוב בלי החלטת הועדה. מדובר במרכז אחד ע"י רמות נפתלי והשני ע"י מירון.

שתי הערות נוספות לגבי הישוב

שבג ד', אשר מופיע בסעיף 4 של הגליל. עפ"י המידע שנמצא אצלנו, זו למעשה שכונה עירונית, עד כדי כך, שועדת גבתי הודיעה, בכתב, ליו"ר הועדה, ליחיאל ולי שאינה מוכנה לדון בזה, כי זה חורג מהתחום הכפרי שלה. טרם הספקתי לדבר עם שר השיכון המיועד, אך אני מניח שזו תהיה גם דעתו. בכל אופן, אני מבקש להכניס הסתייגות עקרונית פורמלית לשכונה זו.

ש מ ר

מר ש. אבני

הערה שניה: באופן עקרוני, הייתי אומר שיש זמן לבירורים, אך מאחר ומקובל אצלנו, שמיד לאחר קבלת החלטה עקרונית, כולם יודעים על כך, אני מבקש לרשום הסתייגות לא עקרונית לענין, אלא מבחינת המיקום הצפוי לקטיף ד' ו-ה'.

היו"ר השר י. גלילי: לגבי הערת אבני בנושא שגב ד',

יש אצלנו חלוקה, שהמחלקה

להתישבות מטפלת בישובים כפריים ומשרד השיכון בישובים עירוניים.

ההסתייגות של אבני חלה על כך, אם יש הצעה להקים ישוב עירוני של גרעין רפא"ל. נמשיך לגבי קטיף.

מר ש. אבני: מכיון ששמענו מיחיאל שמדובר

בין קטיף לימית, אני מבקש

להדגיש במיוחד, שהאיזור מתחיל להיות, מבחינת המיקום, רגיש ביותר ואף כי הועדה לא דנה בזה, המחשבה על הקמת נמל מים עמוק מחייבת זהירות מיוחדת ביחס למיקום. אני מוצא לנכון להדגיש זאת, כי זה עשוי מחר להיות או שנוי במחלוקת או מטרד, אם לא ניתן את הדעת מבעוד מועד.

אנו מדברים על כ-40 ישובים,

אלה המופיעים ברשימה ואלה אשר צריכים להיות פה. היו"ר הזכיר גם ישובים עירוניים, שטרם הגיעו לכלל החלטה. במתכונת המקובלת של הקציב משרד השיכון, אני בספק אם אפילו תוך שנתיים-שלוש אפשר להקים את כל הישובים שברשימה זו - ואני מתיחס לישובי קבע בלבד. כידוע לוועדה, לנו יש הסתייגות מבניה זמנית.

ש מ ו ר

מר ש. אבני

לשאלת היו"ר - למעשה, עם

האוצר, תקציב השיכון הסתיים. אם אני מתיחס רק לסעיף של ישובים חדשים קיימים והצפויים להיות במסגרת התקציב, אתן שני נתונים. בתקציב 1976, התכנית של ההתישבות החדשה במשרד השיכון התקרבה לחצי מיליארד ל"י, וזה איפשר לנו, לפי ההחלטה המקורית, עם התוספת של ישובי העולים, להקים 13 ישובים: 7 היו בהצעת התקציב המקורית ו-6 שהתווספו לנו במשך השנה לישובי עולים, שכזכור קיבלנו התחייבות בלבד והכסף ינתן לנו בשנת התקציב הבאה. זו משכנתא רצינית על תקציב 1977, אף כי זה אינו מעכב את הביצוע.

אינני רוצה להלאות את הועדה

בניתוח תקציב משרד השיכון, אולם עלי לומר - וזה אינו שנוי במחלוקת עם האוצר - שאף כי, נומינלית, יש איזה שהוא גידול בתקציב משרד השיכון, ריאלית או קטן ב-25%-15%.

מתוך המגמה הקיימת של מתן

עדיפות גבוהה ביותר להתישבות החדשה, עפ"י החלטת ועדה זו, בסעיף זה אני סבור, שאנו מקיימים עדיפות זו והתכנית החדשה מביאה בחשבון - במדה שהתקציב יאושר ע"י הכנסת - תכנית של 670 מיליון. זה נותן לנו אפשרות של הקמת 10 ישובי קבע, תוספת 500 יחידות לישובים חדשים קיימים ומבני ציבור, שרותים, מתקני בטחון וכו'. אינני צופה, במשאבים הקיימים, גידול משמעותי של פעילות נוספת, אלא אם כן תהא החלטת ממשלה וימצאו המשאבים הנוספים, דבר שאני מאד ספקני לגביו.

העליתי בפני היו"ר הצעה,

שבמדה ותתקבל הסכמת האוצר, היא ניתנת לביצוע והיא מושתתת על כך, שגם אם נחליט על הרבה ישובים, אפילו היו לנו כל המשאבים, חלק ניכר מהם

ש מ ו ר

מר ש. אבני

לא יגיע לביצוע בשנה הקרובה ואם יגיע, אז בסוף השנה, וזאת - מטעמי תכנון, מיקום וכו'. יחד עם זאת, מבחינת התכנון ההתישבותי, גיוס כח אדם וגבוש גרעינים, חיוני להחיש את התהליך. העליתי בפני היו"ר הצעה, שאופרטיבית יוחלט על 20 ישובים חדשים כתכנית דו-שנתית, כאשר 10 מהם יבוצעו במלואם ו-10 מהם התשתית בלבד. גם פיזית, אינני צופה אפשרויות יותר גדולות.

אני מעריך את התשתית ב-10

הישובים בתכנית של כ-80 מיליון ל"י, אפילו בלי חוספת תקציב. אני מניח, שאפשר לעשות זאת ע"י דחית חלק ממבני ציבור, שאנו כאן בקלות יכולים להחליט על כך וגם ועדת גבתי ממליצה על כך. אם כי בחיי יום-יום יש לחץ, אני חושב שנוכל לאכוף זאת, כאשר המגמה היא תוספת ישובים חדשים. ניתן לדחות חלק ממבני הציבור לשלבים הבאים ובזה לספוג מתכנית זאת כ-40 מיליון ל"י והאוצר יוסיף לנו עוד 40 מיליון ל"י ואם המגמה הזו תהיה משותפת, אני חושב שיש סיכוי לתכנית זו.

מר י. צור:

יש לי שתי שאלות, בהקשר לדברי
יו"ר הועדה, אשר טען - ובצדק -

שיש צורך להחיש את הביצוע. אני רוצה לדעת אם היה המשך להצעה, שהביא כאן חיים גבתי, בנוגע להורדת הרמה של בנין הישובים, על כל פנים בשלב הראשון. האם הצעתו נתקבלה ובאיזו מדה זה משפיע על התקציבים. שנית, שמעתי בסיפוק מיוחד על הצעת המרכז לתכנון, בנוגע לבני הדור החדש במושבים ואני מבין, שחלק מהם מתוכננים מקומות במושבים החדשים. השאלה היא, אם יש תכנון גם לגבי ישובם בכפר של הוריהם ואם כך, האם אין זה חלק מאותה "עוגה", שאנו נקראים כאן לחלק מבחינה תקציבית.

ש מ רהשר ש. רוזן:

אנו לא עומדים היום להחליט,
אלא הובאה בפנינו תכנית, שאנו
רושמים אותה לפנינו והוצע לנו להעריך לקראת תכנית זו. אינני רוצה לומר
דבר על התקציב, כי מחר זה יחייב אותי ותחילה אני צריך ללמוד זאת.
אני רק יכול להבטיח - מה שלא תהא דעתי לעצם הענין - שתוף פעולה נאמן
ולויאלי, על בסיס ההחלטה.

אני מסכים לחלק ניכר מהרשימה,
אך לא לכולה, מתוך מגבלות פוליטיות.

מעבר להסתיגות המקובלת שלנו,
ענין ההתישבות בעזה ובקטיף מהווה בעיה מיוחדת. זהו איזור מאוכלס,
פרובלמטי, אין שם מים וצפיפות האוכלוסין בו היא בין הגדולות ביותר
בעולם. אנו נדחקים לשם.

הערה נוספת בקשר לגליל. אני
בעד הליכה בקצב רב, אך יש לי היסוס כלשהו. אנו רוצים להקים 15 כפרים
תעשייתיים בקצב מהיר והספק הוא ביחס לתעשייתיים. זה, בכל זאת, נסיון
חדש וללכת בקצב כזה לנסיון חדש ב-15 ישובים, אני נרתע מזה. אני חושב,
שאנו צריכים ללכת יותר לאט, אם כי השיקולים הפוליטיים מחייבים הליכה
מהירה, אך עדיין איננו יודעים לאן אנו הולכים.

היו"ר השר י. גלילי:

הבהרה אחת שמתבקשת בעקבות
דברי רוזן, וזאת גם לידיעה

שאר חברי הועדה, שספק אם הם יודעים על כך. אבני העיר בקשר לקטיף
הדרומית, בזיקה לנושא הנמל. מה שאני רוצה לומר, שעד רגע זה אין
החלטה בממשלה על בנית נמל מים עמוקים בחבל עזה. הנושא נבדק ע"י
משרד התחבורה ולא יצא מגדר של בדיקה, לא הובא עד לרגע זה לשום מוסד

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי

ואין החלטה. הדבר המעניין את משרד השיכון, כאחראי על בניה ימית, זה לשריין שטחים, במקרה שיוחלט על הקמת נמל מים עמוקים שם - ובזה אנו מטפלים. אך אנו מטפלים בזה במזג מודע לכך, שעדיין אין החלטה על הקמת נמל מים שם ואני מניח, שאנו לא נפגע בתהליך ההתפתחות הישובית של העיר ימית וההתישבות האזורית בשל דברים שבפרספקטיבה טרם הוחלט עליהם.

בהזדמנות זו, אבקש גם את

רענן להשיב, כיצד הישובים המוצעים בחבל רפיה, לרבות איזור קטיף, משתלבים בתכנית הגדולה הקרויה "תכנית המפעל הדרומי".

מר ר. וייץ:

אינני יודע מדוע יצא הקצף

על ישובי קטיף. קודם כל,

המקום המוצע אינו מיושב. נכון, שהוא חלק מקומפלקס שנקרא רצועת עזה ופיתחת רפיה, שהוא טעון פתרון כשלעצמו ועל זה אינני רוצה להרחיב את הדיבור. אך אין זה קשור עם קטיף. המקום שנבחר לקטיף, אינו מקום מאוכלס בצפיפות ואינו בא לערבב, פיזית, את האוכלוסיה היהודית והערבית, דבר שאני, כידוע, מאד מתנגד לו. אני תמכתי, תמיכה רבה, בקטיף. כדי שקטיף תשמש השלוחה הימנית של המפעל הדרומי, יש לקשור אותה עם הקומפלקס כולו, שזו ימית. לדעתי, לא נמלט מאפשרות הקמת נמל מים עמוקים, כי זה מוצא למפעל התישבותי, כפרי ועירוני גדול ביותר וצריך להביא זאת בחשבון בתכנון כולל.

הצענו לקשור את קטיף להקמת

שלשה ישובים נוספים ובכך למנוע את הבידוד שלהם ולמנוע שיראו בהם כחלק מרצועת עזה. הם אינם, ולא צריכים להיות חלק מרצועת עזה.

ש מ ו ר

מר ר. וייץ

על כן, הבעיה היא תכנונית

ואני חושב, שאפשר למצוא דרך למיקום עוד שלשה ישובים ולא לפגוע בפרספקטיבות של הקמת הנמל. הנמל והעיר ימית מתקשרים בתכנון הגדול, במעגל ימית-חלוצה-באר שבע, שצוות משותף עובד עליו ולקראת אפריל יונח על שולחן הממשלה והסוכנות היהודית.

לפיכך, אינני רואה בקטיף

כל חריג. בלי שום ספק, שיש בעיות תכנוניות, אשר צריך להביא אותן בחשבון והערות אבני במקומה, היא חשובה וצריך להביא אותה בחשבון.

בענין הקצב של הקמת הישובים

התעשייתיים - זו הערה קולעת. המחלקה להתישבות מקדישה תשומת לב מרובה ועכשו הרשות המשותפת החדשה לתכנון חקלאי והתישבותי מקימה את הכלים הנוספים הדרושים לכך וכבר נתקלנו בבעיה של תכנון מפורט של גוש חזון והחזרנו את התכנית. אין ספק, שהענין מצריך תשומת לב מרובה, מחקר רב ותכנון מדוקדק, אך אני חושב שאין מזה מפלט. זהו הקצב המינימלי, עם כל הסיכון שבדבר, כדי שלא נאבד את מה שאנו צריכים, היסטורית, לעשות.

יש לי הערה אחת לגבי הישובים

אל"מ א. שגב:

בגב ההר או מערב שומרון. רוב

האדמות שם הן אדמות שלחין ואם ההחלטה היא להעריך, כדאי שמי שעוסק בזה יבוא במגע עם המקומיים בצורה לא פומבית להחלפת אדמות, או דבר דומה אחר, כי אחרת יוצאו צוי תפיסה וזה יגרום בעיות בשטח.

אני חוזר על מה שכבר אמרתי,

שלא יהיה פרסום לישובים, לא במערב שומרון ולא בגוש עציון ה', כי זה מיד יגרום לתגובה נגדית של רכישה ועיבוד ותהיינה בעיות כשנצטרך לממש החלטה זו.

ש מ ו רמר י. אדמוני:

לגבי גרעין רפא"ל שמוצע

בשגב ד', אני מקוה שמחר

בערב גרעין זה יצטרף לתנועת המושבים ויקבל את הדין של מושב לכל דבר. מבחינת התקנון שלו, הוא קיבל את כל הדרישות התקנוניות שלנו. נדמה לי, שאנו הולכים לגרעין התישבותי טוב. יש לו גם כמה רעיונות תעשייתיים טובים.

לגבי מיקום הישובים באיזור

קסיף: (א) מדובר ב-4 ישובים; (ב) מדובר בשטח שאינו דרוש כשטח לנמל מים עמוקים. קיבלנו חרשימים של משרד התחבורה וההנחיות למתכננים הן לעבוד מחוץ לשטח ההוא.

בענין המבנים הזמניים, אנו

קיבלנו את החלטת הועדה, כפי שהתקבלה פה ואנו מצויים היום בתהליך הקמת 9 ישובים בצורה זו. כל התכנית שהוצעה ע"י ועדה זו, בקשר למבנים זמניים, או שהישובים כבר הוקמו או שהם בתהליך הקמה. לכן, אין לי כל ספק, שחלק מהישובים שיקומו בשנה הבאה, צריכים לקום, לא הייתי אומר במבנים זמניים, אלא במוקדם. אנו מקימים חלק משוב הקבע במבנים טרומיים. זה מאפשר לנו לנעוץ את היתד בהוצאה הרבה יותר קטנה מאשר הוצאה של ישוב קבע לכל דבר. אני חושב, שבסופו של דבר, כשתאושר תכנית הביצוע לשנה הבאה, חלק לא מבוטל של הישובים יוקם כמוקדים. יש הסכמה של התנועות ההתישבותיות, שהשלב הראשון לא יהיה ישובים סופיים, אלא באותם המבנים הפשוטים יותר. החלטה זו מתממשת.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

לגבי הישובים התעשייתיים

שתי הערות: רענן דיבר על כך, שאנו נערכים לבדיקה איך לטפל בישובים מסוג זה, עם כל הבעיות שיש. בתכנון שלנו, אנו מנסים לשלב אלמנטים חקלאיים בכל הישובים. אנו לא בונים היום ישובים, שקיומם בלעדי על ענין התעשייה ולכן, היום בתכנון אנו מנסים שלוב של ענפים חקלאיים ותעשייתיים. יכול להיות, שהשלב הראשון יהיה דוקא פיתוח האלמנטים החקלאיים. זה מקל על התהליך. לנו יש הרגשה - ואנו נמצאים תחת לחץ אדיר - שאנו לא עושים מספיק. יש הצעה האומרת להקים 10 האחזיות בגליל, היות ויש לנו גרעינים שמוכנים ללכת בכל תנאי, למשל גרעיני הבנים. אנו איננו רואים את הצורך להשתמש דוקא בצה"ל, אם כי לא נמנע גם ממסגרת זו, אם יתברר שהיא דרושה לקדום הפעולות בגליל. לכן, אנו עושים צעדים מהירים ואנו עושים זאת, בשל המצוקה שיש לנו בגליל והצורך באכלוס מהיר. אנו עושים זאת תוך התאמת מסגרות שלנו לטפול במושבים אלה.

היו"ר השר י. גלילי:

קיבלתי הודעה משר הבטחון,

כי הוא אישר עליה מאחז צבאי

למחנה קסמה הקיים.

מר י. אדמוני:

המחנה מצוי כ-30 ק"מ דרומית-

מזרחית לקציעות, לאורך הגבול

הבינלאומי הישן.

היו"ר השר י. גלילי:

ככל שהצעד הזה של שר הבטחון

ישתלב באיזו שהיא מגמה

התישבותית, אני אביא זאת לוועדה, אך לא רציתי הודעה זו לשמור לעצמי

ואני מביא אותה לידיעת חברי הוועדה.

ש מ ו ר

היו"ר השר י. גלילי

רשימה זו של 30 ישובים,

שביקשתי את הועדה לרשום לפניה, כי אנו נערך להקמתם, כלולה בתוך ה-55 ישובים ששמענו עליהם באוקטובר, לקראת הקונגרס, וכן הרשימה שאושרה ע"י מינהל התכנון. אני מחשיב מאד את ההצעה ששמענו מפי אבני וכוונתנו להפגש עם משרד האוצר ולנסות, לפי המונחים המקובלים במשרד השיכון שמבדילים בין תכנית לתקציב, לתבוע אישור התכנית ותוספת תקציב, אשר תאפשר לנו, אולי עד כדי הכפלה, להתחיל במספר ישובים בשנת 1977/8. את הרשימה המפורטת נביא לוועדה לאישור. סוף כל ישוב כזה להגיע לידי החלטה. אני מקווה, שנצליח להביא זאת כבר בישיבת הועדה הקרובה ואז נבטיח את התאום הדרוש בין המחלקה להתישבות לבין משרד השיכון.

בנושא ישובי הגליל אני רוצה

להביא לידיעתכם, שיש כאן עוד אלמנט אחד, אשר עשוי לגרום להאטה, וזה נושא הקרקע. בכוונתנו להמשיך ללכת בזה בזהירות, מחמת בעיית ההפקעות, אם כי אינני משוכנע שנוכל להגשים תכנית זו בלי הפקעות. אך להפקעות יש פרוצדורה, ביחוד שזה לא בשטחים המוחזקים, אלא בתוך המדינה, במסגרת הליכים חוקיים, וזו תקופה שבה יש גורמים שמעוניינים לעורר תסיסות ולהכביד על התהליך. אני רק מזכיר נושא זה, שיש לו הליכים קבועים בחוק וזה גורם ויוצד האטה בתהליכים.

לאחרונה, אני רוצה רק לציין

דבר, שהוא מובן מאליו, שהחידוש שברשימה זו הוא לגבי הישובים, שהם מזרחה לקו הירוק; אמנם, לא בעומק שמשנה את המגמות ההתישבותיות המקובלות בממשלה, אבל בכל זאת מזרחה לקו הירוק ואני מחשיב זאת מאד, כי זה מעבה את המרחב, שבו יש לנו אחיזה התישבותית, כמו שנחל עירון. גם שם הקפדנו

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי

ונקפיד, שהבעיה הקרקעית לא תהיה למפגע ולא נדחק יותר מדי לאיזורים מאוכלסים.

יש מספר בעיות, הללויות ועומדות, שהן נוגעות לישובים בעלי אופי עירוני, מהם נושאים משולבים בין ועדה זו לבין ועדת השרים לענייני ירושלים; אלא שהדברים עדיין אינם בשלים לדיון ולהחלטה ואני עומד בנושא זה בקשר גם עם שר המשפטים, שהוא יו"ר ועדת השרים לירושלים, וגם עם שר הבטחון וכשהדברים יהיו בשלים, נביא אותם לוועדה. מדובר בנושאים כמו: מעלה אדומים, גבעון, אפרתה. הדברים עדיין בכור ההכנה.

בשבוע שעבר - אני אומר זאת לחברי הנהלת הסוכנות -

זימנתי רק את השרים, חברי ועדה זו, והצגתי בפניהם נושא של השלמת משבצות הקרקע לישובים בבקעת הירדן. זה נושא מסובך מאד, מפני שיש בעלויות וכו'. בעקבות התיעצות זו, הקמנו צוות, שמשתתפים בו נציגים של משרד המשפטים, משרד הבטחון, מינהל מקרקעי ישראל והמחלקה להתישבות. צוות זה נתבקש להכין המלצות לגבי הפעולות הדרושות להשלמת משבצות הקרקע. אני מקוה, שנדון בזה רק לאחר שתהיינה המלצות של הצוות.

נראה לי, שבהלך רוח אופטימי לגבי העתיד, אנו

יכולים לנעול את הישיבה.

מ ח ל י ט י ם :

(א) הועדה רושמת לפניה את הרשימה של ישובים חדשים, שיש להיערך להקמתם למן שנת 1977 ואילך (טיפול בנושאי הקרקעות, המים, התכנון וכוח-אדם).

(הרשימה שמורה במזכירות הממשלה).

ש מ ר

(ב) יו"ר הועדה, שר החקלאות, שר השיכון וראש המחלקה להתישבות, יבואו בדברים עם האוצר להבטחת מסגרת תקציבית, אשר תאפשר פעילות התישבותית מואצת, כפי שמתחייב בנסיבות המדיניות הקיימות. יימסר דיווח לוועדה.

(ג) חיוני כי התקציב לפעולה התישבותית לשנת 1977/78 ואילך יאפשר הרחבת כושר הקליטה של מתישבים בישובים חדשים קיימים, כפריים ועירוניים, ובישובים ותיקים באיזורים דלילי אוכלוסין.

(ד) הצעה מפורטת בדבר הישובים שיוקמו בשנת 1977/78, לרבות הישובים במבנים זמניים (מתוך הרשימה דלעיל ומתוך החלטות קודמות), תובא לאישור ועדת השרים לאחר שתקבע סופית המסגרת התקציבית לשנת הכספים הבאה.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת

W66

מזכירות הממשלה

סגל

זמן 1 חצי 2

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת השרים חברי הוועדה להתיישבות

(על-פי החלטה מס. 444 של הממשלה מיום י"ד באדר א' תשל"ו-15.2.76)

כ"א בטבת תשל"ז - 11.1.77

נכחו חברי הוועדה - השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אוזן, י. אלון, ש. הלל, ש. פרס, ח.י. צדוק, ש. רוזן.

נעדרו חברי הוועדה - השרים: א. ידליון, מ. קול, י. רבינוביץ.

ג. אבנר	- מזכיר הממשלה
י. אדמוני	- הסוכנות היהודית
אלוף א. אורלי	- מתאם הפעולה בשטחים
א. בידץ	- מינהל מקרקעי ישראל
מ. גבאי	- המנהל הכללי, משרד המשפטים
א. מקובר	- לשכת השר י. גלילי
ד. רוזנפלד	- מינהל מקרקעי ישראל
סא"ל א. תהלה	- לשכת שר הבטחון

א. לישנסקי - מזכיר הוועדה

הת/5. ענינים שוטפים

סדר היום :

./ענינים

בפרוטוקול זה 20 דפים.

רשמה: לא חתום

הח/5. ענינים שוטפים

השר י. גלילי : רבותי, אני פותח את הישיבה. בהתאם

להחלטת הממשלה מ-15 לפברואר 1976,

שהסמיכה את השרים חברי ועדת השרים להתיישבות לדון בנושאים הקשורים בסגירת שטחים והפקעת קרקעות לצרכי התיישבות בשטחים המוחזקים, זימנתי את הישיבה הזו על-מנת לדון בצרכים הקרקעיים שלנו לביסוס הישובים שהחלטנו על הקמתם בבקעת הירדן. אני אינני מניח על השולחן הצעה ערוכה מראש, מתוך הנחה, שההצעה תתגבש במהלכה של הישיבה.

נקודת המוצע^K לדיון היא הנחתנו

המשותפת גם לשר החוץ, שהזמן דוחק. היינו, ככל שאנחנו נחליט לנקוט באמצעים רדיקאליים במטרה להשלים את המשבצות הקרקעיות הדרושות לישובים, ראוי לעשות זאת, ככל האפשר, ללא דיחוי, לפני שמתפתח הערות והפעילות של הממשל החדש בארצות הברית ולפני שמתחיל להתרקם בממשל התהליך של המו"מ המדיני הצפוי לנו בשעה זו.

אני אבקש את מר אדמוני להציג את

הבעיות, כאשר אנשי מנהל מקרקעי ישראל ואנשי תאום הפעולה בשטחים מצויידים בכל הנתונים.

מר י. אדמוני : אני חשבתי, באמת, שאנשי מנהל מקרקעי

ישראל מצויידים בנתונים יותר מפורטים

ממני, ואני אגיד אולי רק שני משפטי פתיחה : יש לנו כאן שתי בעיות, בעיה אחת של השטחים המצויים ממזרח לגדר המערכת בבקעה. (המפה הזו מראה רק את השטחים הללו שנמצאים ממזרח לגדר המערכת). השטחים שממזרח לגדר, עד היום, הם שטחים סגורים. איש לא נכנס אליהם ואיש לא מעבד אותם. בתוכם יש אדמות מדינה (הצבע הכחול מסמן אדמות מדינה) ובחלקן יש אדמות בבעלות (הכתמים הצהובים הן האדמות בבעלות) ובחלקן יש אדמות בסטטוס שונה, מעורב כזה או אחר - וואקף, כנסיה, וכל מיני הרכבים אחרים.

מר י. אדמוני

עכשיו, הבעיה שניצבת פה היא - אם אנחנו פותחים את האפשרות של העיבוד בשטחים שממזרח לגדר, אנחנו חייבים לאפשר להכנס לשטח הזה, לא רק למעבדים שלנו, אלא גם למעבדים ערביים, בעלי שטחים. כיוון שאחרת יש חשש של הצגת פניה לבית המשפט הגבוה לצדק בטענה - מדוע הם מופלים בכניסתם לשטח. אי לכך, ההצעה שנתגבשה היתה - לתפוס את כל השטח שנמצא ממזרח לגדר, על-מנת לאפשר את עיבודו.

עם זאת, העיבוד אינו יכול להתבצע לכל אורכו, מפני שחלק מהשטח כנראה זרוע מוקשים - פעולות המחבלים, אליבא ד'אלוף פיקוד המרכז, כנראה התבטאו בכך שהם במקום לחדור לשטח מדינת ישראל ולהניח מוקשים, הניחו מוקשים בשטח זה וחזרו והתפארו בפעולות שביצעו, ולכן יש מוקשים מפוזרים בכל השטח. איתור המוקשים הללו זו בעיה לא פשוטה. לכן, ההצעה היא למקד עיבודים רק במספר מוקדים מוסכמים שיהיה קל יחסית לנקות אותם ולהעמיס אותם לרשותנו. השטחים המוצעים הם שלושה...

מהו בכלל אחוז השטח הראוי לעיבוד במקום זה? מעבר לגדר.

השר ש. פרס :

השטח הראוי לעיבוד במקום הזה הוא בערך 1/3, לפי ההערכה שלנו.

מר י. אדמוני :

מה מעובד עתה?

השר ש. הלל :

כלום. כלומר, עובד לפני מלחמת-ששת-הימים. מאז מלחמת-ששת-הימים לא

מר י. אדמוני :

מעובד דבר.

השליש זה ש מה שעובד לפני מלחמת-ששת-הימים?

השר ש. הלל :

מר י. אדמוני :

פחות או יותר.

השר ח. צדוק :

מה שעובד או מה שראוי לעיבוד?

מר י. אדמוני :

רוב השטח שראוי לעיבוד, עובד, אבל לא כולו. אנחנו בוודאי נרחיב את שטחי

העיבוד.

האלוף א. אורלי :

כדאי לעמוד על כך שדווקא אותו חלק שהיה מעובד לפני 1967, הוא בבעלות פרטית עד היום, של נוכחים או של נפקדים.

מר א. ביידץ :

כדאי אולי לציין מספרים. על מה שיחיאל מצביע אנו עוסקים ב- 138 אלף דונם, כשמחוכם 100 אלף דונם הן אדמות מדינה, 5,000 דונם הן אדמות נפקדים ואילו כ-33 אלף דונם של נוכחים ואדמות כנסיה - ואלו הן בעיקר השטחים הראויים לעיבוד.

מר י. אדמוני :

עכשיו, המוקדים שאנו מציעים הם : באזור מחולה, שהוא צמוד לקו הירוק; באזור גשר דמיה - פה עדיין לא איתרנו את השטח עם אלוף הפיקוד. ובאזור של השאיבה בגילגל - אנחנו התחלנו לשאוב מהירדן, באזור הגילגל. המפעל כבר עובד, אגב. ואנחנו מציעים להתחיל לעבד שטחים בסמוך למקום השאיבה. שם גם כבר עשינו כמה פעולות בשטח, כך שהשטח כבר נקי ממוקשים ואפשר להכנס לעבד אותו.

בסה"כ, אנו מדברים, בשלב ראשון, על

כניסה לעיבוד בשטח שהיקפו בערך כ-3,000 - 4,000 דונם. סה"כ. במחולה אנחנו מציעים, בערך, כ-1,500 דונם. כ-1,000 דונם באזור גשר דמיה (לעיבוד נסיוני, להתחלה) ועוד כ-1,000 ומשהו באזור

מר י. אדמוני

השאיבה של הגילגל, אשר נמצא בדיוק כאן.

ואלה הן אדמות פרטיות?

השר ש. רוזן :

לא, דווקא כאן, כפי שאתה רואה, הן לא-
דווקא אדמות פרטיות. אלו אדמות של

מר י. אדמוני :

הוואקף.

הבעיה השניה היא הבעיה של אדמות שאנחנו צריכים להשלמה לישובים קיימים או לישובים חדשים מתוכננים, ממערב לגדר. כלומר, זוהי בעיה מסוג הבעיות שאנחנו כבר נתקלנו בהן ופעלנו בהן. ואין כאן בעיה שצריך לקבל החלטה עקרונית לגבי שטח אחד רצוף שמחייב פעולה מיוחדת או החלטה שונה ממה שהיתה עד עכשיו. בשטחים הללו, אנחנו מציעים פעולות בכמה מוקדים : מוקד אחד הוא מוקד הבוקייע הצפוני; מוקד שני - קטן, ליד משואה. מוקד שלישי - ליד ייטב; והמוקד הרביעי - באזור כוכב השחר. אלה הם 4 מוקדים שבהם אנחנו מציעים לבצע פעולות של הפקעת קרקע לצורך התיישבות, ואני הייתי מציע שפה, באמת, אורי ימסור את הפרטים המדוייקים.

לגבי הקרקעות, שתי התוספות שמתבקשות

מר ד. רוזנפלד :

הן בשטחים לא מוסדרים. אנו יודעים כי

זו קרקע פרטית, ויש בה גם אחוז מסויים של נפקדים - אבל היות והקרקעות לא מוסדרות, לא יכולנו לוודא בדיוק כמה. ברור שזה אומר לקחת קרקע מאנשים שמעבדים אותה. זה לא מצב כמו פה, שפה הקרקע לא מעובדת. פה הקרקע מעובדת, כאשר את חלקנו בקרקעות הנפקדים כבר מיצינו במידה מסויימת ע"י הקמת בקעות א'...

לא, בקעות ב'.

מר י. אדמוני :

מר ד. רוזנפלד :

גם בבקעות א' עשינו חליפין עם נוכחים,
כדי שאפשר יהיה להפקיע אותן. כלומר,
אדמות של נפקדים מסרנו לחליפין, כדי לרכז קרקע בבקעות.

מר י. אדמוני :

בבקעות ב' צריך לציין כי זה שטח סגור
ואיננו מעובד היום ע"י איש.

האלוף אורלי :

פרט ל-100 דונם שמעובדים, היתר סגור,
לא תפוס ולא מעובד.

מר י. אדמוני :

נכון, ולא מעובד.

מר ד. רוזנפלד :

בבקעות ב', הכוונה להפוך את הסבירה
לתפיסה, ואותם הנתונים שמסרנו לסבירה,

הם נכונים גם לתפיסה.

במשואה - המספר שמופיע פה הוא נכון,

אבל בסה"כ בתוך השטח שמיועד למיקום משואה, יש 215 דונם אדמה
פרטית, די מרוכזת, שהאפשרות היא, או לדלג עליה, או להפקיע אותה.
50% מהקרקע הזו מעובדת. היא מושקית מבארות וקצת ממעינות פרע.
זה של משפחה אחת שיש לה 27 בעלים שם. זו לא הקרקע היחידה שלהם,
יש להם קרקעות נוספות בסביבה, באזור הזה. זו משפחת א-דמע.
לא יכרת מטה לחמם. פה יש להם קרקעות נוספות, כשהקטן
ביותר מביניהם מעבד לפחות 50 דונם נוספים. באזור הזה.

לגבי כוכב השחר...

סגן רה"מ י. אלון :

גם שם יש אדמה סגורה.

האלוף א. אורלי :

מה שסגור אלה הם אותם החלקים שסגרנו
לצורך ההאחזות - במקום אחד 300 דונם

האלוף א. אורלי

ובמקום שני כ-500 דונם.

מר ד. רוזנפלד :

ההצעה לגבי כוכב השחר, שאיננה מופיעה

פה, אבל היא ידועה לי ממפה אחרת,

אומרת לתפוס בערך 3,000 דונם, כ-800 דונם לכל ישוב. אלה הן קרקעות מעובדות בחלקות קטנות. זה ממש מקור המחיייה של הכפרים רמזן ומאלק. אלו חלקות קטנות של בעלים קטנים. 20% מהשטח הזה, לערך, הוא של נפקדים, אבל החלקות הללו מפוזרות בכל השטח ולא מרוכזות במקום אחד. כאן המשמעות היא ממש לתפוס קרקע מעובדת מידי הבעלים שלה.

. בגייתית הבעיה פתורה בעצם.

הקרקע הזו כבר מעובדת, למרות שלא נעשו הסדרים פורמאליים לפני כן, אבל הם כבר מעבדים אותם. זו איזו שהיא מסגרת של ניצול אדמות נפקדים מתוך סה"כ אדמות עקובה, כאשר הקרקע הזו כבר ממילא לא עובדה והתושבים חשבו כי היא כבר ממילא בידינו מזמן ולא הגיבו על כך. אלה הם שטחים מוסדרים.

לגבי יישוב - שתי השלוחות הללו שמופיעות

כאן, אלה אדמות וואקף. וכשם שהישוב עצמו יושב על אדמות וואקף, גם ההתפתחות העתידה של הישוב מוצעת על אדמות וואקף. אין לי יותר מה להוסיף, אלה אדמות וואקף, לא מנוצלות כמובן.

אגב, בתלונה שהוואקף הגיש על שימוש

באדמותיו באזור הזה של יריחו - עוג'ה, הוא לא הזכיר כי עלה כאן ישוב על האדמות שלו. על זה הוא כלל לא התלונן. יתכן שהם לא כל כך יודעים מה יש להם ומה שלהם בדיוק. בכל אופן, הם אינם ערים לכך ולא הגיבו על כך.

האלוף א. אורלי :

ב-6,000 דונם באזור עוג'ה, נמצא

מר ד. רוזנפלד :

זה גם גלגל. פה מוצע 6,000 דונם בערך, אדמה פרטית, שאיננה מעובדת, של אדמות עוג'ה. זו קרקע ראוייה לעיבוד. לדעת הסוכנות, עפ"י צילומי אויר וכו', היא לא עובדה. אנו בדקנו את השטח, היא איננה מעובדת ואין גם סימנים שהיא עובדה לאחרונה. הסיבה היא - מחסור במים. אבל הקרקע הזו היא קרקע פרטית ששייכת לאנשי עוג'ה.

הקרקעות הפרטיות ממזרח למערכת, הן, בדרך כלל, של משפחות נכבדות: דג'ני, נוסייבה, כותוב, עבדול-הדי - משפחות כבדות וחזקות. וכאשר הצעתי לאחד מהם, שהוא המשתף פעולה ביותר איתנו, שאנחנו נחליף איתו וניתן לו שטח יותר דרומה, התשובה שלו היתה: "אתה יודע מה, קח ותעבד את האדמה שלי, אל תחליף, אל תתן לי תמורה. אני מסתפק בזה שתיקח אותה".

באשר למחולה א' ולמחולה ב' - אינני יודע האם אתם עומדים בהצעה הזו, אבל במחולה ב', כפי שמופיע פה, בערך 2/3 מהשטח הוא שטח מדינה ונפקדים - כ-250 דונם מתוך 350 דונם. מהם כ-80 אלו חלקות פרטיות, חלקן מעובדות.

מר י. אדמוני : ^{באשר לשאלון} היתה שאלה / משרד המשפטים.

מר א. בידיץ : זו עבודה למספר שבועות. אנחנו הכינונו רק לגבי משואה. זה באשר לאיתור בעלים. לגבי משואה יש לנו את כל הפרטים.

השר ש. פרס : לא ברור לי מה הכוונה. אם הכוונה לבצע את זה בבת אחת, לפי דעתי, אנו נביא למהומה כזו ביהודה ושומרון, שלא נדע איך לצאת ממנה. עד עכשיו נהגנו ללכת צעד אחרי צעד, ולצאת עם מפה כזו היום (לא חשוב מה

השר ש. פרס

יגידו היום באמריקה) אם תהיינה מהומות ביהודה ושומרון, אנך מבטיח שגם באמריקה לא יואהבו את זה. אנחנו וודאי שלא. אינני שולל את התכנית, אבל אינני רואה, בשום פנים ואופן, אפשרות להגשימה בבת אחת ובזמן קצר. אני ביקשתי מחברי לעבודה לסמן כמה עדיפויות, והם גם סימנו. בדרך כלל צריך ללכת לשטחים קטנים, צריך להעדיף אדמות מדינה, כאשר התכנית הזו קוראת לנישול הרבה מאוד בעלים קטנים מאדמתם. אז אם מדובר על תכנית אב בכלל, אינני מתנגד לכך. אבל אם מדובר על ביצוע מיידי, אני לא ממליץ לעשות זאת. פרס לכמה עדיפויות, שאם רוצים, אני מוכן גם להציע אותן.

השר י. גלילי : תציע אותן.

השר ש. פרס : אני סבור, שבמחולה ב', זו בעיה שאפשר להתגבר עליה. יש שם 700 דונם אדמה, אדמת מדינה. בבקעות ב' - בזמנו סגרנו 2,600 דונם וניתן אישור, בעבר, לרשת 100 דונם בהשקאה. הדבר בוצע ללא תגובה. לכן אפשר לעשות זאת בעוד כמה מאות דונם, עוד 1,000 דונם, להמשיך ולראות לפי התגובות בשטח, אבל לא ללכת על הכל בבת אחת.

במשואה - העברת הישוב למקומו החדש, מדובר בסך 585 דונם, שזה מורכב מ-220 דונם אדמות מדינה ו-350 דונם מאדמות נוכחים - זה קצת פרובלמטי, אבל אפשר לנסות לעשות זאת.

הוא הדין גם לגבי ייטב - תפיסת אדמה לישוב הקיים, ובשלב א' אנו מציעים לתפוס את 900 דונם אדמות המדינה. זאת אני מציע לשלב א'.

השר ש. הלל : יש עוד אדמות מדינה בהצעה שלהם, שאתה לא כללת?

השר ש. פרס :

לא, לאדמות מדינה, ככלל, אין לי
התנגדות. אלא אם כן זו אדמת וואקף.

זה דבר אחר.

עכשיו אני רוצה להגיד בענין הבקעה -

אני לא מציע להתחיל לעבד את הבקעה, את אזור הזור, מזרחית
למערכת. כי קודם כל, לדעתי, בסופו של דבר אנו נצטרך לפתוח את
כל השטח גם בפני הערבים. אנו סגרנו את השטח כדי לעשות שם אזור
חייץ בפני הסתכנות. אינני מאמין שנוכל לפתוח שטח ליהודים מבלי
לפתוח שטח לערבים. זו מדינת חוק, הם יגישו בג"ץ וה-בג"ץ יצדיק
זאת. ולהתחיל עכשיו למלא את אזור החייץ הזה, שהוא באמת יעיל,
ואנו נהנים בזמן האחרון, באמת, מהפסקת פעולת "פתח", זו תהיה
שגיאה. אני לא שולל אפשרות, בקטע אחד או שניים, להעתיק את
המערכת מזרחה, אבל אין לבטל את אזור החייץ לכל אורכו. מה גם,
שכמות האדמה שמדובר בה, איננה גדולה. כי כפי שאמר כבר יחיאל,
רק 1/3 מהאדמה ראוייה לעיבוד, וה-1/3 הזה, כמעט כולו, תפוס ע"י
בעלים ערביים. אנו מעריכים, סה"כ, את הפוטנציאל של האדמה
הניתנת לעיבוד על-ידנו, בכ-10,000 דונם, ואינני מציע, תמורת
10,000 דונם, לוותר על אזור החייץ הזה.

השר ח. צדוק :

אני חושב, שאם הכוונה היתה, לנצל את
תקופת המעבר בין 2 הממשלים, אז אנחנו
אחרנו את המועד, וה-20 בינואר, כיום חילופי המשמרות בארה"ב, הוא
לא תאריך שנודע לנו תמול שלשום. היתה תקופה שבה אולי אפשר היה
לנצל את הזמן הזה, אבל היום, כל החלטה בענין זה (ואינני אומר,
שבגלל זה לא צריך לקבל החלטה) היא תהיה כבר קבלת הפנים לממשל
החדש ולא פעולה בין שני הממשלים.

עכשיו, דבר שני הוא סידורי, אבל אני

מחשיב אותו מאוד. בזמנו עובד בין משרד המשפטים ובין מנהל מקרקעי

השר ח. צדוק

שאלון, שבו מתבקשים נתונים, פרטים, עובדתיים, משפטיים, על השטח המוצע להפקעה. ואני מודיע שלא אהיה מוכן לדון בשום הפקעה, אלא אם יהיה לפני שאלות בכתב, שכולל את הפרטים. על יסוד ההצגה, כפי שאנחנו שמענו פה, על כך וכך דונם, על כך וכך דונם, אני לא מוכן להחליט. אם אי אפשר להשיג את כל הפרטים, יגידו - פרטים אלה ואלה, מטעם זה וזה, אי אפשר להשיג. אבל על כל יחידת קרקע, על כל שטח קרקע שמוצע להפקיע, אני אבקש, לקראת הדיון, נייר שמתאר את כל אותם הפרטים שהם מוסכמים לפי השאלון שצקבע בין המנהל לבין משרד המשפטים.

דבר שלישי - שר הבטחון הצביע על

בעיות שישנן מזרחה מהגדר, בשטח שהוא היום שטח סגור ומה יהיה המצב אם אנחנו נפתח אותו, כאשר אני רואה בעיות משפטיות רציניות מערבה לגדר.. אני כרגע לא אסכם אותן. העלו אותן בפני והן מחייבות בדיקה. השאלה הגדולה מזרחה מהגדר, היא האם אפשר יהיה, מבחינה משפטית, להצדיק את העובדה שמאפשרים לישראלים לעבד קרקעות של תושבים נוכחיים. בענין זה אינני אומר כרגע דבר סופי, אבל הענין הזה מחייב בדיקה. אפשר לדאוג לזה שהבדיקה לא תמשך הרבה זמן.

בנוגע לקצב הדברים, בהליכה בצעד, צעד,

מקובלת עלי גישתו של שר הבטחון. כלומר, אם הולכים לאותם שטחים ששר הבטחון ציין אותם, אז אני הייתי מבקש, שתוך יום-יומיים, יוכן לגבי כל אחד מהם שאלון, יהיה לנו שהות לעיין בו, ובינתיים אנו נבדוק את האספקטים המשפטיים של הבעיה ונוכל להתכנס כדי לסכם.

אני הצבעתי נגד ההתיישבות במקומות האלה,

השר ש. רוזן :

אבל אני רוצה להתייחס, בעיקר לגופם

של הדברים. אני לא אוכל להצביע בעד שום הפקעה לצורך עיבוד חקלאי של תושבים נוכחיים. אנו עד עתה לא נהגנו כך, עשינו זאת

השר ש. רוזן

כאשר הפקענו קרקעות לצרכי ציבור, לכבישים, לבניה עירונית, אבל לא עשינו הפקעת^{אדמה} חקלאית ערבית, למען אדמה חקלאית יהודית. ואני מצטרף גם לכל הספקות של שר הבטחון באשר לעיתוי ולסיבות הפוליטיות, שמחייבות בכלל זהירות. בהחלט צריך להזהר.

סגן רה"מ י. אלון : אין ספק שאנו עוסקים במטריה עדינה, ולשם טפול בנושאים עדינים אלה, נקבע בשעתו שפורום זה יטפל בהם בשקט ולא בהרכב המלא של הועדה המשותפת עם ההסתדרות הציונית. מפני שכבר אז היה ברור לנו שאין מנוס מאשר לרכוש קרקעות בדרכים שונות : החל מחילופי קרקע של נפקדים במקומות אחרים שאינן נחוצות לנו תמורת אדמות של נוכחים שנמצאות בקרבת ישובים מתוכננים או קיימים, ועד להפקעות לצורך רכישה, או הפקעות כאמצעי אחרון. מה פרוש "הפקעות לצורך רכישה"? גם כשישנו ערבי שמוכן למכור את הקרקע, אבל מפחד, כי לפי החוק הירדני, מי שמוכר את קרקעותיו, הוא נידון למות, או צריך להיות נידון למות לפי החוק, למרות שלא היו מקרים כאלו.

השר ש. רוזן : היו מקרים, אך לא הוציאו זאת לפועל.

סגן רה"מ י. אלון : כך, שמה שברור לו, שמי שרוצה למכור את הקרקע, נוח לו שהוא יופקע ממנו, ואח"כ הוא יקבל פיצויים לפי מה שקובע החוק, או לפי הערכת ערך הקרקע. כלומר, לנו אין סיכוי, באזור זה, לרכוש קרקעות בדרך ישירה.

מבחינה מדינית, קשה, בדרך כלל, למצוא זמנים נוחים. פעם זה בשיא כוחו של ממשל, פעם זה בשקיעתו של ממשל, פעם זה בכניסתו של ממשל - ואנחנו מוכרחים לחפש את הזמן הפחות קשה, כי תמיד יהיה קשה. ואני רוצה לעשות הבחנה בין שטח לשטח. אני אינני מקבל את הגרסה של שר הבטחון לגבי הזור, כלומר,

סגן רה"מ י. אלון

אותה רצועת קרקע שמשתרעת בין הנהר לבין הגדר. כלומר, ממזרח לגדר. מדינת חוק, אין כל ספק שהיא מדינת חוק, אבל גם מדינת חוק לא מביאה, או מחזירה, או מותירה לגורמים עויינים לעבוד על הגבול שלה. ואת הדבר הזה עשו כבר ב-1968 ולא הכרחי לחזור עליו, ואפשר להסביר כי על הגבול ממש אין עיבוד, לא משכם ולא מטובס. אפשר לשקול האם זה יעורר בעיות פנימיות בשכם או בטובס, זה שיקול שכן צריך לשקול, אבל זה שאנו לא מתירים לערבים לעבד את האדמה על שפת הנהר, זה הדבר האלמנטרי ביותר, ביחוד, שכבר 9 שנים לא דרכה רגלם שם.

השר ש. פרס : יש שם שטחי מרעה, והם מדי פעם פונים ומבקשים שאנו נתיר להם.

סגן רה"מ י. אלון : אני בטוח שהם רוצים, בזה אין לי ספק. אני עד כדי כך לא מזלזל בהם. אבל פה יש נימוק. פה אנחנו יכולים להסביר כי זה אזור הגבול, אזור מועד לפורענויות ואנחנו איננו מתירים. ואפשר גם להסביר כי העיבוד נחוץ גם מטעמי בטחון, כי אם יהיו שם בריכות דגים, זה עוד מכשול טובעני נגד חדירת מחבלים וכו' אפשר למצוא הסברים, דווקא לשטחים שכוחי האל שממזרח למערכת. העניין כמובן יותר מסובך סביב כפרים מסויימים, לא כולם, וכשאני רואה את הרשימה ששר הבטחון הביא, זו רשימה מרשימה באשר למה כן ניתן לעשות - ואלו אנשים שעוסקים במלאכה יום, יום, וצריך להקשיב להם. יכול להיות שבמקומות אחרים, בהם יש קושי יותר בולט, צריך להתחיל בזה עם שלב של סגירה, אם זה עוד לא סגור, וכעבור שנה, לעשות צעד נוסף של הפקעה, מתוך הבנה מוקדמת, או בלי הבנה מוקדמת.

אני רוצה לומר לכם, שמבחינה מדינית, אני מרגיש שלא נותר מרחב זמן גדול, בלי קשר לממשלים המתחלפים.

מבחינת חילוף הממשלים, אז לפני 3 שבועות היה יותר טוב מאשר בשבוע הבא, אבל המהלכים הפוליטיים הצפויים, הם אינם מעידים על שנה ללא פעילות. וולדהיים עומד להגיע בראשית החודש, היום הוא יפגש עם הרצוג. יש כבר רמז ראשון שוואנס עשוי להגיע לאזור בהקדם, ואלה הם לא ביקורים אשר מבשרים רגיעה פוליטית באזור. אני מברך על ההישגים היפים שיש לנו בהתיישבות בכל האזורים, כולל בבקעת הירדן, אבל אני מודאג מכמה תכניות שטרם הוגשמו, או שהן רק בראשית דרכן, ואם אנחנו רואים בהן איזה מנוף למאבק מדיני, זה יהיה איזה מנוף חלש מאוד.

שמעתי שיש גם אפשרות - והדבר גם נעשה

לא פעם - כי כשמאשרים תכנית כולל, או תכנית אב, השלב הראשון של ההפקעה יכול להעשות עוד בלי פרסום. מה שאתם קוראים "הפקעה במגירה" - דבר שעשו אותו בעבר לא פעם, אך אינני בקי בזה, לא עסקתי בזה. כלומר, אין הכרח לעשות את כל האקטים המשפטיים - אני לא בקי בזה, אבל אני שמעתי זאת מפי אנשים שעוסקים במלאכה הזו.

לכן אני מציע שאנחנו נאשר את ההצעה

הזו באופן עקרוני. נטיל על צוות בין גורמי, מהגורמים היושבים כאן, לעבד את תכנית ההגשמה, הביצוע - מתוך התחשבות בצרכי ההתיישבות, במדיניות, מתוך הבאה בחשבון של ראקציות שונות בשטחים המוחזקים, אבל גם מתוך מגמה להעמיד לרשות המשבצות הקיימות והמתוכננות, איזו שהיא יחידת קרקע אלמנטרית. מדבר אחד הייתי מזהיר בכל מקרה - שקרקעות שהן זרועות כבר בחבואת חורף - לא ירוססו ולא ייחרשו, אלא לאפשר לגדול, לקצור. במה שנוגע לשאלון שדיבר עליו שר המשפטים, אני מציע שבאותו צוות משותף שבו וודאי משרד המשפטים ייוצג, לנסות לספל בו בקצב אחר, עם עדיפויות מהירות יותר ואפילו מאולתרות, כדי שאפשר יהיה לקבל החלטות מהירות.

סגן רה"מ י.אלון

לסיכום אני אומר - לאשר את התכנית בהיקפה, אישור עקרוני. לאשר מייד את ההפקעה הטוטאלית, האחיזה הטוטאלית של כל האזור שממזרח למערכת, אזור הזור, פלוס אותם מקומות ששר הבטחון הצביע עליהם כנתונים, עם קשיים אלה או אחרים, ועל היתר, צוות בין משרדי, ישב על כל מקום ומקום, ויבדוק מי פה בעל פרטי שאפשר להסתדר איתו, איפה אי אפשר להסתדר, מה לעשות ים הוואקף במקומות כאלו. אני מבין שליד עוג'ה אפשר לקחת אדמות וואקף, כי הוא אפילו לא הזכיר זאת כשטח שנלקח ממנו. פשוט צריך צוות מעשי, אם זה ממנהל מקרקעי ישראל, אם זה ממשרד המשפטים, אם זה ממערכת הבטחון, אם זה מהמחלקה להתיישבות שישב ויטפל בביצוע של הדברים שנראים יותר מסובכים, גם לגבי מקומות, גם לגבי לוח זמנים.

מר א. ביידיץ : אשר לשאלון שהזכיר שר המשפטים, לא היתה שום כוונה לעקוף אותו, אבל לא ידענו כי אנו צריכים להביא לשלב זה את הפרטים. מה עוד שזו עבודה הקשורה ב-20 שאלות מורכבות לגבי כל אתר והיא מחייבת קצת זמן ואנחנו נשלים זאת עד סוף השבוע. לגבי ישוב אחד שלגביו השאלון מוכן, אני לא חושב שיש מקום עכשיו לפרט את השאלון.

אני מרשה לעצמי להעיר הערה לדיון הזה, שהיא קשורה בהיקף יותר רחב, כי על הרקע שהציג היו"ר, אנו עוסקים בבעיות של זמן ומצב מסויים, ותגובה שיכולה להיות בשטחים. אי לכך, טרם הוכרע וסוכם ענין שנדון בשנה האחרונה, וזה נושא גבעון ובית חורון, שגם הוא קשור בתפיסת שטחים. ואם אנחנו הולכים, ברעש, לתפיסת קרקע בדרך זו או אחרת, נראה לי שיש מקום לראות את כלל התמונה ולקבוע את העדיפויות, את העבודה במקביל ולהחליט החלטות בו בזמן.

מר א. ביידץ

זוהי הערה שהרשיתי לעצמי להעלות אותה, כי היא מטרידה אותנו לגבי הציונים הנוגעים אמנם לוועדה אחרת, ועדת ירושלים. המדובר הוא גם בהחלטה לגבי הכביש, שקשורה בתפיסת שטחים לא מבוססים, מעובדים, וגם בהחלטה על הקמת הישוב. אז נכון שהמחלוקת ישנה, האם זה גבעון או בית-חורון, אבל כל אחד משני המקומות קשור בבעיות קרקעיות בלתי שגרתיות.

אשר לשטח שממזרח למערכת, אינני יודע מהי ההחלטה שתתקבל, אבל אנחנו בסיור עם אלוף הפיקוד, שהיה לפני כשבועיים, התרשמנו שמבחינה בטחונית ניתן לעבור לצד שני ולעבד. אם תתקבל ההצעה לגבי אותם 30 אלף דונם שראויים לעיבוד מייד, זו אפשרות אחת. אפשרות שניה, לחליפין, היא להתמקד בשטחים שהם בבעלות מדינה מוחלטת וניתן להכשירם. כאשר אין שטחים שראויים לעיבוד ממחר. אבל גם האפשרות השניה מחייבת פריצה של הגדר ומעבר מזרחה, או העתקה מזרחה.

השר ח. צדוק : אני מציע שאנחנו לא נעסוק באישורים עקרוניים. אישור עקרוני, יש לו כל החסרונות ושום מעלות. החסרון הוא, שיצא החוצה, כי החליטו עקרונית על איזה שהוא דבר בהיקף כפי שפה הוצג בפנינו...

סגן רה"מ י. אלון : אני מקווה שממוסד זה לא יצא החוצה דבר, זה מוסד קטן.

השר ח. צדוק : ובסופו של דבר, אתה חיוס מתכוונן לבצע דברים קונקרטיים. אני מציע שנימנע מאישורים עקרוניים. נקים את הצוות כדי שיכין את הדברים הספציפיים שאותם צריך להפקיע.

אני רק רוצה, בתגובה על מה שנאמר כאן על גבעון ובית - חורון, אני רוצה להגיד מה דעתי. לי אין שום

היסוס לגבי הפקעה לצורך הכביש. אין בעיה, צריך לדעת מה להפקיע, ולהפקיע. לגבי הכביש אין שאלה, אם זו אדמה פרטית, או מעובדת, או וואקף. בהפקעה לצורך כביש אין שום בעיה. בוודאי, צריך להשתדל, ככל האפשר, פחות לפגוע, אבל בהפקעה לצורך כביש אין בעיה. לגבי הישוב, אנו בזמנו דיברנו על סגירת שטח, ואמרנו כי אנחנו רוצים לסגור כדי למנוע התנחלות בלתי רצויה לקראת ההחלטה שלנו - מה אנחנו נעשה בשטח? עוד לא הוחלט, אבל המחשבה היתה שאנחנו רוצים, + ככל האפשר, שאלה יהיו שטחים שאינם מיושבים ואינם מעובדים. אני זוכר שהיתה לנו בענין זה שיחה, ושר הבטחון אמר כי באותו זמן השעה אינה כשרה. ברגע ששר הבטחון יאמר לנו, שלגבי שני הדברים, כלומר, גם להפקעה לצורך הכביש - שלגבי זה אין בעיה, וגם לסגירה לשם שמירת הסטטוס קוו לקראת החלטה על ישוב, אין מניעה, אני חושב שלזה אפשר ללכת.

השר י. גלילי :

קודם כל, הערה בנושא גבעון - אני

לא הבאתי זאת לכאן היום משני טעמים :

האחד - שלא היתה הדברות מוקדמת עם שר הבטחון. והשני - שיש לזה גם זיקה לוועדת השרים לענייני ירושלים ולא באתי בדברים עם יו"ר הוועדה.

הדבר הוא בהכנה. כבר ביקשתי פגישה

עם שר הבטחון בנדון וכבר ביקשתי ממתאם הפעולה בשטחים להכין לי את הנתונים. לא הבאתי זאת היום. נביא זאת לאחר ההכנה. אני רק מזכיר לכם כי בנושא גבעון, עוד לא היתה, אפילו, החלטה עקרונית. היו דיונים, אבל עוד לא היתה לנו החלטה עקרונית, לא רק לגבי טיפוס הישוב בויכוח בין משרד השיכון לבין המחלקה להתיישבות, אלא בכלל. יש מחשבה, כפי שסיפר לנו שר הבטחון, להציב יחידה צבאית במחנה הצבאי, אבל דווקא אנחנו ביקשנו לעכב, שמא הצבת יחידה צבאית שם תעורר את הסביבה בסרס החלטנו לגופו של דבר. ואני מבין שיגאל אלון עוד לא היה בשום דיון בעניין זה.

דבר שני - לפי דעתי, אנחנו דנים פה

באחד העניינים הכי רציניים מבחינה מדינית ובטחונית. זה דבר מורכב ומסובך ביותר. כפי שאמרתי, אני לא הנחתי על השולחן הצעה מגובשת להחלטה. הזכרתי גם לאנשי מנהל מקרקעי ישראל והמחלקה להתיישבות את השאלון שעובד, אך לא לגבי כל האתרים הפרטים מוכנים.

אני חושב שישנה החלטה עקרונית. אין

צורך בהחלטה עקרונית חדשה. אנחנו הקמנו שם את הישובים, אנחנו צריכים להשלים את המשבצות. הבעיה היא קונקרטית ולגבי הדברים הקונקרטיים צריך להחליט על סמך נתונים ממשיים.

מלבד ההסתייגות של חברנו ש. רוזן

שהיא קודם כל פועל יוצא מההסתייגות שלו מהתיישבות באזור הזה

השר י. גלילי

בכללו, וגם בהתחשב בנתונים, אבל קודם כל פועל יוצא, אינני חושב שנשמעה פה הסתייגות לעיקרו של דבר. ואין לי שום ספק שהזמן דוחק.

ובכן, נראה לי שיש נקודה אחת, שבה אולי כן צריך להחליט עקרונית, כי היא חדשה ולא היתה לפנינו עד כה, וזו השאלה - האם לעבד מעבר לגדר המערכת. ואני מציע, שבענין זה, אנו נסכים. אז אולי אורי ימסור לנו פה יותר נתונים בדבר שעור השטחים.

מר א. ביידץ : אם נפנה את העיניים למפה, נראה בצבע

הכחול כי המדובר בשטח כולל של 138

אלף דונם. כשמה שצבוע בצהוב, זה בחלק הצפוני והמרכזי של המפה, זה בבעלות של נוכחים, בעלות פרטית, זו קרקע שעובדה עד 1968. יש לנו כמה אלפי דונם של כנסיה באזור המרכז, ויש שטח של הוואקף. בבעלות המדינה, כ-100 אלף דונם, אין בעית בעלות. זה באשר לסה"כ המספרים. השאלה שניצבת כרגע היא, האם מחליטים להפגיע מה שצבוע בצהוב, האם מחליטים להכשיר שטחים חדשים שראויים לעיבוד - ואנחנו בסיוור מוקדם עם המחלקה להתיישבות איתרנו שטחים שניתנים לעיבוד - הם לא רבים, כי השטח שם מאוד מבוזר ובעייתי, אבל ישנם שם כמה שטחים שניתנים לעיבוד. וכן לגבי ההתייחסות לשטחי הוואקף שזה כ-6,000 דונם, שלגבי חלק מהם כנראה שהוצא כבר צו הפקעה בשעתו ע"י הירדנים. זה באזור עוג'ה. אלה הם הנתונים המספריים.

השר י. גלילי : אני מציע לסכם את הישיבה בסיכום הבא,

אם הוא מוסכם עליהם: אנחנו נבקש את

שר הבטחון, שר המשפטים, שר החקלאות, כלומר המנהל, והמחלקה וכן הנהלת המחלקה להתיישבות - להתיישבות, שכל אחד מהשרים יסמן איש לצוות אשר תוך זמן קצוב בהחלט יביא לנו הצעה בדבר הפעולות הנדרשות על-ידו להשלמת

השר י. גלילי

משבצות ~~הדרושות~~ ^{בקעה} ליישובים, גם בנושא העיבוד של הקרקע מעבר לגדר, וגם להבטיח השלמה מיירבית של התשובות לשאלות המפורטות בשאלון של משרד המשפטים.

אלו שאלות של המנהל.

השר ח. צדוק :

אני מציע לא להכניס זאת להחלטה כי זה שייך לעבודת מטה רגילה שם זה מתבצע.

האלוף א. אורלי :

על-מנת להביא את זה להחלטת הפורום הזה.

השר י. גלילי :

מ ח ל י ס י ם :

(א) להסיל על צוות, בהרכב נציגי משרדי הבטחון, החקלאות, המשפטים והמחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית, להביא חוך זמן קצוב בפני הוועדה המלצות בדבר הפעולות הנדרשות להשלמת משבצות הקרקע ליישובים בבקעה וכן בנושא עיבוד הקרקע ממזרחי לגדר המערכת.

(ב) שרי הבטחון, החקלאות, והמשפטים והמנהל הכללי של המחלקה להתיישבות של ההסתדרות הציונית העולמית, ימנו את נציגיהם לצוות הנ"ל.

W68

צ"ח 1 ימין 3

מזכירות הממשלה

טלגרף

ש מ ר

פ ר ו ט ו ק ו ל

ישיבת הועדה לעניני התיישבות
המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית העולמית
י"ג בטבת תשל"ז - 3.1.77

נכחו חברי הועדה - השרים: י. גלילי - יו"ר, א. אונזן, ז. אלון, ש. הלל,
א. ידלין, ח.י. צדוק

נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: מ. בר-און, ר. וזיץ, ח. פינקלשטיין
מ. קרונה.

נעדרו חברי הועדה - השרים: א. עופר, ש. פרס, מ. קול, י. רבינוביץ, ש. רוזן
נציגי ההסתדרות הציונית העולמית: י. אלמוגי, א.ל. דולצין, ר. יגלום
מ. קירשבלום, ז. קלארמן, א. שנקר
וע. שפירא.

ש. אבני - משרד השיכון
י. אדמוני - הסוכנות היהודית
אלוף א. אורלי - צה"ל
א. בידץ - מנהל מקרקעי ישראל
י. דש - משרד הפנים
י. ורד - משרד החוץ
ח. צבן - משרד החקלאות
ד. קורן - לשכת שר החוץ

א. לישנסקי - מזכיר הועדה

סדר היום: הת/3. מרכז עירוני במעלה-אפרים
הת/4. פעילויות הנח"ל בתקופה הקרובה - הודעה

בפרוטוקול זה 2 דפים.

רשמי 5 כח פה

מרכז/

ש מ ר

הח/3 - מרכז עירוני במעלה אפרים

היו"ר השר י. גלילי:

אני פותח את הישיבה. אנו
ניגשים לסעיף א' בסדר היום -

מעלה אפרים.

להזכירכם, כי בישיבה מ-5.10.76

מסרתי, כי ועדה המשנה, שנועדה לדון בנושא בית הספר באיזור, החליטה להמליץ בפני ועדת השרים לענייני התישבות, המשותפת לממשלה ולהסתדרות הציונית, לפתח את מעלה אפרים למרכז עירוני, כולל בית ספר, אשר יבנה במרכז הזה לצרכי אוכלוסייתו. משרד השיכון נתבקש להכין תכנית למרכז עירוני זה, שתובא בעיקרה לאישור ועדת השרים. פניתי בנדון אל שר השיכון וקיבלתי ממנו מכתב מ-21.12.76, אליו הוא מצרף עיקרי פרוגרמה לפיתוח מעלה אפרים למרכז עירוני ואבקש את מר אבני להציג את הנושא.

מר ש. אבני:

המרכז היה מתוכנן ל-150 יחידות

דיוור, עם אופציה לעוד כ-100

יחידות, עם מרכז שרותים האופייניים למרכז איזורי. בשטח זה נמצא היום אתר זמני, אשר שימש, בשעתו, את אנשי פצאל, היום משמש את נתיב הגדוד ולאחר מכן צפוי להיות מחנה מעבר לאנשי תומר. בתכנית הקיימת, מקום זה היה מיועד למלאכה קלה, כי היתה סברה נכונה, שחלק מהאנשים יעסקו גם במלאכה.

בבניה ממש, נמצאות היום 50 יחידות

דיוור עם מבנה ציבור ובית ספר בהפעלה, אשר מתוכננים למרכז איזורי.

ש מ ר

מר ש. אבני

בשלב זה, אנו מציעים שינוי מהותי ומבקשים לכך את אישור הועדה. בשלב זה, טוב יהיה לעשות ררוויזיה תכנונית בשלשה תחומים:

(א) ההיקף - ל-3-4 שנים אנו מציעים כ-500 יחידות מגורים ושמירת אופציות תכנוניות לכשהדבר ידרש, שאפשר יהיה אורגנית להמשיך בתכנון האורבני יותר, מבלי שיהיה סלאי על סלאי.

(ב) ררוויזיה שניה במבני הציבור. יהיו מבני ציבור שיוכלו להשאר במתכונת בגודל של מרכז איזורי. יהיו כאלה, שנצטרך להביא בחשבון את הישוב המוגדל עצמו, אם יגדל, ע"י שרותים ברמה יותר גבוהה לישובים הכפריים שבאיזור.

(ג) ררוויזיה שלישית היא, יחסית, קטנה. התשתית העיקרית קיימת ברובה, אך לאור גידול הישוב פי 3-4 בשלב הנוכחי ובתקופה הנראית לעין, יתכן שאת הגישות לרחובות פנימה יהיה צורך קצת לשנות. עד כה זה היה מחושב, שיש כמה כבישים ראשיים עם טבעת עוקפת של המרכז ואילו בתוך השכונות עצמן, רק להולכי רגל. את העקרון הזה נשמור בעתיד ונמנע, ככל האפשר, מתנועה מוטורית בתוך שכונות המגורים.

נוסח ימית?

מר י. צור:

יש משהו מהמשותף.

מר ש. אבני:

הסכמה הראשונית לכ-500 יחידות - אלה תוספות לשלשה שטחים. לא הספקנו לבדוק, אך שמענו שאם זה צפונה, דרומה ומזרחה, כמעט שאין בעיות. מערבה - צריך הדבר להבדק.

ש מ ו ר

מר ש. אבני

לפי הצעה זו, איזור המלאכה

והתעשיה שצריך להיות יותר גדול מאשר היה מתוכנן עד כה, צריך להיות מרוחק וזאת טרם איתרנו, על מנת שלא יפגשו - תוך פרק זמן קצר - המגורים עם איזור המלאכה.

הפרוגרמה אשר הונחה לפניכם,

חוזה גם את התעסוקה. לגבי רוב העיסוקים והשירותים - מקומיים ואיזוריים - יש לנו בטחון, שאמנם הפרוגרמה היא צנועה.

שני דברים טרם נבדקו. האחד,

המופיע בפרוגרמה, זה התעשיה והמלאכה. לאחר החלטה, נבוא בדברים עם משרד המסחר והתעשיה ונכין תכנית מידית, שיהיה - יחד עם האכלוס הראשוני - מפעל אחד או שניים, שיתנו תעסוקה. דבר שני, שטרם הכנסנו לפרוגרמה כי לא הספקנו לבוא בדברים עם משרד התיירות. אני בטוח, שהאקלים, הנוף והמקום הגיאוגרפי מצביעים גם על אפשרות של קייט ונופש.

השר י. אלון:

היות ומדובר כאן בריכוז עירוני,

שבכל זאת אינו צריך להתנזר מלספק

שירותים לאיזור, האם מתוכננת הקמת מרכז תרבות, כמו אולם מופעים, שאפשר לזמן בו תיאטרון או תזמורת, כדי שהישובים בסביבה, משתי הרצועות הנמוכה והגבוהה, יוכלו ליהנות?

מר ש. אבני:

התשובה חיובית בהחלט. אם התקציב

יאפשר לנו, יתכן שזה יהיה אחד

האוביקטים הראשונים, אך לשנת 1978 - בודאי. אנו רואים בזה אלמנט חשוב הן לפיתוח המקום והן לאותה שותפות ויחסי גומלין בין האיזור ובין המקום.

ש מ ו רהיו"ר השר י. גלילי:

אם ההתפתחות תהיה בקצב שאתה
מתאר לעצמך ריאלית, מה תהיה

האוכלוסיה במקום לסוף 1977?

מר ש. אבני:

כאמור, ב-4 השנים הקרובות אנו
צריכים 500 משפחות. נמצאות עכשו

בבניה 50 יחידות דיור. בתקציב 1977 אנו מתכוונים להוסיף 75 יחידות,
שהן תהוונה את הרבע הראשון של חכנית זו, עם עוד כמה מבני ציבור.

השר ח. צדוק:

בדף שלפנינו יש חלוקה לשירותים,
תעשייה ומלאכה, בניה ועבודות עפר,
עובדי חוץ וצה"ל - בס"ה 520 עובדים. איך מספר זה מתחלק בין ענפים אלה?

מר ש. אבני:

הממוצע הארצי לעוסקים בתעשייה הוא
30%-28% ואנו בנינו את הפרוגרמה
על הממוצע הארצי. אך הדבר תלוי במרכיבים רבים. אם האיזור יזדקק למקום
זה בהיקף לא קונבנציונלי, שגם הצפון, גם הדרום וגם הישובים הצפויים
בגב ההר ישתמשו יותר בשירותים, יתכן שאפשר יהיה להסתפק ב-25%-20%.

מר י. צור:

האם יש כבר גרעין ראשון של אנשים,
שמוכן להתישב במקום, ז"א שאפשר
יהיה לבנות עליו מיד? אם יש גרעין כזה, מה מושך אותם לנקודה זו - האם
העובדה שיווצרו שם מפעלי תעשייה, או דוקא השירותים?

ש מ ר

מר ש. אבני:

אין עדיין גרעין, כי הדבר טרם פורסם. במרכזים איזוריים, בדרך כלל, לא מקובל שיש גרעינים, כי זה גוש איזורי, המושתת על מתן שירותים לישובים בסביבה. אם יהיה פרסום, הדבר יעשה או באמצעות גרעין שיווצר, או בהרשמה כללית, כפי שמקובל. בקצירין היה גרעין שנוצר, עוד לפני שהיה משהו. אם הגרעין מנה בתחילה 20 משפחות, היום יש 100 משפחות.

היו"ר השר י. גלילי:

אתן את רשות הדיבור לאדמוני, שיש לו ערעור על התכנית הזאת מעיקרה.

מר י. אדמוני:

אני רוצה להביע הרהור על הצעה זו. אם אנו מסתכלים על הפריסה הכוללת

של הבקעה, אנו רואים שבעצם מערכת ההתישבות שלנו פרוסה מדרום עמק בית שאן ועד לעין גדי; ז"א, אנו פרוסים על איזור שאורכו הוא כ-100+ קילומטר. לכאורה, איזור גדול מאד, ארוך מאד, אך למעשה, אנו רואים שאנו נמצאים ברצועה צרה למדי. התעסוקה וההכנסה שלנו בנויות על חקלאות בעיקר. החקלאות, מטבעה, מבוססת על ישובים קטנים יחסית ואוכלוסיה קטנה יחסית. לכן אני אומר לכאורה, נראה כאילו לעבות את ההתישבות באיזור זה, יש צורך בישובים עירוניים, כדי שהיקף האוכלוסיה יהיה גדול מזה המתוכנן באמצעות ישובים כפריים. אך ההצעה המוצגת כאן קוראת, בעצם, להקמת עיר שנייה, או מרכז עירוני, שאמנם הממשלה טרם החליטה על הקמתו, אך אני מניח, שיש מי שחושב שצריכה לקום שם עיר וזה - במעלה אדומים. מעלה אדומים נמצאת בס"ה 20 ק"מ צפונה למעלה אדומים. היינו השבוע עם שר החוץ במעלה אדומים וראינו את קצב הפיתוח התעשייתי "המואץ" במקום. אין אף מפעל במקום ואינני יודע אם יש מפעלים מועמדים למקום והדבר נראה כעומד מחדש.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

הקמת עיר 20 ק"מ מצפון למעלה אדומים, או שתפגע במעלה אדומים, או שתפגע במעלה אפרים, או ששתיהן תהיינה עיירות לא רציניות, עם אוכלוסיות קטנות, עם תעשיות לא מבוססות ואנו נשיג, לדעתי, בדיוק את ההיפך ממה שאנו רוצים להשיג. כי אי אפשר יהיה להבטיח רמת שירותים נאותה לאוכלוסיה קטנה ואנו מדברים על אוכלוסיה עירונית. נדמה לי, שאנו ניצור תחרות בין שני מקומות, שהיום אנו בתחילת דרך בניתם.

הקמת עיר במעלה אפרים תרחיק את

השירותים האיזוריים מהמקום - בדיוק ההיפך ממה שאנו אומרים. הנסיון שלנו היום אומר, שאין שירותים איזוריים של ישובים כפריים צמודים למרכזים עירוניים. אם יש ריכוז עירוני, ההתישבות הכפרית נוטה לסחוב את השירותים שלה ממנו והלאה. ראינו דבר זה כבר במעלה אפרים והדיון על בית הספר שהיה בועדה זו, היה הסנונית הראשונה של מהלך זה. שר החוץ שאל אם יהיה במקום מרכז חרבות ואבני ענה בבטחון שכן. יהיה אולם מופעים במקום זה עבור העיר, אך יהיו שני מרכזי חרבות נוספים - אחד בחלק המזרחי של הבקעה, לישובים שיהיו למטה ואחד באיזה שהוא מרכז לישובים המערביים שיקומו בבקעה. יוצרו, למעשה, 3 מרכזים ולא מרכז אחד ולדעתי, במעמד שאנו רוצים להגיע אליו, בהעלאת רמת השירותים והעלאת איכות החיים, נשיג בדיוק את ההיפך. כי אינני מאמין, שבטווח מתקבל על הדעת, אפשר להקים שלשה מרכזים כאלה, במקום מרכז אחד.

לכן, אני רוצה להציע, שהסטטוס

הקיים של מעלה אפרים, כמרכז שירותים איזורי לכל הבקעה, לישובים בקו המזרחי ובקו המערבי, ישמר. הצענו בעבר, ואני מציע גם עכשו, על מנת להגדיל אוכלוסיה, להקים גם מפעל תעשייתי במקום, עד כדי כך, שמרכז זה יהיה בנוסח מרכז בני יהודה, דהיינו, להתפתחות של 200-250 משפחות. בדרך

ש מ ר

מר י. אדמוני

זו הצמיחה תהיה יותר אורגנית, הרבה יותר מתקשרת אל הישובים הכפריים שבבקעה, לא מתחרה בפיתוח העירוני של מעלה אדומים ובסופו של דבר, מאפשרת לנו להגיע למשימה המרכזית שלנו - אכלוס הבקעה ע"י ישובים כפריים, כי היצור החקלאי זו העוצמה הגדולה של הבקעה. באמצעות המרכז הזה, אנו צריכים להבטיח את רמת השירותים ואת איכות החיים של אותם הישובים, אשר יהוו את מוקד החיים בבקעה.

השר י. אלון:

הקשבתי היטב לנימוקיו של אדמוני ושוחחתי אתו על יעודו של המקום,

תוך כדי ביקור במקום - ואין דומה מראה עיניים למשמע אוזניים. אני מצטער, שבנימוקים שמביא אדמוני יש כל השיקולים המקובלים, בדרך כלל, בתכנון איזורי, אך חסר בהם שני נימוקים מרכזיים: הנימוק המדיני מזה והנימוק הבטחוני מזה.

הישובים החקלאיים, בין שהם מושביים

ובין שהם קיבוציים, נותנים לנו את הפריסה הנחוצה כדי להבטיח נוכחות יהודית שורשית לאורכה ולרוחבה של רצועת הבטחון המזרחית. אין הם מסוגלים גם כשיגיעו לשיא של כושר יצור - ויש שם התקדמות מרנינה - ותהא הצלחתם כאשר תהא, לשמש בסיס לאוכלוסיה גדולה. גם כשהכפר גדול, האוכלוסיה קטנה. ואם לא נפתח בלב הרצועה הזאת ישוב עירוני, שיחבסס בעיקרו על תעשייה ועל שירותים לסביבה, מספר היהודים בבקעת הירדן ושרשרת הרי אפרים יהיה קטן, בעוד שאנו זקוקים להרבה יהודים ומהר ככל האפשר.

אני מודה, שיש בליבי הרגשה שאחרנו

לא מעט בגיזרה הזאת דוקא, שהיא - אולי - גיזרת המפתח האסטרטגית בכל תכניות ההתישבות בשטחים המוחזקים.

ש מ ר

השר י. אלון

יכול להיות, שלא צפויה לעיר
הזאת צמיחה מהירה, בגלל "עוונותינו הרבים" ואינני רואה בינה לבין
מעלה אדומים - שלדעתי, גם בה צריכה להיות עיר - תחרות ישירה, כי
התנאים שונים לחלוטין. קרבת מעלה אדומים לירושלים נותנת לה אפשרויות
אחרות מאשר יש למעלה אפרים, שרחוקה מכל עיר שהיא. לכן, אני מציע שלא
נהיה בענין זה סכמטיים. שם צריך להקים ריכוז עירוני וליצור מקורות
פרנסה ולרכז, ככל האפשר, אותם שרותים איזוריים הגיוניים. ואינני
סבור, שהקמה או אי-הקמת בית ספר איזורי של הקיבוצים והמושבים תחרוץ
את גורלו של המקום הזה. אך אם אנו רוצים להצליח, מוכרחים לנהוג שם
לפי הנסיון שצברנו, בשעתו, בערד. אני חושב, שזה היה אחד ההישגים
הנפלאים בדרך הקמת עיר. צריך להקים צוות הקמה, שידאג לא רק לצד
הארכיטקטוני וההנדסי, אלא גם לאכלוס. צריך שלצוות זה תהיה אחריות
כוללת, שצוות זה יהיה "משוגע לדבר", הוא יתרוצץ אחרי משרדים ממשלתיים
להפנות תעשייה או מפעל תיירות, יבוא בדברים עם המועצה האיזורית, מה
ניתן לעשות לשירות באיזור ויעודד אנשים לגור שם, ככל שישתלבו בעבודה.

בדרך כלל, לא הייתי "חסיד"

להקמת ערים נוספות. בשעתו, לפני מלחמת ששת הימים, פרט להקמת ערד
וכרמיאל, הזהרתי שלא להקים ערים נוספות, כי פה ושם טעינו בהקמת כמה
עירות מיותרות, במקום לאחדן ולהפכן לעיר משגשגת אחת. כאן המצב אינו
דומה, כי זה איזור ספר - איזור בעל רגישות פוליטית עליונה.

עוד הערה על הקצב. ההערכה שלי

היא, ששעון החול אוזל מהר ויכול להיות מאד, שקצב המהלכים הפוליטיים
עלול להיות מהר יותר מאשר סבורים רבים. כל עובדה שניתן ליצור אותה
היום, אין לדחותה למחר. לכן, אני גם מציע שהטיפול בעיר הזאת, כמו

ש מ ו ר

השר י. אלון

במעלה אדומים, צריך להיות טיפול לא שיגרתי. זה מקום לא רגיל ויהיו הרבה לחצים סביבו.

אני משוכנע, שבמעלה אדומים יצרנו

מצב ביולוגי של כניסה להריון מתקדם, שאי אפשר להחזיק אותו במצב כזה ומוכרחים להוליך אותו לקראת לידה בריאה. ריכוז תעשייתי במחנה מגורים - זה לא מספיק. יש שם מקום טבעי להתפתחות עירונית, אך איננו דנים עתה על מעלה אדומים. אינני רואה סתירה בין עיר במעלה אדומים ובין עיר במעלה אפרים ואני רואה את הכביש החדש, שמחבר את הקו העליון של המערך הזה, כמאפשר התפתחות יפה מאד ומי יתן ויכולנו למשוך כביש זה דרומה לעבר הנגב. אולי בשלבים נוכל להתקדם לעבר זה.

אני חייב להקדים ולומר, שלא

מר ר. וייץ:

יפלא הדבר בעיני אלה היושבים

כאן, שבמחלקה להתישבות יש כמה דעות ומאז ומתמיד איפשרתי דעות מקצועיות שונות. לכן, ליחיאל יש הזכות הגמורה להביע דעתו.

אני חייב להבהיר, כי יש דבר

שאינני מקבל מדבריו של יחיאל. המערך האיזורי מקובל עלי ואני חושב, שיש צורך בהקמת מרכז איזורי לכל ישובי הבקעה - לשדרה התחתונה ולשדרה העליונה. קביעת בית הספר העממי - וקבענו שניים - אינה באה במקום מרכז איזורי-כלכלי מחד, חינוכי-תרבותי מאידך. המרכז הכלכלי נקבע ויש לו מקום. מרכז זה הוא אחד לכל הישובים הללו והעובדים בו יגורו במעלה אפרים, כי זה מרכז דומם. ביקשתי עכשו לבדוק מחדש ולהביא הצעה לועדה של המרכזים האיזוריים, להקמת מרכז אחד, חינוכי-תרבותי, לכל הישובים, אשר יהיה, בודאי, בסביבה ההיא וגם הוא יהיה דומם והעובדים בו יהיו

ש מ ר

מר ר. וייץ

במעלה אפרים. זה מוסיף לפרוגרמה של מעלה אפרים. המחלקה להתישבות תתנגד להקמת יותר ממרכז אחד והודעתי כבר לישובים ולנציגם, אורי יפה, שאם כל הישובים יתאחדו על מיקום של מרכז אחד, שלא כולל את בתי הספר העממיים, אלא בית ספר תיכון - גם דתי וגם לא דתי - וכל הקשור בקומפלקס החינוכי-תרבותי, שהוא צריך להיות אחד לכל הישובים, אני אתמוך במיקום הזה. היות ויש התנגשות בין הישובים בצפון והישובים בדרום - אם הישובים לא יציעו מקום אחד, תחליט הועדה על מיקום המתקנים האיזוריים, כמרכז איזורי דומם, אשר העובדים בו יהיו במעלה אפרים.

אינני רואה כל התנגשות בין הקמת

עיר לבין הקמת מרכז איזורי של ההתישבות, בדרכה וברוחה. על כן, אינני מקבל את דברי אדמוני וכשקיבלנו את מסקנות "ועדת ה-5" שנקבעה כאן, ביקשתי להוסיף דבר, שנשמט מתוך הסיכום, והוא: הקמת מרכז איזורי אחד לכל המתקנים, פרט לבית ספר עממי ואני, על כל פנים, אינני מתכוונן ללכת אחרי ההחלטה שקבעה את בתי הספר העממיים ובזה גם לבנות את הקומות העליונות, שיהיו כמה מרכזים. זאת צריך למנוע בכל מחיר. הצעתי כבר את המנגנונים התכנוניים ובקרום אביא לכאן הצעה.

אני מפריד בין ההתנגשות שהיתה

יכולה להיות בין ריכוז איזורי של הכפר לבין הקמת עיר. שהדבר צריך להיות בסמיכות מקום - לית מאן דפליג. זה יכול להיות במרחק של 1-2 ק"מ וזה יכול להיות צמוד. הסבת את חשומת לב הועדה, שאם לא נעמוד על כך שיקום מרכז איזורי-שירותי דומם לכל הבקעה, אנו עלולים לפצל את המאמצים - וזה נכון. זה שקיים חשש של פיצול - אני מקבל, אך נעמוד נגד חשש זה.

ש ו ר

מר ר. וייץ

אני בטוח, שאם יביאו הנה הצעה להקמת כמה מרכזים איזוריים, שולחן זה יתנגד לכך.

יחיאל הצביע על חולשה כללית בתכנונים שלנו, שחסרה לנו תכנית-אב לכל ההתישבות העירונית בישראל, בעיקר בשטחים החדשים. איננו יודעים כמה כח-אדם יהיה לנו, על מנת להפוך את קצרין, את ימית, את מרכז ספיר, את עירות הפיתוח בגליל, את ירושלים עצמה, למקומות מאוכלסים. החולשה והויכוחים, האם אפשר להקים שני מרכזים איזוריים בני-קיימא, אינם נוגעים דוקא לשני המקומות הללו. אני שואל את השאלה הכללית, ושאלתי אותה בהזדמנות מטוימת, מהי תכנית האב להתישבות העירונית בישראל. להתישבות הכפרית יש תכנית-אב ואנו יודעים את מספר המשפחות, מה מוצאן, מה תעסוקתן וכו'. אך צדק אלון שאמר, שזה מעוט האוכלוסיה. איפה מרבית האוכלוסיה - 90% העירוניים - יתמקמו? זו חולשה יסודית של כל מערך תכנון הפיקוח הישראלי ונתקלנו בבעיה זו בויכוחים על עיבוי ירושלים.

על כן, הבעיה אינה אם אפשר להקים

שתי ערים, במרחק של 25 ק"מ, כי המיקום של שתי הערים הוא טוב כשלעצמו. הבעיה היא מהם האמצעים האנושיים והכספיים העומדים לרשות מדינת ישראל, ב-10 השנים הקרובות ולהיכן צריך להפנות אותם, על מנת שלא נקים עוד "בעלי-מום".

אם יקבעו מהו הגידול הפנימי,

מהי התזוזה הפנימית + אחוז מסוים של עולים, אפשר לקבוע תכנית-אב מחושבת ומניחה את הדעת ואז, להוביל אוכלוסיה זו למקומות שצריך להוביל אותה. קובעים הגורמים המדיניים והבטחוניים, בתנאי שיהיו ברי-ביצוע, אם גם הגורמים הכלכליים והחברתיים יעזרו לכך ולא יפזרו את המאמץ.

ש מ ר

מר ר. וייץ

יש עוד חולשה אחת גדולה של ההתישבות העירונית בישראל. ההתישבות הכפרית פועלת לפי הכללים של תכנון כולל, יש מוסד מישב, אשר מתאם את כל הפונקציות, מתכנן תכנון כולל את התעסוקה, השירותים, האכלוס, התכנון הכלכלי, החברתי והפיזי ואח"כ מתאם את פעולות הביצוע של שאר המשרדים - וזה כוחה של ההתישבות הכפרית. אין הדבר כן בהתישבות העירונית, שם אין מדיניות של אכלוס, אין תכניות קונקרטיות, משום שאין תכנית התישבותית כוללת עירונית ואין גופים המבצעים זאת בצורה המקבילה, שבה מתבצעת ההתישבות הכפרית. זו חולשה בסיסית של פעולת הפיתוח בישראל והגליל יוכיח זאת. זו בעיה יסודית, הנוגעת לא רק לשאלה שאנו דנים בה.

בדבר אחד אני חולק על אדמוני.

מר י. צור:

לדעתי, מעלה אדומים זה חלק מתכנון

ירושלים ולא חלק מתכנון הבקעה. השאלה, מדוע זה לא מתפתח, היא שאלה אחרת. על כל פנים, מעלה אדומים אינה יותר מרוחקת מירושלים מאשר בית-זית או קרית יובל. על כן, אין זה נוגע לענין המרכז העירוני הזה. אך לגבי המרכז העירוני הזה, לדעתי לא זו הבעיה שמציגים לנו תכנית נאה כזו או אחרת. אותו הקו הכחול יכול, לדידי, להקיף שטח יותר גדול, או להתפרס בצורה אחרת. השאלה היא כוח האדם וכאן אני רוצה לחזור לדברי יגאל, שהשאלה היא של מהירות הביצוע. אני רואה לפני כמה דוגמאות יוצאות מן הכלל, כמו: ערד, קרית-גת ועירות הפיתוח אשר התלבטו במשך שנים רבות, עד שהגיעו למשהו. אזכיר ליגאל כיצד בהיותו שר העבודה, בא פעם אלי להציל את מעלות ולתת לתושביה איזו עבודה שהיא, עפילו יעור. אני רואה היום את ימית, שהיא ישוב עירוני "צולע", מפני שאין לו פרנסה. אני שואל, אם אנו מקימים ישוב עירוני בבקעה - ולדעתי, זה יהיה ישוב עירוני יחיד בבקעה - האם אנו יודעים, בדיוק, איזו פרנסה ניתן לאנשים? לדעתי,

ש מ ר

מר י. צור

הבעיה היא החומר האנושי, הפרנסה, במה נמשוך את האנשים. ופה, אינני רואה לפני את התכנון המדויק מבחינה אנושית, מבחינת החומר האנושי. אינני חושב שזה יועיל למישהו, אם נצא "בתופים ובמחולות" ונגיד שאנו מתחילים לבנות מרכז עירוני במקום די רגיש מבחינה פוליטית בבקעה ובסופו של דבר יתברר, שזה מרכז דומם, עם בתים דוממים. כבר היו דברים מעולם וכבר ראינו מרכזים כאלה.

על כן, מה שחסר לי בתכנית הזאת

זה התכנון האנושי - האנשים אשר עליהם אנו בונים - והכוח המושך של המקום הזה. ונדמה לי, שזה קודם, אפילו, לתכנון הפיזי של המקום.

עד שתבוא עיר, או הכרזה על הקמת

מר מ. בראון:

עיר - איך זה נראה היום במישור

של השלכה כלפי מדיניות החוץ שלנו? האם זה חיובי, שלילי, מכביד או מקל?

הכרזה זו כבר הושמעה ברבים.

היו"ר השר י. גלילי:

במדה שיש ערעור על עצם ההתנחלות

השר י. אלון:

בשטחים המוחזקים, לא נתקלתי עד

היום בערעור על ישוב מסוים. יש מינימום הכרחי של הכרזות, כדי שיהודים ידעו שעושים משהו. בינתיים, בונים שם בתים, זה ישוב נראה לעין ומשתבץ במפה הכללית של בקעת הירדן. יכול להיות, שיהיו צרות פה ושם.

נכון, שהדיון שלנו מתנהל על רקע

השר א. ידלין:

השפל בעליה. יש פרספקטיבה של

גידול האוכלוסיה בגלל ריבוי טבעי גדל, אך עד שהחברה הצעירה הזאת תסיים את הצבא, יעברו שנים. בינתיים, זה רק מכביד על מערכת החינוך. אך אנו

ש מ ר

השר א. ידלין

מוכרחים גם להניח, שבחמש השנים הבאות יחול מפנה בנושא העליה לישראל. לכן, אינני מקבל את העמדה, שהיות ויש מצוקה בכח אדם, נהעלם מהשיקולים האחרים הקיימים, השיקולים המדיניים וההתישבותיים. אני גם סבור, שאפשר היה לעשות יותר מבחינה של הוצאת אנשים מהמרכזים המאוכלסים של הארץ, אשר הולכים ונסתמים מבחינה תחבורתית והם יחייבו השקעות ענק, כדי לגמור תחנות מרכזיות וליצור את מערכות הכבישים וכו'. לו באמת היינו עיקביים במדיניות פיזור האוכלוסיה, היינו יכולים גם לחסוך משאבים אדירים. על רקע זה אני לא נרתע מהקמת מרכזים עירוניים בשטחים שמעבר לקו הירוק, אם נראה לי שהדבר הכרחי, גם מבחינה מדינית וגם מבחינת ההתישבות, שהתחלנו בה באותם איזורים.

אנו דנים על כל מרכז עירוני לחוד,

אך לכל אחד מאתנו בודאי יש גם תמונה כללית. לפעמים אני מצטער, שאין דיון כולל. אנו נרתעים מהדיון הכולל, בגלל השיקוליים המדיניים. אך תמונה כללית בהחלט הכרחית.

X אני חולק על אדמוני, אך נכון שיש

קשר בין הסוגיות השונות. אני שייך לאלה שמחייבים את מעלה אדומים ואעפ"י כן גם בעד מעלה אפרים. לא מן הנמנע שנצטרך להגיע גם לעיר בתקוע. תקוע היתה עדיפה על קרית ארבע. העיר השלישית היתה צריכה להיות בתקוע, אך אולי זה מאוחר עכשו לשנות ממה שנוצר ואינני גורס ערים קרובות לירושלים, לא גבעון ולא אפרתה, כי זה יבוא על חשבון ירושלים. אך ירושלים זקוקה, בפריפריה שלה, גם לישובים עירוניים מזרחה. הייתי רוצה לראות שלשה מרכזים עירוניים מזרחה לירושלים, לא בסמיכות לירושלים, כמו גבעון ואפרתה, אלא במרחק מירושלים. גם אני סבור - ולא אאריך את הדיבור, כי אמר זאת צור - שמעלה אדומים היא עיר הנשענת על ירושלים ובנויה על הנטייה לצאת מהעיר הגדולה. אני חושב, שאפשר לפתח שם תעשייה בפני עצמה ולא

ש מ ר

השר א. ידלין

הייתי נרתע מלתכנן את מעלה אדומים כך, שחלק גדול מאוכלוסיתה יעבוד בירושלים עצמה, בעוד שמעלה אפרים תהיה מרכז לכל איזור בקעת הירדן. מי שהיה באיזור יודע, שיש לנו איזור התישבותי אחד בבקעה למטה (מראה על המפה). איזור חמרה ומכורה הוא איזור נפרד, שיכול להתחבר עם מעלה אפרים. אלה שלשה גושים, אשר כולם יכולים להוות איזור התישבותי אחד. מעלה אפרים כל הטעם שלה אם יהיו בה מפעלים שבנויים על ידע. במעלה אדומים לא השקענו מספיק מאמץ. אני מבחין בין מעלה אדומים למעלה אפרים. מעלה אדומים היא לויין של ירושלים. ירושלים לא תהיה מרכז המדינה, אם לא יהיו ישובים מזרחה לה, כי הכל נמשך לתל-אביב. מעלה אפרים זה המרכז העירוני של כל האיזור, מים כנרת עד ים המלח.

אני מסכים עם רענן, שההתישבות נוטה להקים לעצמה מרכז, שיכול להיות דומם מבחינת האוכלוסיה. המתישבים אינם גרים שם, אלא גרים במושבים ובקיבוצים.

אני חושב, שהאולם הראשון שיקום,

יקום במרכז האיזורי הדומם, שלפי הערכתי צריך להיות למטה, קרוב מאד לישובים, קרוב מאד לבית הספר. מבחינת חינוך על יסודי, הוא צריך להיות אחד לכל האיזור. כל ישוב שירצה חינוך התישבותי ולא ירצה לשלוח ילדיו לעיר, יהיה לו בית ספר על יסודי אחד, שיהיה בערך ליד פצאל ושם גם יכול להיות אולם מופעים. אין כל כוונה, לדעתי, שבחמרה או מכורה יהיה בית ספר על-יסודי.

בכל הישובים של בקעת הירדן יש

היום 1,300 מתישבים ומגיעים לאיזה שהוא רגע, שהמספר לא יגדל. לכן, ישוב של 500 משפחות - כ-2,500 נפש - מיד יוצר עובדה דמוגרפית משמעותית.

ש מ ו ר

השר א. ידלין

אי אפשר יהיה להכפיל את ה-1,300 ע"י מפעלים התישבותיים, אך אפשר להכפיל ע"י מרכז עירוני, שבו יגורו כל העובדים, שאינם חברי קיבוצים ומושבים, אך משרתים את האיזור ההתישבותי הנרחב הזה. אם ניטול יוזמה גם בתחום התיירות וגם בתחום התעשייה והמלאכה, ישוב של 500 משפחות לא נראה לי דבר שאי אפשר להגיע אליו. אם נתכנן זאת חברתית טוב, אני חושב ש-2,500 תושבים זה ישוב שהוא, בהחלט, נושא את עצמו ויכול להתקיים בצורה מכובדת.

השר ח. צדוק:

יש לי הרגשה, שאנו מנהלים דיון

זה בואקום, מבחינת שיקול קדימויות.

באופן אבסולוטי, אני בעד עיר במעלה אפרים ובעד עיר במעלה אדומים ואינני רואה סתירה גיאוגרפית בין שתי ערים אלה. מבחינה פוליטית, בודאי רצוי הדבר.

אינני יודע את התשובות לגבי כסף,

כח אדם, אפשרויות של פיתוח פרויקטים תעשייתיים ומפעלי מלאכה - ואני לא הולך לכל הארץ, אלא מסתפק, כרגע, בסביבה יותר מצומצמת. האם יש סיכוי שיעמדו שני ישובים עירוניים כאן? האם יש לנו כסף? האם יש לנו אפשרויות פיתוח מלאכה ותעשייה? האם יש לנו אנשים? אני מסתכל על 500 העובדים בישוב העירוני, אז כמחציתו זה חופף את המרכז האיזורי. מה הערבותא בחפיפה הזאת? הערבותא היא במפעלי תעשייה ומלאכה. האם יש לנו מפעלי תעשייה ומלאכה אפשריים גם בשביל מעלה אדומים וגם בשביל מקום זה? האם אין חשש, שבמקום שבמשאבים שלנו אנו יכולים, אולי במאמץ, להקים דבר אחד בריא, ע"י פיצול נקים שני דברים לא בריאים? האם אותו השיקול של וייץ, האומר בתוקף רב: "מרכז איזורי אחד ולא שניים, כי שניים זה מחליש ואחד זה בריא", לא חל גם כשאנו עומדים בפני שיקול והחלטה על

ש מ ר

השר ח. צדוק

ריכוז המאמץ התעשייתי-העירוני במקום אחד או פיצולו. אני לא מבין די בדברים אלה כדי שאתן תשובות, אך כאחד מאלה, שבפניהם העניין מובא להחלטה, אני מוכרח לשאול את השאלות.

השר א. אוזן:

אני בעד הקמת עיר, לא מרכז

עירוני ולא מרכז איזורי - עיר

במלוא מובן המילה, שתפרנס את הושביה ממקורותיה היא. כמו שאמר יגאל, ערר היא הדוגמא הטובה ביותר, שאפשר להדביק אותה לכאן. כי עירות אחרות של שנות ה-50 היו מבוססות על תעסוקה בישובים החקלאיים בסביבה. ערר זו ממש דוגמא טובה.

באשר להתישבות החקלאית, אני

שייך לאסכולה הישנה האומרת, שההתישבות החקלאית צריכה לשרת את עצמה, בעצמה ומתוך עצמה ואנו חייבים לחזור לנקודה זו. ההתישבות שקמה מאז מלחמת ששת הימים היא אחרת, לחלוטין, מאשר ההתישבות של שנות ה-50, ברמת המתישבים, בקצב הפיתוח ובכמות המתישבים אשר רוצים להתישב.

אני חולק על רענן. אינני חושב

שיש מקום למרכז איזורי. יכול לקום בית ספר במקום זה, או בית ספר על-יסודי במקום אחר ויכול להיות שתוף ביניהם. בית ספר על-יסודי יכול להיות בקיבוץ ויכול לשרת גם את המושב. לצורך זה לא חייבים להקים מרכז איזורי.

צדק אלון, שהאוכלוסיה הכפרית

תמיד תהיה מיעוט ואנו רוצים שתהיה מיעוט. החקלאות היא מתקדמת ובאיזור שאנו מדברים עליו תהיה יותר מתוחכמת. לכן, עם מעט אנשים תהיה הרבה עבודה.

ש מ ו ר

השר א. ארזן

אני בעד עיר, אך עיר אשר צריכה לפרנס את עצמה. עובדי ההוראה של ההתישבות צריכים לגור בתוך ההתישבות, בתי הספר צריכים להיות בתוך ההתישבות, גם המפעלים צריכים להיות בתוך ההתישבות, במדה שיקומו מפעלי תעשיה לצרכי ההתישבות. לא על בסיס זה צריכה לקום עיר. העיר צריכה לקום ולהתבסס על מלאכה, תעשיה, תיירות משלה היא.

מר י. אדמוני:

אני מבין את עמדת שר החקלאות,

כפי שהביע אותה. הוא אומר,

שצריך להקים עיר בעקרון, אך יש כמה חברים שהעלו את ענין הגדלת האוכלוסיה. אני, אישית, אינני בטוח שזו הגדלת האוכלוסיה של הבקעה. בגליל, מדינת ישראל עושה מאמץ אדיר בהרחבת השיכון העירוני ואכן, אני מסכים שבלי הרחבה ניכרת בישובים העירוניים, אין תקומה להגדלת האוכלוסיה בגליל. אך יש מאות ואלפים יחידות ריקות בערי הפיתוח ולעומת זאת, אצלנו בהתישבות אנו מוצפים באלפי מועמדים: בגליל, בבקעה, בפיתחה. מי מאתנו ערב, שאנו נמלא יותר מהר 100 בתים במעלה אפרים מאשר 100 בתים בבקעה? עבור 100 בתים בבקעה אני יכול להמציא רשימת אנשים ואינני חושב שמישהו מסוגל לתת לי רשימה כזאת לאיזה שהוא ישוב עירוני. סכום הכסף העומד לרשותנו לפעולה הוא מוגבל ולא כל מה שאנו מוציאים מהפה, מישהו מחר מחקצב לנו.

אני רוצה לערער את הבטחון של

אותם אנשים החושבים, שמרכז מסוג זה מקדם אותנו באכלוס יותר מהר מאשר בהתישבות הכפרית. היום, במציאות של 1977, אינני בטוח שזו האמת.

ש מ ו ר

מר ח. פינקלשטיין:

אמרת, שאתה מעדיף התישבות

כפרית. האם אי אפשר לעשות

מרכז משולב, גם עירוני וגם כפרי בסביבה הזאת? יש לנו תכנית של מרכזים משולבים. האם גם זה לא יכול להיות מרכז משולב?

מר י. אדמוני:

ההצעה הראשונה היתה למרכז

משולב, כמו מרכז בני-יהודה.

מר מ. בראון:

אני מרגיש, שאין לי מספיק נתונים

להחלטה שלי. בכל זאת, ממה ששמעתי,

אני רוצה לרשום תמיכתי ברעיון של הקמת מרכז עירוני. מדובר, מנין ימצאו משאבי כוח אדם. הנוער בגולה אינו אדיש. אעפ"י כן, אחת הבעיות שאנו נתקלים בהן, בעבודתנו עם הנוער בגולה, שאם כי יש, עדיין, זרימה להליכה להתישבות כפרית, יש הרבה יותר אנשים, אשר רוצים לעשות הגשמה חלוצית, אך אינם נוטים לכוון של חקלאות ומחפשים פתרון במרכזים תעשייתיים. נדמה לי, שהרעיון המוצע כאן יכול להיות אטרקטיבי לחוגים פוליטיים מסוימים, כדוגמת בית"ר בצרפת, אשר הולכת לבית שאן ועושה שם מפעל ללוחות חשמל. דבר כזה אפשר לעשות במעלה אפרים. אם יכולנו לבוא עם איזה דבר חדש ורענן, אשר יש בו איזה שהוא עוקץ פוליטי לגבי סוג מסוים של נוער, אפשר לשאוב הנה כמה מאות בני נוער מהגולה.

לגבי השיקול כן או לא: לדעתי,

יש כאן איזה שהוא אלמנט פסיכולוגי. לשם יצירת מודעות בתוך הבקעה, בעם היהודי ובעולם, ההתישבות בבקעת הירדן היא דבר חשוב מאד. אם הייתי גר בגלגל והיו אומרים לי שהעיר שלי היא מעלה אדומים, הייתי אומר, שבאותה מדה אני יכול להגיע לירושלים. מעלה אפרים כן תהיה עיר שלי,

ש מ ו ר

מר מ. בראון

אם היא תקום. נדמה לי, שיש הבדל פסיכולוגי מכריע בין מעלה אפרים ומעלה אדומים. לדעתי, מעלה אפרים כל כך מרוחקת, שאם לא תהיה החלטה, היא לא תקום. מעלה אדומים תגרר לעשיה. ההרגשה הפסיכולוגית של יושבי הבקעה, שעיר בתוך הבקעה שונה לגמרי מעיר שנראית כשכונה של ירושלים. לכן, הקמת מרכז התישבותי-עירוני, יש בה ערך סימבולי חיובי מאד וערך של "הוצאת אויר" מאלה הטוענים שאין עשיה.

מר מ. קרונה:

אני עוד חי בהרגשה של הזמן

שהיו כאן נציגי הישובים בבקעה ודיברו בקשר להקמת בית הספר. ראינו, שהם אינם רואים את מעלה אפרים כחלק אורגני של המפעל ההתישבותי שהם עושים בבקעת הירדן. מעלה אפרים לא תשרת את האיזור. אמנם, רצוי שתהיה עיר, אך היא אינה חלק מהישובים. כך החושמתי באותו זמן.

לגבי העניין ששר החוץ העלה, בדבר

החיוב בהקמת מעלה אפרים והצורך, בגלל ההרגשה הפוליטית, לעשות הרבה ומהר. כשמעתי מאבני את תחזית האוכלוסיה, אני נוכח שזה אינו עונה על הצרכים. לדבריו, בסוף 1977 עשויות להיות שם 125 משפחות נוספות. זה אינו עונה על המועקה הפוליטית. לדעתי, העניין עדיין אינו בשל להחלטה. לי אין ספק, שלו היו בודקים יותר טוב את האפשרויות הכלכליות של המקום והיו מעמידים אתגר, ההרשמה היתה יותר גדולה. יש כח אדם מצוי בארץ, שאולי לא ילך לגליל, אף אם נתן לו אתגר, בודאי ילך. לי אין ספק שיהיו מאות, אילו היו נותנים להם איזו הבטחה או בסיס כדי למלא תפקיד. הדבר צריך חקירה נוספת. כדאי ללחוץ יותר על משרד המסחר והתעשיה ומשרדים אחרים הקשורים בכך, על מנת לדעת מהו הבסיס שעליו יושבת המקום ואז אפשר יהיה לעשות רישום יותר גדול של מתישבים פוטנציאליים.

ש מ ו ר

מר ש. אבני:

הזמן אינו מרשה להתיחס לכל
ההערות שהושמעו כאן. לפיכך,

אתיחס רק לחלק מההערות.

לגבי הערעור של יחיאל: במושגים
קונבנציונליים, שבחלקם היום אינם מעודכנים, יש מהצדק בדבריו. אך אם
נתעמק קצת יותר, אז חלק מהדברים אבד עליהם הכלח. קודם כל, מבחינת
גודל האכלוס, אתן דוגמא אחת. בחבל רפיח יש הצלחה עצומה לישובים
הכפריים - זה שם דבר. בחבל רפיח יש היום כ-250 משפחות. בימית -
שאינני מקבל את הגדרת צור שהיא עיר "צולעת" - כבר היום יש 250 משפחות
נוספות ולולא ימית, האיזור היה נשאר רק עם ישובים כפריים - ועוד 100
משפחות נמצאות בתהליך של אכלוס. נכון, שיש קשיים ראשוניים. בואו
לא נהיה עם פזיז. תהליך הקמת ישוב עירוני הוא יותר איטי ויותר קשה
ומחייב השקעות והליכים לא קונבנציונליים.

אינני מתווכח עם רענן שיש צורך

בתכנית כללית. השאלה היא של העיתוי, האפשרויות והזמן הנכון. אני
מקוה, שלא התכוונת להתנות החלטה על מקום זה או אחר בתכנית כללית.
אנו כיום, עם ההחלטה על ימית וקצריין, מקימים צוות הקמה, על מנת לראות
את הראיה הכוללת.

יש שני משרדים שלא צועדים אתנו

לפי הצורך. אני, לתומי, חושב שהחלטת ועדה זו, שהופכת לאחר שבועיים
להחלטת ממשלה, מחייבת את כל המשרדים. המציאות היא לא תמיד כזאת.
אפשר היה בימית להיות במצב יותר טוב, אך כי אין בעיה של פרנסה. יש
בעיה של עיסוק ומגוון מקצועות של האוכלוסיה. מאידך, אם אני רוצה להביע
קצת מהציונות, הרי שאין כלל אסון ששנה-שנתיים ראשונות אינן זוהרות בהקמת
ישוב, שאנו צופים לעתיד שיהיה יפה וגדול.

ש מ ו ר

מר ש. אבני

יכולנו להביא תכנית נאה, עם פרטי פרטים. אך באופן טבעי, זה מצריך זמן. אני חושב, שאנו נמצאים בדקה לפני השעה 12 לקבל את ההחלטה ולעשות את הרוויזיה התכנונית, על מנת שלא תהיה אחר כך בכיה לדורות.

אינני בטוח שיהיה זה נכון להביא, בבת-אחת, 500 משפחות למקום זה. נדמה לי, שיהיה זה מן התכונה - גם אם היו כל האפשרויות - ללכת קצת לאט, מבלי להזניח את המחשבה לעתיד.

את הרעיון של בראון קניתי. אנו מתכוונים, בשלב ראשון, להקים בית-ספר שדה, צמוד למעלה אפרים. אם יש סיכוי לקבל גרעין נוער, אני מוכן להוסיף כמה יחידות בתוך בית הספר ולהתארגן לקראת אילו מפעלים.

אני חושב, שלאף אחד מאתנו אין הפטנט לדבר בשם ההתישבות - מה הם רוצים או לא רוצים. כשאומרים, שההתישבות אינה רואה זאת כחלק מהמערך שלה, אין זה מדויק. תנועת המושבים החליטה - ויש על כך מכתב - שלא תאפשר לבעלי מקצוע לגור במושב. יכול להיות, שחלק לא ישמרו על כך, אך אני בטוח, שרוב אלה שישרחו את המושבים, יגורו במעלה אפרים.

לגבי התרבות - בכל ישוב אנו בונים את הגרעין הראשון של מבני תרבות. לא מן הנמנע, שבמשך הזמן יתווספו, ביוזמה עצמית של קבוצת ישובים, עוד מבני תרבות. אם אורי יפה, למשל, ירצה שהקולנוע הראשון יהיה אצלם - השאלה היא, אם זה מתפקידנו הממלכתי לעשות זאת. אם יהיה במעלה אפרים אולם, שיהיה גם קולנוע וגם תיאטרון, מטבע הדברים יבואו לשם.

ש מ ר

מר ש. אבני

יש היום כמה מועצות איזוריות ותיקות, המגיעות לאיגוד ערים עם העיירות הסמוכות, להקמת מפעלי ספורט ותרבות. לדוגמא: גליל עליון עם קרית שמונה, נעמן עם עכו, שדרות עם שער הנגב והיוזמה, עפי"ר, באה מהמועצה האיזורית. למה נהיה קטני אמונה ולא נאמין, שגם כאן יכול להווצר אותו דבר, אם נכוון זאת בצורה נכונה.

שאלה ליחיאל: מה המצב בנושא המים באיזור, אם מתכוונים למרכז מאוכלס

היו"ר השר י. גלילי:

במעלה אפרים?

שאלה לאבני: האם היה מגע כלשהו

עם משרד המסחר והתעשייה בנושא התעשייתי?

עוד לא.

מר ש. אבני:

אין בעיה של אספקת מים. מ-30 מיליון קוב מים שאנו מקוים להפיק

מר י. אדמוני:

מהקידוחים בבקעה ומ- $\frac{1}{3}$ כמות כזאת באיזור המידי הקרוב למעלה אפרים, נראה שלא צריכה להיות בעיה של אספקת מים לעיר במקום זה. כמובן, לא נפתח במקום תעשיות עתירות מים, אך אספקת מים לשתייה לעיר כזאת - אין בעיה.

אני חייב להודות, שבמהלך ישיבה

היו"ר השר י. גלילי:

זו שיניתי את נוסח ההחלטה, שאני

מציע שנקבל. צריך לומר, שהשאלות של שר המשפטים, למשל, נשארו - במדה רבה - ללא תשובה. אם כי גם הוא וגם כולנו מודעים, שלא פעם הפלגנו אל הבלתי נודע ואני מתיחס אל השאלות שהציג כאל תרומה להתיחסות רצינית

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי

לנושא ולא כאל הרהורים הבאים לעכב פעילות. אני גם שמתי לב, שכמה חברים העידו על עצמם, שהם אינם מומחים לנושא ולא תמיד אנו שומעים הצהרות ענווה מסוג זה. לפיכך, בהצעת ההחלטה אני מעדיף להסתמך על המשרד המקצועי שהוא, בנדון, משרד השיכון, מבלי שאנו נכנס לפרטים ביחס לפרוגרמה של המרכז העירוני שיקום. אך אני רוצה להדגיש הנחה אחת, שעליה דיבר דוקא שר החקלאות. אם המרכז העירוני הזה יצטרך לשרת רק את ישובי הסביבה, הרי שהדבר יבוא בסתירה עם עיקר כוונתנו להקים אותו, בלי שאני מפליג לשאלה החברתית הגדולה, איך צריך להיות בנוי ישוב כפרי ואם בעלי מקצועות צריכים לגור בו או לא - זה הנושא של המתישבים עצמם. אך עיקר הכוונה שלנו היא לאכלס את בקעת הירדן ואכלוס בקעת הירדן יכול לבוא, אם נביא לשם מקורות תעסוקה ופרנסה, שאין להן מגבלה של קרקע ומים. כי אותה מגבלה ישנה לגבי התעסוקה והמחיה מחקלאות. הווה אומר, אם אנו לא נביא, אפילו בשלבים הראשונים, באורח מלאכותי - בטרם גילינו את מכרות האורניום, הפחם, הזהב והכסף, שהם צריכים לתת תעסוקה לעובדי מכרות ועובדי מתכות - סניפים של מפעלים אחרים בארץ, מפעלי מלאכה ותעשיות, שאנו רוצים לשבץ אותם שם, מתוך מוטיב ציוני, בהתחשבות מירבית במוטיב הציוני, עוד בטרם דבר זה מצדיק את עצמו מבחינה פיננסית, אז לא הועלנו שום דבר. לכן, מהבחינה הזאת הערת שר החקלאות, שאנו צריכים ליצור מקורות תעסוקה במרכז עירוני זה, היא המכריעה; שאם לא כן, לא יהיה אכלוס.

אני מרגיש את עצמי קצת לא טוב, לרגל התשובה של אבני בנושא משרד המסחר והתעשייה ואני, פשוט, מביא זאת, על מנת שגדה יחד שותפים ל"חטא". כי שר המסחר והתעשייה יצדק, אם יבוא בקובלנא על כך, שמחליטים על הקמת מרכז עירוני, שיש בו מרחב לפיתוח תעשייתי, ואין באים בדברים תחילה עם משרדו. הלכנו לחפש את האתונות ומצאנו את המלוכה - הלכנו לפתור בעית בית הספר ומתוך דיון בבעיה זו,

ש מ ר

היו"ר השר י. גלילי

הגענו להחלטה לפתח את המקום למרכז עירוני; וזה פשר הדבר שבדרך לא פנינו למשרד המסחר והתעשייה.

אני מגיש, בשלב זה, החלטה לאקונית: "מאשרים את המלצת ועדת המשנה לנושא הפיתוח של מעלה אפרים, בדבר פיתוח מעלה אפרים למרכז עירוני, בהתאם לקוי התכנית שהוגשה ע"י משרד השיכון". כתורה שבעל-פה אני מוסיף, שיחד עם משרד השיכון נבוא בדברים עם משרד המסחר והתעשייה ואם יהיה מצד משרד המסחר והתעשייה ערעור על החלטה זו, נזמין אותם לישיבת הועדה לשקול מחדש את הנושא.

מ ח ל י ט י ס:

לאשר את המלצת ועדת-המשנה לנושא הפיתוח של מעלה-אפרים, בדבר פיתוח מעלה-אפרים למרכז עירוני, בהתאם לקווי התוכנית שהוגשה ע"י משרד השיכון.

הח/4 - פעילויות הנח"ל בתקופה הקרובה - הודעה

מר י. אדמוני:

במהלך החודש הבא תהיינה כמה

פעילויות של הנח"ל, כי הנח"ל

מקיים פעילויות פעמיים בשנה וחילופי המחזוריים שלו הם בינואר וביוני.

במהלך החודש הבא תאוזרחנה שלש האחזיות: סוכות שבפיתחת רפיח, מצפה-שלם שבחופי ים-המלח, קטיף שבגוש קטיף, בדרום רצועת עזה. שלש האחזיות אלה תהיינה לישובים אזרחיים, כשקטיף כבר מצויה במבני הקבע שלה, סוכות במוקד ראשוני של ישוב הקבע ומצפה שלם עדיין במבנים זמניים, אך גרעין הקבע כבר יהיה במקום.

ש מ ו ר

מר י. אדמוני

במהלך החודש יוקמו, או יאוכלסו,

האחזות קליה ב' בצפון ים המלח וכנראה שיוקם המחנה הראשון - אם נספיק לעשות זאת - ברימון, האחזות נוספת בגוש כוכב השחר. שתי הפעולות האלה הן בנוסף להקמת האחזות צלמון בגליל בנובמבר, ואולי נזכיר גם את אזרוח יטב ונערן באותו חודש.

ה י ש י ב ה נ נ ע ל ת